

Allemaal ThuisKringlopen

Een handleiding

Inhoudstafel

Inleiding	4
Sensibiliseren rond de biologische kringloop	5
Een gediversifieerde aanpak	7
Communiceren over de biologische kringloop	9
Initiatieven zonder kringloopwerking	9
Initiatieven met kringloopwerking	11
De kringloopwerking van start	16
De kringloopwerking op dreef	18
Hoe Vlaco vzw jou kan helpen	21
Werken met vrijwilligers	23
Bijlage 1: Extra communicatietips	29
Communicatietips - algemeen	29
Communicatietips voor de Intercommunale	29
Communicatietips voor de gemeente	30
Communicatietips voor de kringloopkrachten	31
Je kringloopkennis efficiënt overbrengen	32
Kringlopen op de sociale media	32
Bijlage 2: Kringloopstand	35
10 tips bij de uitbouw van je kringloopstand	35
Bijlage 3: Demonstratieplaats	38
10 tips bij de uitbouw van je demonstratieplaats	38
10 tips bij de communicatie op je demonstratieplaats	41
Bijlage 4: Open Kringlooptuin	43
Algemeen	43
10 tips bij het openstellen van een 'open tuin'	43
10 tips bij het geven van rondleidingen in de 'open tuin'	47
Tijdsbesteding	51
Timing	51

Kost	51
Bijlage 5: Kringloop-fiets- of -wandellus	52
Algemeen	52
Tijdsbesteding	55
Timing	55
Kost	55
Een alternatief?	55
Bijlage 6: Kinderactiviteiten	56
Algemeen	56
Hoe kinderen bij het kringloopgebeuren betrekken	56
Losse ideeën om kinderen bij kringloop te betrekken	57
Kringloopfe(e)stival	59
Bijlage 7: Kennis vergaren	59
Kringloopweekend	60
Vormingen	60
Publicaties (en andere communicatiemateriaal)	66
Vlaco-downloadcenter	69
Bijlage 8: Thuiskringlopen, anders bekeken?	71
Word kringloopbuurt!	71
Word kringloopbuur!	72
50 (en meer) zotte ideeën	72

Vlaco in het kort

Vlaco vzw verenigt, als ledenorganisatie, zowel overheden - de OVAM en intergemeentelijke verenigingen (lees afvalintercommunales) -, als bedrijven die organisch-biologisch afval verwerken (composteerders en vergisters). In totaal zijn zo'n 80 bedrijven en overheden bij Vlaco aangesloten.

Vlaco zorgt voor de kwaliteitscontrole en integrale ketenbewaking in de professionele kringloop en levert keuringsattesten af voor de verwerkte eindproducten. Vlaco ondersteunt de afzet van kwaliteitsvolle eindproducten via onderzoek, demonstratieprojecten, communicatiemateriaal en overkoepelende marketingcampagnes.

Samen met de intergemeentelijke verenigingen geeft Vlaco infosessies voor het grote publiek en leidt ze vrijwilligers op, de zgn. kringloopkrachten. Via kringloopwerkingen zetten wij een hele kringloopbeweging in gang.

'Meer halen uit de biologische kringloop' en zo de ecologische en economische belangen van onze leden en van heel Vlaanderen stimuleren: dat is de corebusiness van Vlaco.

Inleiding

HOE HET BEGON

De vrijwillige compostmeesterwerking in Vlaanderen bestaat sinds 1995. Toen werden de eerste compostmeesters opgeleid en gingen in een vijftal gemeenten de eerste compostmeesters aan de slag. Het idee van compostmeesters als vrijwillige medewerkers van de gemeente bij de promotie van het thuiscomposteren, was amper een paar jaar voordien in Canada ontstaan.

De meeste gemeenten in Vlaanderen richtten in de daaropvolgende jaren een zgn. compostmeesterwerking op, met de hulp van Vlaco, dat in 1998 door de Vlaamse overheid werd aangeduid als opleidingsinstantie voor compostmeesters en sensibiliseerder van het grote publiek inzake organisch afval.

Sindsdien is er heel wat gebeurd. Het Afvalbeleid werd een Materialenbeleid en vrijwilligers (compostmeesters maar ook andere enthousiastelingen) koesteren we sindsdien met de (koepel)term 'Kringloopkrachten'¹.

Er is evolutie, en wij evolueren mee: welke ervaringen nemen we mee uit het verleden, hoe passen we die toe in een snel veranderende wereld, hoe spelen we in op nieuwe trends?

VOOR WIE IS DEZE UITGAVE BESTEMD?

Deze uitgave wil een inspiratiebron zijn voor iedereen die zich bezighoudt met sensibilisering rond de biologische kringloop. Ben je duurzaamheidsambtenaar, milieuambtenaar, communicatieambtenaar op (inter)gemeentelijk vlak, of ben je de stuwende kracht achter een kringloopwerking? Dan vind je in de volgende hoofdstukken een gids om inwoners aan het kringlopen te zetten. Waar vind je documentatie? Hoe ondersteun je jouw vrijwilligers? Hoe vind je aansluiting bij andere duurzame projecten? Deze publicatie probeert vooral ideeën aan te reiken, voorbeelden te bieden die als inspiratiebron kunnen dienen en antwoorden te geven op velerlei kringloopgerelateerde vragen.

Fig 1: Afvalbeleid evolueerde naar Materialenbeleid. Terwijl Thuiscomposteren eind jaren '90 nog gold als enige thuismethodiek om organische resten te verwerken, spreken we momenteel ook over heel wat andere verwerkingsmogelijkheden (technieken om te kringlooptuinieren, manieren om voedselverlies te beperken ...).

¹ In een aantal gemeenten gebruikt men thans nog steeds de vroegere term Compostmeester. We gaan er van uit dat het hier om een evolutief proces is en dat op termijn in Vlaanderen de term Kringloopkracht algemeen gehanteerd zal worden. Vandaar dat in de hiernavolgende tekst consequent de term Kringloopkracht gebruikt wordt.

Sensibiliseren rond de biologische kringloop

HET VLAAMS MATERIELENBELEID: VLAANDEREN KIEST RESOLUUT VOOR ... DE MATERIELENKRINGLOOP

Midden 2012 trad het Materialendecreet in werking. Het Afvaldecreet (of beter Afvalstoffendecreet) uit 1981 kwam daarbij volledig te vervallen. Het nieuwe Materialendecreet beschrijft uitvoerig het duurzaam beheer van materialen en afvalstoffen. Of anders gesteld: hoe kunnen we materiaalkringlopen zo beheren dat ze voor eeuwig kunnen blijven draaien. Dit wordt bedoeld met de omschakeling van een klassiek afvalbeleid naar een materialenbeleid, gericht op het verlagen van de milieu-effecten over de hele levenscyclus, die start vanaf de ontginning of winning van een grondstof en eindigt bij de definitieve afdanking van een materiaal. Het decreet veronderstelt dat een integrale kijk op de materiaalketen onontbeerlijk is om een blijvende oplossing te vinden voor het reusachtige afvalvraagstuk waarmee we worden geconfronteerd.

Bovendien sluit het nieuwe Materialendecreet aan bij een toekomstvisie over de totstandkoming van een groene kringlopeconomie, waarin innovatie en duurzaamheid de boventoon voeren.

BIOLOGISCHE KRINGLOOP: EEN EVOLUTIE

In het spoor van de OVAM, de Openbare Vlaamse Afvalstoffen-Maatschappij als trekker van het Vlaams Materialenprogramma, initieert en inspireert Vlaco mee de ontwikkeling van een nieuw, innovatief beleid dat is toegespitst op een duurzaam beheer van organisch-biologische stromen, voedingsstoffen en energie. In nauwe samenwerking met de overheid voert Vlaco dat beleid ook uit.

Vlaco speelt in op dit kringloopdenken door duurzaam gebruik van grondstoffen, voeding en materialen bij de burgers te promoten.

Oorspronkelijk – eind jaren '90 – lag de focus voornamelijk op **Thuiscomposteren**. De vrijwillige compostmeesters vormden de belangrijkste schakels in het gemeentelijk preventiebeleid. Maar dit preventie- en sensibiliseringsbeleid is ondertussen veel meer geworden dan thuiscomposteren alleen.

Ook door andere simpele kringlooptechnieken toe te passen in de tuin, kan je ook heel wat tuinresten verwerken of een nuttige toepassing geven: een takkenwal, een snipperpad ... Kringlooptechnieken voorkomen niet alleen tuinafval maar creëren ook een meerwaarde. Wie deze kringlooptechnieken toepast doet aan **Kringlooptuinieren**.

Binnen het Vlaamse beleid (en tevens binnen een Europese en internationale context) speelt het beperken van voedselverlies een steeds prominentere rol. Vlaco is door de overheid in het leven geroepen om 'het beleid rond organisch-biologisch afval mee in goede banen te leiden'. Voedsel is organisch materiaal, voedsel verspillen heeft dus een duidelijke link met het takenpakket van Vlaco. Net als 'grasbeheer', 'snoeihoutverwerking' ... heeft 'voedselverlies beperken' een impact op het organisch-biologisch afval dat in Vlaanderen geproduceerd wordt. Vlaco sensibiliseert momenteel dus over verschillende aspecten van de organisch-biologische materiaalkringloop (kortweg de biologische kringloop). Als coördinator van dat Vlaams beleid inzake organisch-biologische materialen, vraagt Vlaco aan haar leden (intercommunales en hun gemeenten) en haar respectievelijke vrijwilligers (de kringloopkrachten) om met z'n allen de schouders te zetten onder dit vernieuwde Vlaamse materialenbeleid, en samen dit Vlaamse beleid aan de burger kenbaar te maken en bij de burger ingang te doen vinden. We hanteren hiervoor de term **ThuisKringlopen**.

DE BIOLOGISCHE KRINGLOOP IN THEMA'S

Vlaco splitst de verschillende aspecten van het ThuisKringlopen graag op in thema's. Dat maakt het voor de burger herkenbaar en het vergemakkelijkt de keuze voor onmiddellijke toepassing van de kringlooptechnieken. De sensibilisering draait dan ook voornamelijk rond de volgende zeven hoofdthema's.

- **Voedselverlies:** In de wereld gaat ieder jaar 1,3 miljard ton voedsel verloren. Ook in Vlaanderen belandt nog steeds een aanzienlijk deel van het voedsel in de restafvalzak of bij het gft. Door een aantal tips toe passen bij aankoop, bereiding en bewaring van voedsel, kan je er zelf wat aan doen.
- **Grasbeheer:** Je hoeft geen ervaren tuinman te zijn en je moet geen 'groene vingers' hebben om een gazon te onderhouden. Tuinen produceren dan ook tonnen grasmaaisel per jaar. Je kan de productie van grasmaaisel aanzienlijk beperken en zelfs helemaal voorkomen door enkele eenvoudige ingrepen.
- **Snoeihoutverwerking:** Werken in de tuin levert stevast snoeihout op. Dit kan je voorkomen door bij aanplant doordacht te werk te gaan. Heb je snoeihout dan kan je dit aanwenden als bouw materiaal in de tuin of als padbedekking ... Snoeihout kan je tuin mooier maken of meer biodiversiteit opleveren.
- **Vaste planten:** De juiste plantenkeuze maken, voorkomt afval. Maak je de verkeerde keuzes, gaan je planten dood, worden ze te groot, overwoekeren ze mekaar. Als je de beplanting vooraf bepaalt, met aandacht voor de omstandigheden in je eigen tuin, zal je niet alleen veel afval, maar ook veel werk voorkomen.
- **Kippen houden:** Kippen kunnen heel wat organisch materiaal uit de keuken en de tuin de baas. In ruil geven ze eieren, vlees en mest. Zo helpen ze de kringloop te sluiten. Maar kippen vragen ook verzorging.

- **Thuiscomposteren:** Het meeste groente-, fruit- en tuinafval kan je thuis zelf composteren. Het levert je een humusrijk product, nl. compost op.
- **Compostgebruik:** Gezonde planten hebben een gezonde bodem nodig met een mulle kruimelstructuur die voedingsstoffen, water en lucht vasthoudt. Zo'n bodem verkrijgt je enkel als je hem geregeld voedt met organisch materiaal. En dat organisch materiaal kan je zelf maken door thuis te composteren.

Daarnaast zijn er nog tal van thema's die gerelateerd zijn aan de biologische kringloop of een aspect/trend binnen een thema belichten. Zo verspreiden we ook onze kennis over insectenhôtels, mulchen, ergonomie in de kringlooptuin, onderhoud tuinmaterialen, soorten organische meststoffen, stadstuinieren, m²-tuinieren, volkstuinen, moestuinieren, wijkcomposteren, composteren met kinderen, belang biologische kringloop in de milieuproblematiek, professionele gebruikers, vergistingsproducten, duurzame potgrond ... Deze informatie is voor iedereen beschikbaar. Surf naar www.vlaco.be of mail thuiskringlopen@vlaco.be.

Naar analogie met het Vlaams materialendecreet waarbij getracht wordt om de materialenkringlopen zo te beheren dat ze voor eeuwig blijven draaien, tracht ook Vlaco het organisch materiaal en de voedingselementen uit de keuken- en tuinresten nuttig te hergebruiken zodat die een gesloten kringloop vormen.

WAAROM THUISKRINGLOPEN PROMOTEN?

Bijna de helft van het gewicht aan huishoudelijk afval van een doorsnee Vlaams gezin bestaat uit organisch-biologisch materiaal. Wat de burger niet aanbiedt als restafval, bij de gft-inzameling of op het containerpark, moet niet worden afgevoerd en verwerkt. Het niet aanbieden van organisch afval verlaagt de verwerkingskosten voor de gemeenschap in belangrijke mate.

Je tuinresten thuis composteren, je snoeihout zelf verwerken in de tuin, je voedselaankopen beter inplannen ... zijn enkele interessante vormen van afvalpreventie, die allemaal onder de noemer 'Thuiskringlopen' te vatten zijn. De burger ontdoet zich niet van de organische reststoffen, maar vindt er binnen zijn persoonlijke omgeving (tuin of keuken) een nieuwe en tevens nuttige bestemming voor. Wie thuis kringloopt, ontwikkelt een andere kijk op de natuurlijke processen die zich in zijn onmiddellijke omgeving afspelen. Wie thuis kringloopt, vergroot ook zijn bewustzijn ten aanzien van andere afvalstoffen en de zorg bij het scheiden van de verscheidene fracties.

THUISKRINGLOPEN IN VLAANDEREN: EEN STAND VAN ZAKEN:

Via een enquête bij 500 Vlaamse gezinnen (2012) trachtte OVAM het gedrag en houding van de gemiddelde Vlaming ten aanzien van preventie en selectieve inzameling van gft- en groenafval te achterhalen. Dit resulteerde in het rapport 'Preventie- en evaluatieonderzoek materialenkringloop gft- en groenafval'.

Hieruit blijkt dat het aantal mensen dat thuis op een duurzame en afvalbewuste manier tuiniert toeneemt en het aantal tuiniers dat chemische middelen inzet afneemt.

We stellen vast dat meer dan 70% van de tuinbezitters één of meerdere kringlooptechnieken toepast: van thuiscomposteren tot vaste planten inschakelen om tuinresten te voorkomen, gevolgd door kippen houden, snoeihout verwerken en gras beheren (beide laatste volgens de kringloopprincipes). Voor snoeihout staat versnipperen als kringloopprincipe bovenaan en voor gras scoort mulchmaaien het hoogst. Meer dan de helft van de Vlamingen composteert (een deel of al zijn organische resten) thuis. Van die thuiscomposteerders doet 40% dit op een kwaliteitsvolle manier (afwisseling groen en bruin materiaal en regelmatig omzetten).

De gezamenlijke inzet van kringloopkrachten, intercommunales, gemeenten en Vlaco ligt mee aan de basis van deze mooie cijfers in Vlaanderen. Op 20 jaar tijd leidde Vlaco bijna 5000 vrijwilligers op (tussen 1998 en 2012 compostmeesters, en vanaf 2013 kringloopkrachten), waarvan het merendeel momenteel nog volop actief is bij de promotie van de biologische kringloop. Vlaanderen staat aan de absolute top in Europa wat betreft selectieve inzameling, recycling en preventie en daar mogen we terecht fier op zijn. En dat willen we graag zo houden! Hoe dan? Dat lees je in de volgende hoofdstukken ...

Een gediversifieerde aanpak

WIE PROMOOT THUISKRINGLOPEN?

Er zijn vier belangrijke actoren in de promotie van het thuiskringlopen (of het thuis sluiten van de biologische kringloop) in Vlaanderen: de gemeenten, de intergemeentelijke verenigingen of intercommunales, OVAM en Vlaco vzw. Maar ook een aantal andere verenigingen en besturen spelen hun rol.

GEMEENTE

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en de afvoer van het huishoudelijk afval van haar inwoners. De promotie van preventie en sorteren behoort dus ook tot haar taken. Als overheidsniveau staat de gemeente het dichtst bij de bevolking. Van haar kant voelt de bevolking zich ook het dichtst betrokken bij het gemeentelijk niveau. De meeste concrete acties waarmee we de bevolking willen bereiken en sensibiliseren om anders om te springen met keuken- en tuinresten, zullen op gemeentelijk niveau plaatsvinden. De kringloopwerking is dus een gemeentelijke aangelegenheid.

Binnen de gemeente is het meestal de milieu- of duurzaamheidsambtenaar, die de promotie van de biologische kringloop onder zijn/haar bevoegdheid heeft. De randvoorwaarde daarbij is dat de ambtenaar voldoende mogelijkheden en politieke steun krijgt om het materialenbeleid grondig uit te voeren. De ambtenaar is daarbij ook verantwoordelijk voor een zo efficiënt mogelijke informatiedoorstroming en voor overleg tussen de verschillende diensten.

Want ook andere diensten kunnen baat hebben bij een gezamenlijke aanpak rond de biologische kringloop. Zoals een OCMW dat samen-tuininitiatieven organiseert voor kansarmen, dienst ontwikkelings-samenwerking die de honger in de wereld aankaart en tegelijkertijd de aandacht vestigt op de verspilzucht in de Westerse wereld.

INTERCOMMUNALE

Inzake afvalinzameling en -verwerking hebben de (meeste) gemeenten zich gegroepeerd in intergemeentelijke verenigingen of intercommunales. Die spelen óók bij de sensibilisering van de biologische kringloop een essentiële rol. Omwille van de schaalgrootte laat het intercommunale niveau toe om de gemeentelijke inspanningen te optimaliseren en te ondersteunen. In een aantal regio's hebben de gemeenten de sensibilisering van de biologische

kringloop en de kringloopwerking volledig in de handen gelegd van hun intercommunale.

OVAM

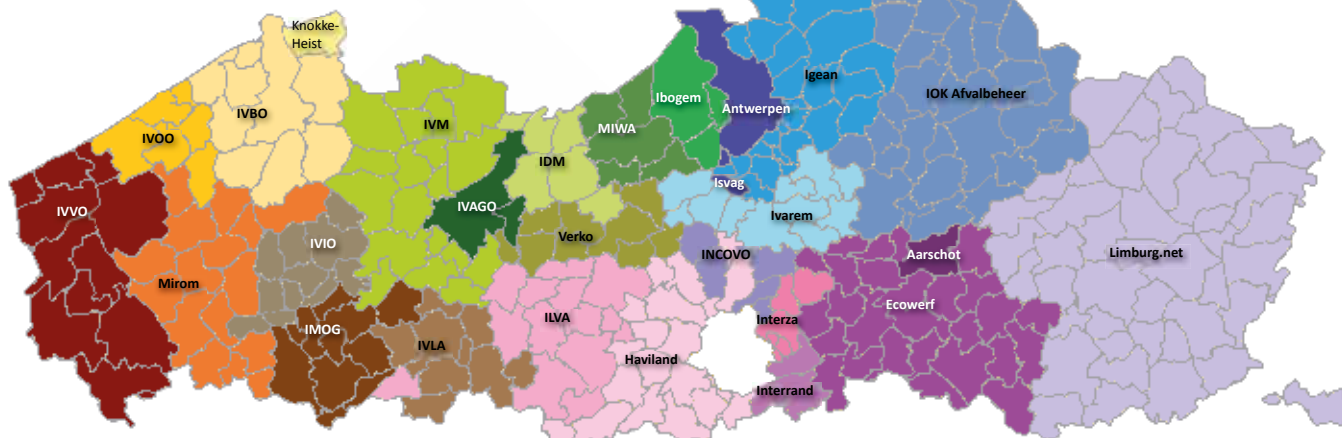
OVAM, de Openbare Vlaamse AfvalstoffenMaatschappij, is sinds 1981 de Vlaamse administratie die zich inzet voor een duurzaam afvalstoffen-, materialen- en bodembeheer. Zij creëert het klimaat om de samenleving te sturen richting gesloten materialenkringenlopen.

VLACO VZW

Vlaco vzw werd in 1992 opgericht om het beleid inzake organisch-biologisch afval van de OVAM uit te voeren. Toen in 1998 bleek dat er behoefte was aan een expertisecentrum betreffende thuiscomposteren en gecoördineerde begeleiding van de compostmeesters, werd de Cel Thuiscomposteren gecreëerd. Van bij de aanvang werd daarbij de nadruk gelegd op een ruime interpretatie van het begrip thuiscomposteren en ging heel wat aandacht naar het aspect kringlooptuinieren wat de laatste jaren uitgroeide tot aandacht voor de ganse biologische kringloop. De Cel Thuiscomposteren evolueerde mee, over de Cel Thuiscomposteren en Kringlooptuinieren, tot het Team ThuisKringlopen. De begeleiding en advisering van de Kringloopkrachten is één van de taken van het Team.

ANDEREN

Hoe breder de thematiek inzake biologische kringloop, des te meer raakvlakken er komen met andere organisaties. Bij de uitwerking van bv. het thema voedselverlies kom je al gauw in aanraking met

organisaties die rond globale voedselproblematiek werken, zoals 11.11.11, Vredeseilanden, Oxfam ... Provincie Vlaams-Brabant ijvert al jaren i.s.m. de vijf intercommunales om kringlooptuinieren op de kaart te zetten en liet dan ook al verschillende studies uitvoeren om de tuinier te doorgronden en de beste aanpak van sensibilisering na te streven. Natuurorganisaties zoals Natuurpunt en Regionaal Landschap, tuinorganisaties zoals Velt, TuinHier (voorheen de Volkstuinen) werken rond overlappende thema's maar ieder legt de focus anders. Organisaties als Ons (KVLV), Landelijke Gilden, Femma (KAV) bieden o.a. thema's rond voeding en tuin aan.

WIE ZIJN DE DOELGROEPEN VAN DEZE PROMOTIE?

Niet alleen mensen met een tuin behoren tot de doelgroep, maar iedere burger die op een meer bewuste manier wil consumeren. Iedere burger wordt immers al dan niet rechtstreeks geconfronteerd met organische resten uit keuken of tuin. Wie de kringlooptechnieken toepast thuis, brengt het sluiten van de biologische kringloop in de praktijk en doet dus aan **ThuisKringlopen**. Het is onze betrachting om niet alleen elke burger te sensibiliseren, maar ook aan te zetten tot een gedragswijziging. Het plan van aanpak en de benadering van communicatie zal uiteraard sterk afhangen van de groepering waartoe we ons richten.

- In eerste instantie denken we vanzelfsprekend aan de particuliere **tuinbezitter** of aan de **samentuinier/volkstuinder**. Hij/zij produceert het tuinafval waarvan we willen vermijden dat hij/zij er zich van ontdoet. Daarenboven heeft de tuinbezitter en tuinbeheerder de ruimte om te composteren, om de geproduceerde compost te gebruiken, om vlechtwerken te maken, om kippen te houden, om verse groentjes te kweken in de met compost verrijkte bodem ....
- Tuinbezitters kunnen lid zijn van een **tuin- / natuur- /milieuvereniging**. In iedere gemeente zijn er zulke verenigingen actief die men kan polsen naar hun interesse en ervaring met de biologische kringloop. Is het plaatselijke bestuur geïnteresseerd en hebben enkele gemotiveerde leden reeds ervaring, dan kan een dweltje in de rug vanuit de gemeente voldoende zijn om de wagen aan het rollen te krijgen en een belangrijk deel van de leden de voorgestelde kringlooptechnieken te laten uitproberen. Heel wat verenigingen hebben hun eigen 'toonmomenten' waar er een en ander kan gedemonstreerd worden.
- Wat het beheer van de tuin of het werk in de keuken betreft, speelt vaak ieder gezinslid zijn rol. Gezinsleden die lid zijn van **socio-culturele**

verenigingen (KWB, KVLV, Landelijke Gilden, Femma...), vormen een niet te verwaarlozen doelgroep. Als ze de info inzake de biologische kringloop via 'hun' vereniging gehoord hebben, zullen de leden het maar al te graag aanvaarden. Diverse communicatiemiddelen kunnen ook heel gericht gebruikt worden door de verenigingen: een tekstje voor hun tijdschrift, een infostand op de trefdag, een poster in het clublokaal, een kookdemo met voedseloverschotten ... Ook onder de niet-tuinbezitters bestaat er dus heel wat potentieel.

- **Nieuwe Belgen:** meer dan 1 op 10 heeft geen Vlaamse roots. Een taal- en cultuurbarrière staat vaak tussen droom en daad. Nochtans kan het bereiken van de nieuwe Belgen, in vooral stedelijke situaties, een belangrijke impact hebben op de hoeveelheid organisch afval die verloren gaat bij het restafval-aanbod. Heb je vanuit je job of vrijwilligerswerk contact met de allochtone gemeenschap? Grijp je kans, contacteer hen, maak een afspraak en bekijk wat jullie voor elkaar kunnen betekenen. Vlaco houdt alvast een fotofolder Thuiscomposteren (zonder tekst, maar enkel foto's en icoontjes) beschikbaar (zie www.vlaco.be/publicaties).

- **Kinderen** vormen een belangrijke doelgroep bij het sensibiliseren rond thuiskringlopen. Jong geleerd is oud gedaan. OVAM en Vlaco vzw ontwikkelden in een lespakket waarin leerkrachten kant-en-klaar lessen vinden om de kinderen afval te leren sorteren, een compostvat op te starten, beestjes te herkennen... Dit pakket is ook bruikbaar binnen de werking van de jeugdverenigingen. Verder zijn er nog diverse Vlaco-brochures beschikbaar die de jeugd moet aanzetten om thuis te kringlopen.

● ....

Elke doelgroep bestaat uit individuen en elk individu is gevoelig voor andere 'prikkel's'. Maar voor 'overtuigen' en 'bemeesteren' moeten we ons hoeden. Laten we mensen correct informeren, concrete realisaties tonen en hen de tijd geven om er over na te denken, een en ander uit te proberen en zo zichzelf te overtuigen. De promotie van het ThuisKringlopen maakt deel uit van een ruimer bewustwordingsproces waarbij de burger leert inzien dat zijn hele handelen (consumptiegedrag, vrijetijdsbesteding, wijze van verplaatsing...) invloed heeft op zijn omgeving. Thuiskringlopen kan een belangrijke stap zijn naar een meer duurzame omgang met het milieu. De toehoorder wijzen op de financiële consequenties, de milieu- en klimaatvoordelen ... van het thuiskringlopen (voor zowel individu als gemeenschap) is daarbij veel zinvoller om 'bewustzijn' te creëren dan in te spelen op schuldgevoelens of te zwaaien met straffen en boetes.

Communiceren over de biologische kringloop

Initiatieven zonder kringloopwerking

ALGEMEEN

Het is niet altijd en overal haalbaar om voldoende vrijwilligers te vinden die mee de biologische kringloop bij de bevolking kunnen en willen promoten. Maar ook zonder vrijwilligers zijn er heel wat manieren om de verschillende thema's onder de aandacht van de burger te brengen. Iedere gemeente kan met een minimum aan inzet en middelen toch een behoorlijk deel van haar inwoners overtuigen om een bepaalde techniek van de biologische kringloop in de praktijk te brengen. Communiceren over de biologische kringloop en mensen aanzetten tot thuiskringlopen kan in de huidige context van concreet en uitvoerig, informatief aanbod ('Ge kunt tegenwoordig alles vinden op 't internet!') gerust ook zonder een gemeentelijke kringloopwerking. We geven hieronder enkele voorbeelden van acties die zonder de inzet van vrijwilligers interesse voor het ThuisKringlopen, kunnen wekken. Zo worden met weinig financiële inspanningen de inzamelen en de verwerkingskosten van gft- en groenafval uitgespaard.

ARTIKELS OPNEMEN IN INFOBLAD OF OP WEBSITE

Als milieudienst kan je de aandacht voor de milieu- en grondstoffenproblematiek levend houden door regelmatig een artikel in infoblad, op website of afvalkrant te plaatsen. Een inhoudelijk artikel gekoppeld aan een actie of de juiste periode, valt meer op. Vlaco beschikt over kant en klare artikels voor elk van de thema's van de biologische kringloop. De artikels vind je terug achter het downloadcenter op de website.

Een artikel over mulchmaaien bij de aanvang van het groeiseizoen, een artikel over de voordelen van mulchen met compost tijdens droge periodes, een artikel over voedselverspilling tijdens de feestdagen ...

VERSPREIDEN FOLDERS, BROCHURES EN POSTERS

Ter promotie van elk hoofdthema ontwikkelde Vlaco verschillende publicaties die je via de website (knop 'publicaties') kan downloaden of bestellen. Eén exemplaar per soort bestellen, is steeds gratis. Bestel je als gemeente of intercommunale grotere hoeveelheden, dan wordt het betalend. We tonen jou hier enkele voorbeelden. Voor een volledig up-to-date overzicht van alle publicaties verwijzen we je graag naar onze website (www.vlaco.be/publicaties) of naar Bijlage 7 in deze Handleiding.

- Om de burger te prikkelen brengen we onze boodschap op overzichtelijke drieluikfolders, geïllustreerd met foto's. Deze kan je op gemeentelijke folderrekken plaatsen of in de bib ter inzage leggen of uitdelen op een infostand.
- De geïnteresseerde burger kan zich verder verdiepen in de lijvige brochures. Alhoewel de prijs democratisch is (meestal minder dan één euro per stuk), hou je best per soort een aantal inkijkexemplaren achter de hand en deel je deze enkel op vraag uit.
- Naast folders en brochures zijn er ook thematische posters ter beschikking, zowel in oprolbare als in harde format, en beide zeer weersbestendig. Deze posters kunnen ook gratis uitgeleend worden (mail hiervoor naar thuiskringlopen@vlaco.be).

Verskillende intercommunales en gemeenten beschikken over een informatiestand rond de biologische kringloop. Sommigen hebben ook een compostmobiel / kringloopmobiel ter beschikking.

Plan je een onbemande stand, geef dan, per onderwerp, duidelijk aan waar de geïnteresseerde terecht kan voor meer informatie: gemeentelijke milieudienst, intercommunale, Vlaco-websites, Vlaco-brochures. Zorg ook voor folders, brochures ... in openbare plaatsen (bv. de bibliotheek, gemeentehuis, cultureel centrum ...).

Geef je doelpubliek niet de kans om jou te mislopen komen, zet zelf zoveel mogelijk de eerste stap. Enkele aangewezen plaatsen zijn: een plantenbeurs, opentuin dagen, de (jaar)markt, een openschooldag, de lokale tuin- of milieubeurs, een wijkfeest ... Je bereikt er de tuinbezitters mee die nooit de stap zouden zetten naar een informatieavond of die nooit de moeite nemen om een artikel of brochure te lezen.

ORGANISEREN INFORMATIEAVONDEN

De ervaring leert dat een voordrachtavond – we gebruiken de term ‘Infosessie’ – een belangrijke stap kan zijn naar méér ThuisKringlopen in de gemeente. Het is daarom van belang dat je de aanloop er naar toe goed voorbereidt. Niet alleen de avond zelf en de kwaliteit van de spreker zijn van belang, ook de publiciteit die je er voor maakt. Niets is zo frustrerend als een boeiende spreker voor een lege zaal. Vrees je dat het onderwerp alleen niet voldoende is voor een grote opkomst, koppel er dan een actie aan (bv. de prijsuitreiking van één of ander event). Of zijn er in de gemeente organisaties actief rond milieu, natuur of ecologisch tuinieren, dan kan je een samenwerkingsverband aangaan. Het is voor hen immers meestal ook een gelegenheid om zich bekend te maken bij een groter publiek. We denken daarbij zowel aan een lokale vereniging als aan een afdeling van een grotere nationale vereniging (KWB, Natuurpunt, Velt, TuinHier, Landelijke Gilden ...). Als er in je eigen gemeente geen kringloopwerking bestaat, kan je misschien rekenen op één of meerdere kringloopkrachten uit een andere gemeente. Niet enkel voor een voordracht zoals hierboven beschreven, maar ook voor andere acties (bv. infostand, schoolbezoek) kan (samen)werken met ‘externe’ kringloopkrachten een meerwaarde zijn. Maak bij de aankondiging heel duidelijk over welk thema de voordracht precies zal gaan. Maak het programma van het infomoment zeker niet te zwaar.

Vlaco beschikt over freelance lesgevers die over de verschillende thema’s van de biologische kringloop infosessies kunnen verzorgen. Vlaco stelt de lesgever gratis ter beschikking onder een aantal voorwaarden.

- **Verdeelsleutel:** Vlaco werkt voor haar vormingsaanbod met een verdeelsleutel op basis van het aantal inwoners. Elke vorming stemt overeen met een aantal credits. De toekenning van credits wordt bepaald in relatie tot het inwonersaantal. De intercommunales bepalen welke vormingen ze willen aanbieden, rekening houdend met een maximum aantal credits. Indien de intercommunale haar akkoord geeft, kunnen haar gemeenten ook het vormingsaanbod gebruiken om lokaal infoavonden te organiseren.
- **Login:** Elke (inter)gemeentelijke contactpersoon van Vlaco beschikt over een login en paswoord voor het downloadcenter op www.vlaco.be. Vraag ernaar via info@vlaco.be als u denkt recht te hebben op een login, maar er niet over beschikt.
- **Lesaanvraag:** Vormingen kunnen eenvoudig worden aangevraagd via de lesaanvraag-module op de homepage van de Vlaco-website (www.vlaco.be).
- **Lesaanbod:** Voor kringlooptuinieren in het algemeen, voor elk van de zeven hoofdthema’s van de biologische kringloop, maar ook voor de meeste neventhema’s biedt Vlaco theoretische presentaties, praktijkworkshops, uitgebreide en korte versies ... aan. Alle presentaties zijn beschikbaar onder lesaanbod achter het downloadcenter, en de lestyles die we kunnen aanbieden vind je op de lesaanvraag-module (inclusief een korte beschrijving).

Indien het gratis aanbod toch niet haalbaar blijkt, kan nog steeds een lesgever bij Vlaco worden geboekt. Houd dan rekening met een richtprijs van € 125,00 (excl. Verplaatsingskosten). Ook verenigingen als Velt vzw, Landelijke Gilden ... hebben bekwame lesgevers, waar Vlaco geregeld mee samen werkt.

AANBIEDEN COMPOSTEERSYSTEMEN, SUBSIDIES EN COMPOST

Om de drempel naar kringlooptechnieken te verlagen, biedt de overheid een tegemoetkoming aan onder de vorm van subsidie. Om keuken- en tuinresten thuis te composteren zijn er verschillende systemen op de markt: compostvat, -bak, wormenbak ... Om het thuiscomposteren te stimuleren, subsidieert de OVAM verschillende kwaliteitsvolle composteersystemen.

Deze gesubsidieerde systemen zijn via de meeste (inter)gemeentelijke milieudiensten aan voordelig tarief te verkrijgen. In sommige regio’s wordt het systeem van gedeeltelijke terugbetaling op het kassaticket toegepast.

Als je als intercommunale kiest voor één bepaald systeem bv. een compostvat, wijs de inwoners dan op de voordelen van uw keuze en reik hen tips aan om zelf een compostbak te maken als er vraag naar is.

Om andere kringlooptechnieken zoals mulchmaaien en hakselen toe te passen, heb je machines nodig. Je kan er als intercommunale (of gemeente) voor kiezen om hiervoor subsidies toe te kennen. Het subsidiebedrag kan op meerdere manieren bepaald worden. Een percentage van de aankoopprijs met een maximum ingesteld of een vast bedrag per aankoop.

Gaat er in uw gemeente een samentuin van start, dan kan je hen op weg helpen om de juiste bodemvoorbereidingen te treffen.

Diverse folders en brochures met daarin de info over de verschillende thema’s van de Biologische Kringloop worden best meegegeven met de aankoper. Deze folders zijn bestelbaar via www.vlaco.be/publicaties.

TARIFIËREN VAN HET AFVALAANBOD

DIFTAR is de afkorting van geDIFferentieerd TARief. DIFTAR maakt het mogelijk om de kosten voor de afvalverwerking rechtvaardig te verdelen. Wie minder afval meegeeft, zal minder betalen. Dit vormt

een goede prikkel om de hoeveelheid afval daadwerkelijk te beperken. Het doel van DIFTAR is immers de hoeveelheid afval verminderen. De intercommunales organiseren samen met de Vlaamse gemeenten de selectieve inzameling van gft en/of groenafval.

- In een zgn. groenregio organiseert de intercommunale, naast inzameling op het recyclagepark, ook ophaling van tuinafval aan huis. Samen met het groenafval van de eigen groendienst wordt dit afgevoerd naar een groencompostering.
- In een zgn. gft-regio beschikken de inwoners over een gft-container waarmee ook hun huishoudelijk keuken- en klein tuinafval wordt ingezameld. Dit wordt verwerkt in gft-installaties.

De keuze om gft- of groenophaling betalend te maken, kan een stimulans zijn voor de inwoners om het aanbieden van groente-, fruit- en tuinafval te verminderen en thuis zelf aan de slag te gaan.

SAMENWERKEN MET ANDERE INSTANTIES

Er kan worden overwogen om de kringloopideeën te integreren in de werking van andere verenigingen. Enkele voorbeelden hierbij zijn:

- Gemeentelijke diensten (Gemeentelijke Raad voor OntwikkelingsSamenwerking, Samenlevingsopbouw, OCMW ...)
- Socio-culturele verenigingen en organisaties (samenlevingsopbouw, 11.11.11, Wereldwinkel, KWB, KVLV, Femma, buurtcomité ...),
- Tuin- of natuurvereniging (Natuurpunt, Velt, TuinHier, samen-tuinproject, wijkcompostering ...).

Zijn in de gemeente zulke verenigingen of diensten actief dan zullen ze wellicht ook graag meewerken met de gemeente. Het is voor hen immers een gelegenheid om zich bekend te maken bij een groter publiek. Vaak worden her en der tuin- en keukenprojecten opgestart zonder voldoende achtergrondkennis. Deze initiatieven kunnen verder geholpen worden door het geven van kringlooptips, composteersystemen en kippen goedkoop ter beschikking te stellen, een Vlaco-lesgever te betrekken bij de opstart en opvolging ...

SAMENWERKEN MET COMMERCIËLE PARTNERS

Het is voor een gemeente weliswaar wat minder voor de hand liggend, maar samenwerking met bijvoorbeeld een tuinaannemer, tuinarchitect, tuincentrum of lokale traiteur kan interessante perspectieven bieden. Deze professionals hebben vaak een grote geloofwaardigheid. Je kunt hen bv. het ontwerp van een kringlooptuin laten bespreken (tuinaannemer), samenwerken om een demo in de winkel te geven (tuincentrum), een workshop 'koken met restjes' laten aanbieden (traiteur). Een goede samenwerking kan de openheid van de commerciële partner voor de biologische kringloop vergroten.

Belangrijk: werk je samen met professionals, maak dan op voorhand duidelijke afspraken over de inhoud van de boodschap, zodat tegenstellingen worden vermeden.

Initiatieven met kringloopwerking

WAT IS EEN KRINGLOOPKRACHT?

De **Kringloopkracht** is een vrijwilliger die samen met de gemeentelijke milieudienst en intercommunale de bevolking aanmoedigt het 'Thuis-Kringlopen' in het dagelijks leven te integreren. Hij/zij doet voortdurend ervaring op in eigen keuken of tuin, in de gemeenschappelijke moestuin of op een demolocatie. Een kringloopkracht geeft zijn/haar kennis of enthousiasme over kringlooptechnieken in keuken en tuin graag door aan medeburgers. De kringloopkracht kan daartoe infosesies van Vlaco volgen, zodat zijn/haar kennis wordt aangevuld of up-to-date blijft. Driemaandelijks ontvangt hij/zij het tijdschrift KringloopZiNe. Binnen de gemeente maakt de kringloopkracht (meestal) deel uit van een team dat in veel gevallen begeleid wordt door de duurzaamheids- of milieuableider. **Zo een team noemen we de Kringloopwerking.** Ook een kringloopwerking die als zelfstandige groep actief is, (min of meer) los van een gemeentelijke aansturing, behoort tot de mogelijkheden en klasseren we onder de noemer Kringloopwerking.

Kringloopkrachten zijn voor de Vlaamse overheid, voor Vlaco vzw, voor de gemeenten, de intercommunales en diverse andere organisaties en verenigingen een unieke schakel in het Vlaams Materialenbeleid. Actieve kringloopkrachten zijn voor de gemeente en de plaatselijke gemeenschap goud waard. Zij helpen graag bij het verwerken van keuken- en tuinresten.

Er bestaat **geen prototype van dé kringloopkracht**. De kracht zit hem net in de verscheidenheid binnen de groep kringloopkrachten. De gemeente wil een zo groot mogelijk publiek bereiken met een ruim aanbod aan activiteiten. Hoe diverser de groep kringloopkrachten, des te breder hun interessesfeer is en hoe groter de kans op een succesvolle werking.

Al wie aangeeft dat hij/zij zich wil engageren om de principes van de biologische kringloop / het thuiskringlopen te verspreiden, en bovendien (via Vlaco of een Vlaco-lesgever of een intercommunale contactpersoon) voldoende basisinformatie heeft gekregen over engagement, Vlaams beleid, thematiek, mogelijke taken (bv. aan de hand van zgn. updatesessies of kringloopbabbel ...), kan worden getypeerd als kringloopkracht.

In de externe communicatie geniet het de voorkeur om niet lan-

ger onderscheid te maken tussen compostmeesters (de term die vroeger vooral werd gebruikt voor mensen die de compostmeesteropleiding hadden gevolgd) en nieuwe kringloopvrijwilligers (enthousiastelingen die zich aangetrokken voelen tot het principe van het thuiskringlopen en zich voor de promotie ervan willen engageren). De ene vrijwilliger heeft wat meer kennis en ervaring, de ander heeft wat meer enthousiasme, maar allemaal zijn ze kringloopkracht. Naar buiten toe zijn alle kringloopkrachten evenwaardig.

In de interne communicatie kan het wel zinvol zijn om een onderscheid te maken: degene die alles afweet van kippen houden kan als kippendeskundige getypeerd worden, de compostdeskundige is de compostmeester, wie alles afweet van vaste planten kan intern als siertuinspecialist door het leven ...

Maar het is belangrijk te beseffen dat het er als kringloopkracht niet om gaat alles van de kringloop te weten, het gaat er meer om de 'juiste mens op de juiste plaats' te hebben, correct te kunnen doorverwijzen, te enthousiasmeren, een kringloop-mentaliteit en -gemeenschap te creëren ...

Kringloopkrachten kunnen hun kennis uitbouwen door deel te nemen aan een zgn. infosessie over één van de vele thema's van de biologische kringloop. Via de verantwoordelijke van de kringloopwerking kunnen ze zulke infosessies bij Vlaco aanvragen. Dit kan bv. zinvol zijn wanneer je een bepaald jaar volop wil inzetten op een bepaald thema waarvan je binnen de kringloopwerking nog iets te weinig kaas hebt gegeten. Ook in Vlaco's brochures, folders, posters, tijdschriften, boeken, website, facebook- en twitter-accounts vindt de kringloopkracht uiteraard heel veel bruikbare informatie om als kringloopkracht volop aan de slag te gaan. Check www.vlaco.be en www.vlaco.be/publicaties voor alle informatie, en zie ook verder in deze Handleiding in Bijlage 7. Ook diepgaander meer-thema-informatie (de zgn. uitdiepsessie, zie verder) zijn mogelijk. Je leest er verderop meer over.

WAT VERWACHT EEN KRINGLOOPKRACHT ZELF?

De eerste kreten om over te schakelen van de specifieke term 'Compostmeester' naar de koepelterm 'Kringloopkracht' waren niet altijd uitbundig. Compostmeester is/was een gekend begrip maar legt voor buitenstaanders niet de link met de uitbreiding van de thema's. Door de boodschap en de terminologie open te trekken, ligt de weg naar samenwerking met andere organisaties open en

schept dit mogelijkheden voor engagement van nieuwe geïnteresseerden. Kringloopkracht worden is een engagement dat je best niet zo maar aangaat. Je steekt er immers wel wat tijd in en je wordt er niet voor vergoed. Er is een ruime waaier aan motivaties waarom iemand dan wél kringloopkracht wordt. Die motivaties kunnen voor eenzelfde persoon wijzigen in de loop van de jaren. Je maakt nieuwe vrienden, ontdekt nieuwe talenten en haalt meer voldoening uit het vrijwilligerswerk dan je aanvankelijk had gedacht. Je motivatie heeft sterk met onze zuiver menselijke behoeften te maken. Net als iedere persoon heeft de kringloopkracht behoefte aan sociale contacten en acceptatie, erkenning en zelfrealisatie.

De behoefte aan erkenning en de gelegenheid tot zelfrealisatie zullen bij het bevragen van de eigen kringloopkrachten niet snel vermeld worden. Je mag dit evenwel niet onderschatten. Als begeleider of trekker van de kringloopwerking moet je er terdege rekening mee houden en er voor zorgen dat iedere kringloopkracht ze krijgt. Heel wat factoren doen de motivatie ook afnemen. Ze kunnen van persoonlijke, professionele of familiale aard zijn. Vaak hebben ze met het vrijwilligerswerk zelf en met de omkadering te maken: de kringloopkracht vindt zijn plaats niet in de groep, vindt geen erkenning voor zijn inzet of ziet er geen directe resultaten van. Hierin speelt de begeleider een belangrijke rol.

WAT MAG JE VAN EEN KRINGLOOPKRACHT VERWACHTEN?

Zoals gezegd bestaat het prototype van de kringloopkracht niet. Maar als we het profiel zouden opmaken van de 'perfecte' kringloopwerking of de 'ideale' groep kringloopkrachten, dan zouden toch best volgende **kwaliteiten** op één of andere manier in één of meer van de deelnemers aanwezig zijn:

WAAROM WORDT IEMAND KRINGLOOPKRACHT?

- Om iets positiefs te doen voor het milieu.
- Om andere mensen te helpen bij een kringlooptechniek.
- Om zich te verdiepen in de natuurlijke processen.
- Om andere mensen te ontmoeten.
- Om deel uit te maken van een groep gelijkgezinden.
- Om verantwoordelijkheid op te nemen.
- Om zich te ontplooien.
- Om een zinvolle en aangename tijdsbesteding uit te oefenen
- ...

Uiteraard gaan niet alle redenen op voor iedere kringloopkracht.

- communicatief en sociaal
- empathisch, drempelverlagend en zodoende de toehoorder tot kringlopen aanzettend
- afspraken kunnen maken en nakomen
- in groep kunnen werken maar ook zelfstandig
- een ruime interesse hebben in de (meeste thema's van de) Biologische Kringloop
- bereid zijn om bij te leren
- opbouwende kritiek kunnen geven en aanvaarden
- begrip tonen voor de eigenheid van een administratie
- ...

en **extra talenten** zijn natuurlijk altijd welkom:

- teken-, knutsel- en schrijftalent,
- fotografie,
- ander artistiek of technisch talent,
- talenkennis

Kort gezegd mag je van een kringloopkracht een aantal kwaliteiten en engagementen verwachten. De mate waarin deze mee spelen bij het actief uitbouwen van een kringloopwerking zullen onderling heel sterk verschillen:

- **Verlangen:** de kringloopkracht moet zich aangesproken voelen door de uitdaging, kan worden aangezet tot handelen en heeft uitdrukkelijk de wil tot het opnemen van verantwoordelijkheid.
- **Verbondenheid:** de kringloopkracht moet een concrete relatie met anderen kunnen aangaan, zich kunnen vinden in nieuwe ideeën, zelf ideeën kunnen aandragen en andermans ideeën kunnen waarderen, en moet in enigermate in staat zijn zichzelf en de werking te organiseren
- **Vermogen:** de kringloopkracht moet enigszins greep hebben op de uitdaging en op de thematiek, en moet een verschil kunnen maken voor de kringloopwerking dankzij kennis, vaardigheid, ervaring, enthousiasme, werkkracht ....

Hoe je te weten komt of een kringloopkracht aan bovenstaande voorwaarden beantwoordt? Ga een informeel gesprek aan met iedere aspirant-kringloopkracht en bespreek de manier waarop de

kringloopkracht zichzelf wenst in te zetten, en hoe en of dit past binnen de noden van de Kringloopwerking.

Uit zo een gesprek kan bv. blijken dat niemand binnen de groep het ziet zitten om naar de scholen te gaan of rond voedselverlies te communiceren. In zo een geval zullen een aantal plannen moeten aangepast worden en kan je eventueel de hulp inroepen van externen of van een andere gemeentelijke dienst. Het lijkt ons zinvol om even kort de mogelijke taken voor de kringloopkrachten op te lijsten:

- Onderhoud van de gezamenlijke kringlooptuin, de demonstratieplaats
- Openstellen van de eigen tuin tijdens het Kringloopweekend
- Planning, aanleg en onderhoud van de demonstratieplaats
- Inrichten en bemannen van infostands
- Organiseren van info-avonden
- Organiseren van workshops (vlechten, koken met restjes ...)
- Huisbezoeken afleggen (zonder pottenkijker te spelen)
- Schrijven van artikels
- Artistieke taken (verwerken van tuinresten tot ornamentjes)
- Scholen begeleiden
- Infomomenten volgen
- Telefonisch advies geven

Een bijzondere taak die in veel gemeenten steeds belangrijker wordt, is die van groepsverantwoordelijke. In het verleden werd die taak vaak verricht door een gemeentelijk ambtenaar (milieu-, duurzaamheid-, groen- ...), maar we merken de laatste jaren een shift naar meer verzelfstandigde kringloopwerkingen, die zich weliswaar richten op het Vlaams beleid maar niet langer of slechts gedeeltelijk door een gemeentelijk ambtenaar worden aangestuurd.

Het is belangrijk dat de kringloopkrachten hun rol blijven spelen als onderdeel van het gemeentelijke actieplan rond afvalpreventie. Ze ondersteunen de gemeente daarbij en worden door de gemeente in de mate van het mogelijke ook ondersteund. Alhoewel ze dus kunnen optreden als een verzelfstandigde entiteit, moet gezegd dat het uiteindelijke effect groter zal zijn en de inspanning kleiner als de kringloopwerking via de gemeente loopt (meer communicatiekanalen, meer ondersteuning, makkelijker ter verzekeren ...). Over het al dan niet verzelfstandigd zijn van de kringloopwerking lees je verderop nog wat ...

KRINGLOOPKRACHTEN REKRUTEREN

Er zijn verschillende manieren waarop kringloopkrachten kunnen gerekruteerd worden. Binnen de juiste doelgroep rekruteren biedt meer kans dat jouw inspanning loont.

Waar aan kringloopkrachten geraken?

- Compostmeesters die zich willen blijven engageren voor het nieuwe verhaal

- Gemeentelijke diensten (en gelieerden) (Gemeentelijke Raad voor Ontwikkelingssamenwerking, groendienst, milieudienst, cultuurdienst, migrantenwerking ...)
- Natuur- en tuinverenigingen (Velt, TuinHier, Natuurpunt ...)
- Socio-culturele verenigingen (KVLV, Femma ...)
- Leerkrachten (die net op pensioen zijn, willen blijven communiceren en de biologische kringloop een warm hart toedragen)

Eenmaal je geïnteresseerde mensen bereikt hebt, heb je verschillende mogelijkheden om hun kennis bij te schaven en hun kwaliteiten optimaal te benutten.

KRINGLOOPKRACHTEN BEGELEIDEN EN OPLEIDEN

Als de aspirant-kringloopkrachten 'gerekuteerd' zijn, is een goede begeleiding erg belangrijk. De kringloopkrachten hebben wellicht allemaal een heel diverse achtergrond. Nu wordt het belangrijk deze achtergrond zo optimaal mogelijk aan te wenden. Daartoe heeft Vlaco een 3-tal leystypes in huis, die je in functie van jouw kringloopwerking kan aanwenden:

- **Kringloopbabbel:** in 2013 werd een potentieel van meer dan 2500 vrijwillige compostmeesters gevraagd om deel te nemen aan de kringloopwerkingen en hun oorspronkelijk engagement (van compostmeester) in een vernieuwde vorm verder te zetten. Deze updatesessies werden gebruikt om de compostmeesters op een efficiënte manier op de hoogte te brengen van de vernieuwing en hen te laten bewust worden rond welke thema's ze zelf de bevolking kunnen sensibiliseren. Tegelijkertijd werd er aan een hele reeks potentieel-geïnteresseerden gevraagd de updatesessie te volgen, zodat ze konden kennis maken met de biologische kringloop en voor zichzelf konden uitmaken of en hoe ze een taak als kringloopkracht konden invullen. Deze sessies bleken een interessante manier om de oude garde van het nieuwe beleid op de hoogte te brengen en de nieuwe garde te enthousiasmeren voor deelname aan een kringloopwerking. De updatesessies (die gedurende een beperkte periode hebben plaats gevonden) worden geleidelijk vervangen door zgn. Kringloopbabbels. Deze Kringloopbabbels vinden op permanente basis plaats en houden in dat een Vlaco-lesgever bij een kringloopwerking langs gaat om de kringloopwerking mee te helpen activeren, nieuwelingen in te wijden en kennis te laten maken met de anciens (of de werking te reanimeren waar dat moest nodig zijn). Kringloopbabbels kunnen heel verschillende vormen aannemen:
  - Een Kringloopbabbel kan worden aangevraagd om (summiere maar) **correcte informatie** van het Vlaams beleid, de Biologische Kringloop en haar thematiek en de lokale vrijwilligersmogelijkheden te krijgen.
  - Een Kringloopbabbel kan ook een **brainstorm** zijn waarbij over het nut en de toekomst van het ThuisKringlopen en de kringloopwerking wordt nagedacht.

- Een Kringloopbabbel kan ook een **depannement** zijn. Indien je merkt dat de vrijwilligerswerking om één of andere reden lichtjes taant of echt aan het afkalven en uiteenvallen is, of indien je merkt dat het van de grond krijgen van de huidige kringloopaanpak (die toch wat verschilt van de vroegere compostmeesterwerkingen) wat moeilijk verloopt of indien je in een open sfeer de nieuwelingen en de anciens met elkaar wil laten kennis maken, dan willen we ten eerste aanraden om een Kringloopbabbel in te plannen. Dit kan al heel wat (aanslepende maar ook zich mogelijks aandienende) problemen en probleempjes uitklaren.

Wie een Kringloopbabbel volgt, en aangeeft dat hij/zij zich wil blijven engageren om binnen een kringloopwerking de Biologische Kringloop uit te dragen, wordt geregistreerd als kringloopkracht en ontvangt vervolgens het tijdschrift KringloopZINE.

Het is ten eerste aan te raden om de reeds (lang) actieve kringloopkrachten (bv. de compostmeesters met een lange staat van dienst) zeker te betrekken bij en ook uit te nodigen op deze Kringloopbabbels. Ervaring leert ons dat dit het welslagen van de vernieuwde aanpak ten goede komt. Kringloopbabbels laten we enkel doorgaan wanneer ook de begeleiders en de (eind)verantwoordelijken van de kringloopwerking aanwezig zijn. Kringloopbabbels worden vaak uitgewerkt in functie van specifieke behoeften van de aanvrager. Om die reden is het belangrijk dat ze ruim op voorhand (2 maanden of meer) worden aangevraagd.

- **Uitdiepsessie:** wie een uitdiepsessie (bestaande uit 7 dagdelen) volgt, krijgt gedurende de opeenvolgende sessies inhoudelijk een duidelijk en heel concreet beeld van het Vlaams beleid, de Biologische Kringloop, de lokale vrijwilligersmogelijkheden ... Het bijzondere aan deze uitdiepsessie is dat in beperkte groep interactief rond deze thema's gewerkt wordt en dat de deelnemer één dag lang (sessie 6) in de praktijk kan proeven van wat deze thema's concreet inhouden. Wie een uitgebreide uitdiepsessie volgt, doet dat ook omwille van het engagement dat hij/zij wil aangaan. Wie zich actief wil blijven inzetten voor de promotie van de kringloophema's, wordt geregistreerd als kringloopkracht en ontvangt vervolgens het tijdschrift KringloopZINE. Een uitdiepsessie kan gevolgd worden zonder voorafgaand een updatesessie / updatecafé te hebben bijgewoond. De zeven dagdelen / sessies omvatten het volgende:
  1. Verwelkoming, kennismaking met dé Biologische Kringloop, kennismaking met de communicatiemogelijkheden
  2. De biologische kringloop: vaste planten, grasbeheer, snoei-houtbeheer.
  3. De biologische kringloop: dieren in de tuin, voedselverlies beperken
  4. De biologische kringloop: thuiscomposteren en compostgebruik
  5. De biologische kringloop: professionele composteerinstallaties, testjes ...

6. Praktijkmoment (hele dag in Comité Jean Pain)

7. Zelfoefen-moment: informatie overbrengen

Deze 7-delige opleiding kan in principe ook modulair worden gevolgd, waarbij door de deelnemer slechts één of enkele thema's worden gevolgd in plaats van de hele reeks. Gelieve dit duidelijk te communiceren naar de lesgever toe.

- **Infosessie:** kringloopkrachten kunnen (net als gewone particulieren zonder vrijwilligersachtergrond) ook infosessies volgen. Iedere infosessie handelt over een hoofd- of neventhema van de Biologische Kringloop. Een infosessie is ééndelig (meestal één avond of namiddag), maar kan op verzoek ook meerdelig worden gemaakt. Wie een infosessie volgt, engageert zich in principe niet om mee te draaien binnen de vrijwilligerswerkingen, wat inhoudt dat ook de gewone leek aan deze sessies kan deelnemen. Iemand die een infosessie volgde, registreren we niet automatisch als 'Kringloopkracht'. Kringloopwerkingen die zich bv. één bepaald jaar willen toeleggen op één specifiek thema (bv. voedselverlies beperken, kippen houden ...) kunnen zeker gebruik maken van deze infosessies.

Noot: voor infosessies geniet de volgende manier van registreren de voorkeur:

- Deelnemers aan infosessies worden telkens duidelijk geregistreerd door de activiteit-verantwoordelijke.
- Indien er nood is aan een nieuwe lichter kringloopkrachten, contacteert de activiteitsverantwoordelijke de infosessie-deelnemers met de vraag of hij / zij interesse heeft om mee te draaien in de lokale vrijwilligerswerking.
- Vanaf voldoende geïnteresseerden (3 of meer) kan er altijd een Vlaco-lesgever langskomen om met de geïnteresseerden én de het grootste deel van de reeds actieve kringloopkrachten (aan de hand van een zgn. Kringloopbabbel (zie hoger)) te brainstormen.

SPECIALE GEVALLEN?

- Een compostmeester die aangeeft niet te willen / kunnen deelnemen aan een updatecafé: gaat het om een compostmeester die nog volop mee draait en zich wil engageren om binnen een kringloopwerking aan de slag te blijven en is de verantwoordelijke van de kringloopwerking van oordeel dat deze persoon een zinvolle bijdrage kan leveren als vrijwilliger, neem deze persoon dan zeker op binnen de kringloopwerking. Deze vrijwilliger wordt geregistreerd als kringloopkracht, en zal van Vlaco een infopakket toegestuurd krijgen met daarin alle relevant communicatiemateriaal.
- Iemand die geen compostmeester is en aangeeft niet te willen / kunnen deelnemen aan een updatecafé, maar die wel als vrijwilliger wil optreden: deze persoon kan mee draaien binnen de lokale kringloopwerkingen. Indien je als lokale verantwoordelijke van oordeel bent dat deze persoon een meerwaarde betekent, dan is het enkel positief wanneer deze zich voor de biologische

kringloop wil inzetten. Deze persoon wordt geregistreerd als kringloopkracht van zodra hij/zij een updatecafé heeft gevolgd, of van zodra de verantwoordelijke van de kringloopwerking uitdrukkelijk heeft aangegeven dat deze persoon voldoende onderlegd is om mee te draaien in de kringloopwerking.

- Een compostmeester die - om niet altijd duidelijke of objectieve redenen - (zeer) negatief reageert op de diverse vernieuwingspogingen (waartoe het Vlaams beleid ons noopt): het is objectief vaststelbaar dat we bepaalde compostmeesters zullen verliezen door de kringloopaanpak die we momenteel toepassen. Dat bepaalde mensen afhaken is eigen aan elke vernieuwing. Laat je hierdoor niet van de wijs brengen! Pas wie mee wil met en zich op één of andere manier wil engageren voor het uitdragen van de nieuwe kringloopgedachte ('ThuisKringlopen') kan een relevante rol spelen bij de promotie van de biologische kringloop en het Vlaamse beleid inzake materialenbeheer.

Jaarlijks volgt een opvolging van Vlaco naar de intercommunales van de nieuwe geïnteresseerden die de Kringloopbabbel volgden om te achterhalen of ze zich effectief aansloten bij de kringloopwerking. Uiteraard blijft Vlaco graag bereid om in onderling overleg met de lokale verantwoordelijke van de kringloopwerkingen afwijkingen aan deze standaardprocedure te bekijken. Na de diverse sessies kunnen de deelnemers een attest van deelname ontvangen indien ze dat wensen (bv. als vormingsattest voor het gemeentepersoneel). Dit attest bewijst de deelname, maar is niet bedoeld als één of ander diploma of kwaliteitsbeoordeling van de deelnemer. Een echt diploma dat de kwaliteit van de deelnemer weergeeft, wordt niet langer aangeboden. Hou zeker ook de emailadressen bij van geïnteresseerden en/of mensen die lesmomenten in het verleden volgden. Contacteer hen af en toe met de vraag of ze het zien zitten om een bepaalde taak uit te voeren. Als duidelijk blijkt dat ze geen interesse hebben om 'iets' voor de promotie van de biologische kringloop te doen, schrap je ze van de lijst. Maar als blijkt dat ze wel enthousiasme tonen, hou je best de vinger aan de pols. Hier zit immers potentieel engagement voor je werking.

OM DUS SPRAAKVERWARRING TE VERMIJDEN:

- Onder Kringloopbabbel verstaan we een korte les waarin de basisinfo inzake beleid, vrijwilligerswerking, thematiek of (her)activering van een kringloopwerking in functie van de Biologische Kringloop / ThuisKringlopen aan bod komt
- Onder Infosessie verstaan we een les die handelt over één hoofd- of één neventhema van de Biologische Kringloop. Een infosessie is meestal ééndelig, maar kan ook meerdelig zijn
- Een Uitdiepsessie is een 7 sessies tellende opleiding waarbij alle thema's van de biologische kringloop aan bod komen, en waarbij ook een luik praktijk, didactiek, vrijwilligersinfo, en industriële verwerking van organisch afval aan bod komt.

De kringloopwerking van start

ALS WERKING VAN START GAAN ...

Smeed het ijzer terwijl het heet is ... Van zodra iemand te kennen geeft te willen meedraaien in de gemeentelijke promotie van het ThuisKringlopen, neem je zo snel mogelijk contact op met hem of haar. Nodig bij voorkeur de vrijwilligers en de andere geëngageerden uit om een startvergadering bij te wonen en samen activiteiten te organiseren, of om eens een Kringloopbabbel in te richten. Maak zo weinig mogelijk (of geen) onderscheid tussen kringloopkrachten die zich nog maar pas zijn begonnen engageren en kringloopkrachten die al jaren (bv. als compostmeester) meedraaien, of tussen kringloopkrachten die reeds goed op de hoogte zijn van alle aspecten van de biologische kringloop en de kringloopkrachten die enkel wat basiselementen in de vingers hebben. In een latere fase, wanneer de taakverdeling duidelijk is of wanneer zich binnen de werking diverse specialismen en/of werkvormen aftekenen, kan er wel in kleinere werkgroepen op regelmatige basis samen gezeten worden.

Wat soms een meerwaarde kan betekenen, is het aanduiden van een beperkte groep trekkers binnen een kringloopwerking (bv. als de coördinatie vanuit de gemeente eerder low profile is). Die trekkers staan vervolgens rechtstreeks in contact met intercommunale of gemeente of Vlaco, en kunnen fungeren als een aanspreekpunt.

Kringloopkrachten voelen zich in de eerste plaats verbonden met hun gemeente. Ze zijn geboeid door de verschillende thema's van de biologische kringloop. Zij willen helpen om het materialenbeleid van hun gemeente te doen slagen, maar willen ook door de gemeente gesteund worden, alhoewel dat niet altijd mogelijk is. Kringloopkrachten willen het gevoel hebben dat zij samen met én voor de gemeente de kar duwen van het milieubeleid en ze willen tegelijk dat die gemeente hen op één of andere manier - rechtstreeks of onrechtstreeks - erkenning geeft voor hun vrijwillige inzet.

Kringloopwerkingen starten vrijwel altijd gemeentelijk, maar hoeven niet per se gemeentelijk te blijven. De kringloopwerking wordt meestal georganiseerd op gemeentelijk niveau, maar ook op intercommunale niveau kan een werking worden uitgebouwd.

Een samenwerking tussen meerdere gemeenten biedt voordelen naar taakverdeling. Soms is er geen duurzaamheidsambtenaar meer, of moet de begeleidende ambtenaar zijn tijd aan heel wat andere taken spenderen. Door samenwerking tussen gemeenten kunnen de lasten verdeeld worden. Een pasklare aanpak voor grensoverschrijdende werkingen is vanzelfsprekend moeilijk te geven, en zal vooral afhankelijk zijn van de bereidwilligheid van, de inventiviteit van en het persoonlijk contact tussen de verschillende partijen. Wanneer een vraag tot (gemeenteoverschrijdende) samenwerking of inzet gewoon per mail wordt rondgestuurd, krijg je geen mensen bij elkaar. Je moet het hen persoonlijk vragen.

Soms fungeert de ambtenaar dus als een echte voorzitter van de kringloopwerking, soms slechts als facilitator die de werking kansen biedt om zich te ontplooiën. Maar soms is er geen gemeentelijke aansturing (meer). Dan ga je best boven- of intergemeentelijk te rade, of haak je je karretje vast aan andere vereniging met intrinsiek

gelijkaardige doelstellingen. Lukt ook dat niet dan raden we je aan met Vlaco contact op te nemen en dan bekijken we geval per geval hoe het verder kan.

WAT EEN TERM IS DAT TOCH 'KRINGLOOPKRACHT'?

Compostmeester is een geweldig begrip, iedereen kent de compostmeesters. We hebben er vanuit Vlaco al enkele tientallen jaren over gecommuniceerd en de compostmeesters verschijnen al even lang in het straatbeeld. Het is logisch dat het wel enige jaren zal duren om de term 'Kringloopkracht' ingang te doen vinden en aan deze term dezelfde draagkracht te geven.

Sommige vrijwilligers vinden de associatie met de kringwinkel te groot. Wat we als vrijwilliger doen voor de Vlaamse overheid is hoe dan ook 'kringlopen'. Daar kunnen we niet onder uit; dat staat zo in allerlei beleidsteksten en is een van de fundamenten van het Vlaamse materialenbeleid. Wie deelneemt aan de kringloopwerking en krachtig mee de materialenkringloop promoot en uitdraagt, is een kringloopkracht. De term Kringloopkracht is de enige term die min of meer inpasbaar is binnen de nieuwe beleidsterminologie van de Vlaamse overheid en tegelijk nog vlot 'bekt' ...

Indien de term kringloopkracht wat moeilijk ligt voor je werking, communiceer je beter over het thuiskringlopen tout court (dat is ruimer dan kringlooptuinieren).

Vaak wordt er door (sommige) vrijwilligers nog te veel van uit gegaan dat zij alles van de biologische kringloop moeten kennen. Het antwoord is klaar en duidelijk: NEE! Dat was in de vroegere vrijwilligerswerkingen (compostmeesterwerkingen) misschien wel het geval, maar in de huidige context van informatie die overal (online) beschikbaar is, is enthousiasmeren, engageren, entertainen en doorverwijzen even belangrijk geworden als informeren.

Compostmeesters-van-het-eerste-uur hechten aan de term compostmeester. Die term mag uiteraard nog gebruikt worden, maar naar buiten toe de term 'Kringloopkracht' als koepelterm gebruiken, vereenvoudigt de communicatie. Vasthouden aan een term is zeer OK, maar daardoor de uitwerking van een beleidsvisie afremmen, moet worden vermeden.

Hoeveel bagage moet een kringloopkracht hebben om de boodschap goed over te kunnen brengen?

De vrijwilliger moet geen expert zijn, hij moet de juiste informatie kunnen geven, maar ook weer niet te veel. Het is geen probleem als de vrijwilliger dingen niet weet!!

DE TAKEN VAN DE KRINGLOOPKRACHT IN DE KRINGLOOPWERKING

Een kringloopkracht is een uniek persoon. Hij is hét aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de biologische kringloop, maar waar de burger niet onmiddellijk mee naar de gemeente zal gaan. De kringloopkracht heeft meerdere pijlen op zijn boog en moet daarvan bewust gemaakt worden; hij moet zeker geen allrounder zijn, maar mag specialisaties uitkiezen.

De kringloopwerking is één van de vele middelen in de promotie van de biologische kringloop. Het is een onderdeel van de instrumentenmix die kan worden ingezet om het materialenbeleid te realiseren. Kringloopkrachten brengen die promotie in een stroomversnelling, dragen de boodschap uit bij burens, vrienden, binnen hun vereniging, in de school van hun (klein)kinderen. Ze doen dat laagdrempelig, in een verstaanbare taal, onder 'gelijken' en op een persoonlijke manier. Ze slaan een brug tussen het beleid en de burger. Dat is de grote sterkte van de kringloopwerking.

De kringloopkracht heeft een grote geloofwaardigheid. Het is de man/vrouw van het terrein die weet waar het over gaat, betrokken is bij de zaak, in eenvoudige bewoording tips en uitleg geeft, enthousiasmeert en doorverwijst waar nodig.

De kracht van de kringloopkracht zit niet enkel in de kennis, ervaring en inhoud van het verhaal. Ook de manier waarop hij het brengt, versterkt de boodschap: in de taal van zijn publiek, met een anekdote of een knipoog naar een lokale situatie.

Een gemeente die ThuisKringlopen bij haar inwoners wil promoten, kan er voor kiezen om beroep te doen op kringloopkrachten. Maar inzichten van vrijwilligers kunnen verschillen, karakters botsen en niet ieder ego past zich even gemakkelijk in een team in. Het is belangrijk om daar de nodige aandacht aan te besteden.

Het is belangrijk om er in de mate van het mogelijke voor te zorgen dat er binnen de vrijwilligerswerking een mooie gradiënt en afwisseling zit van 'enthousiast' en 'geëngageerd' over 'rijk aan ervaring' tot 'vraagbaak en bron van kennis'.

Waarom de kringloopkracht zich engageert, is vaak erg verschillend: voldoening, sociaal contact, resultaat, mensen kunnen helpen, zich kunnen engageren voor de maatschappij ... zijn enkele van de meest gehoorde redenen.

THE SKY IS THE LIMIT?

Een fout die sommige gemeenten en intercommunales maken, is dat ze, aangestoken door het enthousiasme van sommige kringloopkrachten, veel hooi op de vork nemen. Elders komt de kringloopwerking dan weer amper of niet op gang, en zit iedereen te kijken naar elkaar vooraleer actie te ondernemen. Het is niet mogelijk om heel concreet te beschrijven hoe een opstart kan slagen. Die slaagkansen zijn immers van heel wat factoren afhankelijk. We willen alvast enkele aandachtspunten meegeven die de slaagkansen van de opstart zullen vergroten:

- Werken met kringloopkrachten doe je vanuit een behoefte om binnen de gemeente de promotie van de biologische kringloop / thuiskringlopen te versterken. Houd enkele verkennende gesprekken en vergaderingen met de schepen van leefmilieu, intercommunaal verantwoordelijke en/of de andere betrokkenen om vast te stellen hoe gewenst een doorgedreven promotie (nog) is, in hoeverre men daar een groep vrijwilligers wil bij betrekken en in hoeverre een kringloopwerking al dan niet nodig en zinvol is. Betrek ook je (potentiële) kringloopkrachten.
- Maak een startscenario (of een heropstartscenario) en leg dat voor aan de schepen van leefmilieu, de intercommunaal verantwoordelijke, de milieuraad en de andere betrokkenen. Maak duidelijk dat werken met vrijwilligers centjes en tijd vraagt, ook van de milieudienst.
- Bespreek je plannen met je collega's in de buurgemeenten, met je contactpersoon bij de intercommunale en/of (bij gebrek aan gemeentelijke of intergemeentelijke aansturing) met je gelijkgestemden. Het is goed te weten dat je op hen kan terugvallen bij eventuele problemen. Uitwisseling is ook voor de kringloopkrachten uit de omgeving (bv. van de buurgemeenten) motiverend. Overweeg en bekijk in welke mate een samenwerking tussen de kringloopkrachten in de verschillende gemeenten (van de intercommunale) zinvol en haalbaar is.
- Zijn er in de gemeente al mensen die infosessies over een thema van de biologische kringloop volgden, verzamel dan hun gegevens en betrek hen dan bij je plannen om een vrijwilligerswerking (her)op te starten. Hun kennis en ervaring zullen mee bepalen wat tot de mogelijkheden behoort. Leg nog niet te veel activiteiten vast voor het eerste werkingsjaar. Check bij Vlaco vzw of bij je intercommunale welke infosessies kunnen gevolgd / ingepland worden.
- Bak duidelijk de taken af voor de vrijwilligers. Zorg ook dat het voor iedereen duidelijk is wie wat doet tijdens de werkuren en daarbuiten.
- Contacteer Vlaco vzw. We kunnen je ongetwijfeld nog wat specifieke tips geven, je op de hoogte brengen van recente ontwikkelingen, je naam toevoegen aan de maillijst zodat je onze nieuwsbrief ontvangt ...

De kringloopwerking op dreef

TIPS VOOR EEN SUCCESVOLLE WERKING

Blijvend de zorg opnemen voor vrijwilligers kan slechts lukken door een combinatie van drie dingen: communiceren, betrekken én waarderen. Dit lijkt misschien heel theoretisch, maar is absoluut essentieel om de werkingen te doen slagen.

- **Communiceren** betekent niet alleen de vrijwilligers op de hoogte brengen (informereren), maar ook wederzijdse verwachtingen duidelijk maken, in interactie gaan, dialogeren, luisteren, spreken, van gedachten wisselen en ook af en toe eens ferm je gedacht zeggen ...
- Mensen stappen in een kringloopwerking omdat ze er op aangesproken worden en het idee hen aanspreekt. Dit aanspreken valt onder de noemer betrekken. Onder betrekken valt ook: mensen blijven uitnodigen, zorgen voor een kwalitatief activiteitenaanbod waarbij je in belangrijke mate inspeelt op de interesses van de teamleden. **Betrekken** houdt ook in dat je rekening houdt met de mening van je teamleden: peil naar hun wensen en voorstellen, laat ruimte voor inspraak bij de activiteiten, nodig mensen uit om zelf initiatief te nemen, verantwoordelijkheid op te nemen, taken uit te voeren ...
- **Waarderen** is het op prijs stellen van ieders inzet. Dit kan gaan van 'dank u' durven zeggen, respect tonen, een schouderklopje geven, aanmoedigen en bevestigen, een pintje op zijn tijd, een knabbeltje bij een vergadering. Vergeet naast deze kleine dankuwel's ook de grotere waarderingsmomenten niet: een jaarcaudeu, het jaarlijks etentje of uitstapje ...

Dit alles is alleen in een aangename sfeer realiseerbaar. Er is nood aan een warm en zorgzaam klimaat. Precies door een combinatie van communiceren, betrekken en waarderen, kan je dit positieve klimaat bevorderden, maar niet creëren. Een warm klimaat vraagt een omgeving waar ruimte is voor persoonlijk contact, waar aandacht is voor iedereen als persoon. Dit kan bijvoorbeeld door een hartelijke ontvangst, door iedereen voldoende aandacht te schenken zodat ze zich betrokken voelen, teamleden af en toe te bezoeken en een babbeltje te slaan, het gezellig maken. Door een even-

wichtige combinatie van waarderen, communiceren en betrekken, en door zelf een positieve instelling te hebben, kan je een antwoord bieden op de uitdaging om teamleden aan te spreken en te houden.

JAARPROGRAMMA VOORBEREIDEN

Een nieuwsjaarsreceptie is een ideaal excuus om met de vrijwilligers samen te komen. Dat is de periode van goede voornemens; de mensen aan het kringlopen zetten, kan één van die goede voornemens zijn. Stel een planning op van mogelijke activiteiten, hou rekening met drukke momenten of vakantieperiodes van de vrijwilligers en mogelijke beschikbare budgetten.

Hou bij de planning van activiteiten rekening met drie zaken:

- de voorbereidende vergaderingen: voor de algemene gezamenlijke vergaderingen, is op de meeste plaatsen driemaandelijks voldoende.
- de activiteiten zelf
- de evaluatie: bedenk bij de voorbereidingen welke tools je nodig hebt voor evaluatie. Wie telt bezoekers? Wie maakt foto's? Is ons doel bereikt?

Best kan jaarlijks een bedrag vastgelegd worden om de kringloopwerking op volle toeren te houden. Het is voor vrijwilligers hinderlijk en frustrerend wanneer kleine aankopen (verse groenten, enkele vaste planten, riek, zeeffe, bloempotjes...) niet kunnen gebeuren bij gebrek aan budget. En steeds zelf persoonlijk gerief meebrengen, doen de vrijwilligers misschien enkele keren, maar als ze dat voortdurend moeten doen haken ze af ...

ACTIES BEKENDMAKEN

Gebruik hiervoor de traditionele media én de sociale media. Een nieuwe vrijwilliger in de kringloopwerking, een vernieuwing op de demoplats, een activiteit in samenwerking met de lokale traiteur of het lokale tuincentrum, een project op school... Tracht minstens één keer per jaar de plaatselijke media te halen en schuw de sociale

media (mail, facebook, instagram ...) niet. Het eigen gemeentelijke infoblad is nog altijd een zeer belangrijke methode van informatie-overdracht. Koppel nieuws aan kringlooptips, geef telefoonnummer, mailadres, website, facebookpagina ... waar men terecht kan voor alle informatie. Onderschat de kracht van sociale media vooral niet!

Een beeld (in de geschreven pers) trekt de aandacht en zegt soms meer dan duizend woorden. Een gefilmd interview kan best plaatsvinden in een mooie tuin. Het 'goede' nieuws van de biologische kringloop wordt vaak erg gewaardeerd door de lokale overheid. Zelf een tekstje opmaken met alle nuttige informatie is vaak zeer efficiënt. Werk in deze samen met bv. de milieu- en/of communicatieambtenaar van je gemeente. Kom naar buiten met de kringloopwerking. Het moet voor de buitenwereld duidelijk zijn dat de activiteiten en resultaten van de kringloopwerking een belangrijke rol spelen voor de realisatie van het Vlaamse en lokale materialenbeleid. Zorg dus zo veel mogelijk dat de activiteiten van de kringloopwerking terug te vinden zijn in infobladen, in activiteitenagenda's enz.

Meer dan 90 % van de Vlamingen is online actief, mailen is even ingeburgerd als telefoneren, en een ruime meerderheid van de Vlamingen heeft pakweg een Facebook-, Twitter- of SeniorenNet-profiel, en 'zit' dus op een sociaal netwerk. Sociale netwerken bieden heel wat mogelijkheden maar er zijn natuurlijk ook struikelblokken. De twee belangrijkste voordelen zijn de volgende: het feit dat je heel snel en heel direct kunt communiceren, en het feit dat je door de diverse 'forward'-, 'like'- en 'share'-opties op korte tijd heel veel mensen kunt bereiken en over jouw event kunt laten praten.

Daarom volgende tips:

- Leer hoe je met mailings, Facebookpagina's, Twitter, Google +, Instagram, SeniorenNet ... promotie kunt voeren en in dialoog kunt treden met je doelpubliek.
- Maak jezelf vertrouwd met de specifieke terminologie (profielen, groepen, pagina's, evenementen).
- Hoe stel je privacysettings in zodat je als kringloopkracht met het doelpubliek kunt communiceren, zonder dat bepaalde privégegevens in de openbaarheid komen?
- Hoe gebruik je online-groepen om een vrijwilligersploeg aan te sturen?

Bovenstaande manier van werken vraagt misschien heel wat werk, maar dat is nu precies niet het geval. Wie een beetje kan computeren is er zo mee weg. Probeer het maar! Succes gearandeerd.... (zie Bijlage 1 voor nog wat meer tips)

WERKGROEPEN (SCHOLEN, MARKTEN, PRAKTIJKPLAATSEN)

Als je kan puren uit een grote groep van vrijwilligers (Kringloopkrachten) kan je een ruim aanbod aan activiteiten uitwerken. Onderschat dit niet, het verwacht niet alleen aanwezigheid van de vrijwilligers

op de activiteit zelf, maar ook heel wat voorbereidend werk en vergadertijd. Probeer de vergadertijd tot een minimum te beperken. Gebruik de vergaderingen om mekaar te inspireren en ideeën te laten vloeien.

Verdeel het werk en maak werkgroepen voor de verschillende deeltaken. Vragen die rijzen kunnen zijn:

- Moeten er scholen bezocht worden?
- Welke standen dienen te worden bemand?
- Wie stelt er zijn tuin open? Wanneer plannen we een werkdag in?
- Wie denkt mee over de inhoudelijke invulling van de activiteit? Wat vertel je?
- Wie knutselt nieuw materiaal bij elkaar?
- Wie volgt de composteersystemen op?
- Wie zorgt voor plantjes?
- Wie kan er goed koken?
- Wie is handig met snoeihout?
- Wie heeft er voldoende planten kennis?
- Wie volgt de communicatie en bekendmaking op?
- Hoe communiceren we intern ?

Verderop in dit handboek vind je leidraden en tips om per activiteitstype de werkgroepen in goede banen te leiden.

Je kan voor deze werkgroepen eventueel gebruik maken van vaste actieveelingen en losse medewerkers. De vaste actieveelingen zijn dan veelal de anciens binnen de kringloopwerking of mensen die van thuiskringlopen echt een levensstijl willen maken. Losse medewerkers zijn de promotie van de biologische kringloop genegen, maar willen hun engagement graag enigszins beperken in de tijd. Een invullijst die aangeeft wie wat waar wil doen kan hier een oplossing bieden.

KARRETJE AANPIKKEN (GROTE PROJECTEN)

Gebundelde krachten leveren meer op dan ieder voor zich. Als een organisatie kanonnen kan inzetten om ruchtbaarheid te geven aan een actie of middelen ter beschikking heeft om een ondersteuning uit te werken rond natuur- en klimaatthema's, dan kan je daar je voordeel mee doen om contacten te leggen en samen aan de slag te gaan.

Veel kringloopkrachten zijn vaak al erg betrokken bij of engageren zich voor een andere vereniging (bv. samentuinen, stadstuinen, wijkcomités, natuurverenigingen, socio-culturele verenigingen ...). Op dit engagement kan en moet je met je kringloopwerking meeliften. Er zijn in quasi alle organisaties wel kleine of grote linken te leggen met de biologische kringloop. Ga ervoor!

Hou er rekening mee dat korte engagementen de jongere generatie meer aanspreken dan langdurige samenwerkingen. Sta daar zeker niet weigerachtig tegenover, maar treedt dit met een open vizier tegemoet.

Hieronder geven we een opsomming van acties die je aanbelangen en waar je je karretje kan aanpakken. Lokaal zijn er vast nog meer evenementen die interessant zijn om te contacteren.

SAMENWERKING MET OPEN TUINEN / LANDELIJKE GILDEN

Elk jaar vindt tijdens het laatste weekend van juni het Open Tuinenweekend van Landelijke Gilden plaats. Meer dan 200 eigenaars in Vlaanderen zetten hun tuinpoorten open en tonen hun bijzonder concept, unieke verzameling of hun didactische tuinwaarde. Sinds 2010 zetten Vlaco en Landelijke Gilden een samenwerking op poten zodat de tuinliefhebber, die een aangenaam moment wil beleven in de Open Tuinen, kan kennismaken met de voordelen van kringlooptechnieken. Uit vorige evaluaties weten we dat de samenwerking op veel bijval kan rekenen bij de Tuineigenaars en vice versa.

VELT ECOTUINENWEEKEND

Het eerste weekend van juni is traditiegetrouw het opentuinweekend van tuinen wiens eigenaars zijn aangesloten bij Velt.

Sommige gemeenten stippelen een route uit en breiden de te bezoeken tuinen van Velt uit met een aantal kringlooptuinen. Op die manier kan je van elkaars bezoekers en publiciteit profiteren om je boodschap aan een ruimer publiek kenbaar te maken. Maar je kan ook als kringloopkracht je kennis aanbieden om de tuinbezoekers wegwijs te maken in het posteren of kringlooptuineren. Probeer ruim op voorhand contacten te leggen met een plaatselijke Velt-afdeling om te achterhalen welke tuinen in de komende zomer openstellen. Stel de kringloopwerking voor aan de tuineigenaars en geef mee vorm aan de rondleiding of activiteit.

WEEK VAN DE SMAAK

Tijdens de derde week van november vindt jaarlijks de Week van de Smaak plaats. Dit is een initiatief van Volavent vzw. Vlaco onderhoudt contacten met de organisatie en levert tips rond voedselverlies voor de campagnekrant en nieuwsbrief. Vlaco stelt ook een aantal van haar lesgevers ter beschikking om iets rond voedselverlies zoals kookworkshops te organiseren. Zelf kan je met je werking ook activiteiten rond voedselverlies organiseren.

Week van de Smaak

VOEDSELTEAMS

Voedselteams vzw is een netwerk van lokale voedselteams en duurzame producenten. Via dit netwerk organiseren ze de directe verhandeling van duurzame streek- en seizoensvoeding, en willen ze bijdragen aan regionale voedselsystemen. Voedselsoevereniteit, korte voedselketen en beperken van voedselverlies zijn sleutelwoorden binnen hun ideeëngoed. Voedselteams zet globaal denken om in lokaal handelen. De overlap tussen de doelstelling van Voedselteams en Kringloopwerkingen is er één van beperken van voedselverlies.

ANDERE SAMENWERKINGEN

Uiteraard is bovenstaande geen volledige lijst. Er zijn oneindig veel samenwerkingen te bedenken.

- Opendeurdagen bij tuinbouwscholen lokken vaak veel volk. Eén kringloopkracht is vaak al voldoende om de boodschap ruim kenbaar te maken en een hele nieuwe schwing te geven aan de lokale werkingen.
- Kringlooptechnieken kunnen op openbare domeinen geïntegreerd (bv. een doolhof in de plantentuin van Meise, een vangrail van wilgentenen langs de weg ...). Zoek samenwerkingen met onverwachte partners om de pit er in te houden, verzuring te vermijden en het gevoel overbodig te zijn te beperken. Wacht niet tot anderen je zeggen wat er best kan gebeuren. Verzin zelf iets!! Leg zelf contacten!!
- Als gemeentelijke werking kan je samen met je buurgemeenten iets organiseren (bv. 3 gemeenten, 3 actiementen, 3 jaren). Daardoor hoeft het niet elk jaar in elke gemeente; de werklust wordt zo verdeeld.

■ ....

Welke samenwerking je toepast, of je samenwerkt, of je samenwerking slaagt ... het is in belangrijke mate afhankelijk van je enthousiasme, je engagement, je gedrevenheid, je wil om iets te realiseren.

DE KRINGLOOPWERKING OP DRIFT ...

We zijn er ons van bewust dat soms ongenoegen en wrevel kan optreden over bv. ondersteuning, aantal bezoekers ... Deze problematiek duikt vaak op wanneer de gemeente beslist om de kringloopwerking niet verder of niet meer op dezelfde manier te ondersteunen. Er zijn verschillende andere mogelijkheden om de kringloopwerking toch nog verder te zetten. Contacteer zeker Vlaco hierover, zodat we samen kunnen bekijken hoe we de kringloopwerking terug op de rails krijgen. Wanneer je werking hulp nodig heeft, is Vlaco er om te proberen helpen ...

Hoe Vlaco vzw jou kan helpen

Vlaco vzw groepeert de OVAM en alle Vlaamse intercommunales en ondersteunt hen bij de promotie van de thema's die het sluiten van de Biologische Kringloop of het zgn. **ThuisKringlopen** beogen. Deze ondersteuning wordt gerealiseerd door het Team ThuisKringlopen van Vlaco. In de loop der jaren ontwikkelde Vlaco vzw heel wat instrumenten om een duidelijke communicatie mogelijk te maken.

KRINGLOOPBABELS, INFOSESSIES EN UITDIEPSESSIES

Deze worden steeds ingericht in afspraak met de intercommunales. Gemeenten die een van de drie types Vlaco-sessies willen organiseren, nemen hiervoor best contact op met hun intercommunale. Mogelijks kunnen zij aan een voordeeltarief de sessie aanbieden. Vlaco vzw beschikt over een team van tientallen freelance lesgevers over het hele land. Ook specifieke lessen à la carte worden vaak ingericht. Duur en inhoud ervan worden op maat en in overleg vastgelegd. Wat inhoud van deze sessies betreft, verwijzen we je naar Bijlage 7.

CURSUS 'VRIJWILLIGERSWERK BEGELEIDEN'

Regelmatig organiseert Vlaco vzw i.s.m. Kwadraet voor haar (inter)gemeentelijke contactpersonen een of meerdere vormingsdagen rond het begeleiden van vrijwilligers. Een groep vrijwilligers coachen is immers niet altijd even vanzelfsprekend. Wat motiveert de vrijwilliger? Hoe laat je iedere persoon optimaal functioneren binnen de kringloopwerking? Hoe introduceer je nieuwe vrijwilligers binnen een bestaande groep? Binnen deze interactieve cursus krijg je heel wat antwoorden op je vragen.

KRINGLOOPZINE

Het driemaandelijks tijdschrift KringloopZINE doet je zin krijgen in de Biologische Kringloop en richt zich tot iedereen in Vlaanderen die zich als kringloopkracht wil engageren. Het magazine bevat technische informatie en tips inzake de biologische kringloop, het stelt nieuw didactisch materiaal voor. KringloopZINE is digitaal beschikbaar op www.vlaco.be en kan op die manier door iedere geïnteresseerde geraadpleegd worden.

ELEKTRONISCHE VLACO-NIEUWSBRIEF

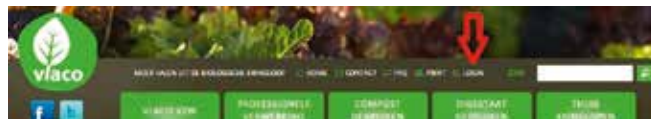
Om haar (inter)gemeentelijke contactpersonen en coördinatoren van de kringloopwerking zo goed mogelijk op de hoogte te houden, stelt Vlaco vzw regelmatig een elektronische nieuwsbrief samen. Deze nieuwsbrief bevat vooral last-minute-informatie die we graag tussentijds wensen te communiceren.

WEBSITE

www.vlaco.be is de website in beheer van Vlaco vzw. Onder de subpagina 'Thuiskringlopen' is informatie te vinden over lokale kringloopwerkingen, over de afzonderlijke thema's van de Biologische Kringloop, over duurzaam tuinieren en kokerellen .... Via de website kan je ook communicatiemateriaal downloaden of bestellen, en kan je een les en een lesgever aanvragen.

WEBSITE-LOGIN

Je kan een login aanvragen bij Vlaco vzw om toegang te krijgen tot een subpagina waar je nog heel wat bijkomende info vindt. Het gaat o.a. om teksten en foto's die de gemeenten en intercommunales kunnen gebruiken (bv. voor het opmaken van folders, artikels, infopanelen, webpagina's, ...), powerpointpresentaties, ...

SOCIALE MEDIA

Heel belangrijk in de huidige context van snelle communicatie. Moeilijk om in een handboek aan te geven welke vorm van sociale media het meest geschikt is voor de kringloopwerking, omdat de werking ervan om de haverklap wijzigt. We doen alvast een poging in Bijlage 1, maar je zal ook onvermijdelijk veel zelf moeten uit zoeken.

FOLDERS, BROCHURES, POSTERS

Vlaco vzw beschikt over een uitgebreid arsenaal aan papieren communicatiemateriaal, vooral bedoeld voor het verdelen aan de geïnteresseerde burger. Elders in dit handboek vind je om welk materiaal het precies gaat. We oriënteren onze 'papier communicatie' rond:

- **Folders:** deze drieluikfolders zijn bedoeld als teasers, aandachtstrekkers, basisinfo ... voor de burger die enige info zoekt inzake een (onderdeel van een) thema van de biologische kringloop.
- **Brochures:** deze meestal relatief dikke A5-boekjes bevatten alle essentiële info over één van de thema's van de biologische kringloop. Deze brochures zijn niet bedoeld als teaser maar als infoboekje, en worden dan ook best pas aan burgers uitgedeeld die blij hebben gegeven van meer dan louter wat eerste interesse.
- **Posters:** net zoals bij de brochures is er ook een poster beschikbaar voor elk van de thema's van de biologische kringloop. Deze kunnen zowel op hard paneel als oprolbaar besteld worden, en zijn steeds weersbestendig.

Alle folders, brochures en posters kunnen via www.vlaco.be/publicaties besteld en of als pdf-bestand gedownload worden.

Posters kunnen ook eenvoudig uitgeleend worden. Stuur hiervoor een mailtje naar info@vlaco.be en Vlaco doet het nodige. Prijzen vind je eveneens op de website.

ANDER PAPIEREN COMMUNICATIEMATERIAAL

Naast de posters, folders en brochures is er ook nog ander papieren communicatiemateriaal ter beschikking. Het gaat om boeken, kinderbrochures, schoolmappen ... Ook hierover vind je meer info op www.vlaco.be/publicaties.

GEZAMENLIJKE AANKOOP

Regelmatig – meestal jaarlijks – stelt Vlaco vzw haar leden een gezamenlijke aankoop voor. De voorbije jaren werd geopteerd voor posters, bodywarmers, compostthermometers en polo's. Door een grotere bestelling te plaatsen, verkrijgen we betere kwaliteit

tegen een lagere prijs én de mogelijkheid tot een gepersonaliseerde opdruk.

VLACO VZW TEN DIENSTE VAN HAAR LEDEN

Heb je specifieke vragen over de thema's van de biologische kringloop, in de allerruimste zin van het woord, dan kan je terecht bij Vlaco vzw. We zoeken samen naar een oplossing.

STUURGROEP ORGANISCH-BIOLOGISCHE MATERIALENKRINGLOOP (SOM)

De SOM groepeerd Vlaco's intercommunale contactpersonen, enkele OVAM-vertegenwoordigers en de medewerkers van Vlaco's Team ThuisKringlopen (TTK). Deze stuurgroep komt driemaandlijks samen, adviseert Vlaco en dient als klankbord voor de acties en evenementen.

Werken met vrijwilligers

Vooraleer je aan de slag kan met vrijwilligers, is het belangrijk om toch even een aantal zaken en aandachtspunten te overlopen. De wet betreffende de rechten van de vrijwilligers is een feit. De wet is sinds 1 januari 2007 volledig in werking getreden, dus ook de aansprakelijkheidsregeling en de verzekeringsplicht zijn nu in voege.

We gaan hieronder even dieper in op de belangrijkste elementen uit de wet. Om op de hoogte te blijven raden we aan regelmatig volgende websites te raadplegen:

- www.kbs-frb.be
- www.vrijwilligerswerk.be

De basisinformatie over vrijwilligers die in dit hoofdstuk is vertaald naar de kringloopkrachten, is afkomstig uit publicaties van de Koning Boudewijnstichting en uit het naslagwerk Werken met Vrijwilligers van Politeia.

DEFINITIE VAN VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligerswerk gaat om:

- een activiteit
- met onverplicht karakter
- ten behoeve van anderen of van de samenleving
- die onbezoldigd is
- in min of meer georganiseerd verband wordt verricht
- door een natuurlijke persoon

ACTIVITEIT

Vrijwilligerswerk veronderstelt een activiteit die onder meer kan bestaan uit organiseren, plannen of begeleiden. Het gaat dus niet om loutere participatie aan de activiteiten van een vereniging. De activiteit moet gekenmerkt zijn door een 'externe gerichtheid' zodat ze andere mensen of de samenleving ten goede komt.

De kringloopkracht is dus geen vrijwilliger omdat hij (op papier) lid is van een vrijwilligerswerking, maar wel door de aard van zijn inzet en activiteit. Door een inwoner te helpen met het verwerken van tuinresten of door de gemeente te helpen bij de promotie van de biologische kringloop, verricht de kringloopkracht een vrijwilligersactiviteit.

ONVERPLICHT KARAKTER

De kringloopkracht die volledig uit eigen beweging deelneemt aan de kringloopwerkingactiviteiten is te beschouwen als een vrijwilliger. Wie deelneemt in functie van zijn/haar job is dus geen vrijwilliger.

TEN BEHOEVE VAN ANDEREN OF VAN DE SAMENLEVING

De tijd die de kringloopkracht besteedt aan zijn eigen compost of die van een familielid wordt niet beschouwd als vrijwilligerswerk.

ONBEZOLDIGD

Kringloopkrachten ontvangen geen loon. In principe ontvangen zij ook geen voordelen in natura. Ze kunnen wel een onkostenvergoeding ontvangen. Vrijwilligerswerk is per definitie altijd onbezoldigd. Sommige organisaties geven wel een kostenvergoeding. Vanaf 1 januari 2009 bedraagt de maximale forfaitaire kostenvergoeding per dag maximum 30,22 euro met een maximum van 1.208,72 euro per jaar. De vergoeding wordt jaarlijks aangepast aan de index.

IN MIN OF MEER GEORGANISEERD VERBAND VERRICHT

Het georganiseerde verband waarbinnen de kringloopkracht werkt is de gemeente of de intercommunale. In enkele gemeenten hebben de kringloopkrachten zich verenigd in een feitelijke vereniging of in een vzw. Ook deze verenigingen onderhouden een sterke band met de gemeente waar ze voor en mee samenwerken. Iemand die los van de gemeentelijke kringloopwerking op eigen houtje huisbezoeken aflegt, zijn tuin openstelt of kringloopkokerelt is dus noch een vrijwilliger noch een kringloopkracht. Op het vlak van verzekeringen is hij niet gedekt.

DOOR EEN NATUURLIJKE PERSOON

Alleen personen kunnen onverplicht iets doen. Een kringloopkracht neemt daarom ook in eigen naam deel aan de vrijwillige activiteiten. Hij kan, binnen de kringloopwerking, wel contactpersoon zijn voor een vereniging, maar die vereniging kan als zodanig geen vrijwilligerswerk verrichten.

DE DEFINITIE VAN VRIJWILLIGERSWERK VOLGENS DE WET VAN 03/07/2005:

Vrijwilligerswerk is elke activiteit :

- die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht;
- die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel;
- die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht;
- en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling.

De organisatie in deze is elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers.

DE KRINGLOOPKRACHT ALS 'NIEUWE' VRIJWILLIGER

De kringloopkracht is een typevoorbeeld van de hedendaagse vrijwilliger. Het zijn niet liefdadigheid of trouw aan een organisatie die hem drijven, maar een combinatie van enerzijds het 'zoeken naar en vormen van' zichzelf en anderzijds solidariteit en engagement. Een belangrijke drijfveer is ook het sociale contact dat het samenwerken met andere vrijwilligers met zich mee brengt. De kringloopkracht is op zoek naar vrijwilligerswerk dat zinvol is en hem iets oplevert. Hij wil de gemeente wel iets van zichzelf geven maar vraagt er ook één en ander voor in de plaats: goede groeps sfeer, professionele omkadering, bijscholing...

Veel kringloopkrachten beperken hun vrijwillige inzet niet tot één organisatie. Ze zijn vaak ook in andere organisaties actief. Dat maakt van hen drukbezette personen, maar daar staat tegenover dat ze via hun contacten diverse instanties kunnen bereiken.

De hedendaagse vrijwilliger is voortdurend in verandering en op zoek naar nieuwe uitdagingen. Vindt hij die niet meer binnen de kringloopwerking, dan gaat hij elders op zoek. Meer nog dan de vrijwilliger van 10 à 20 jaar geleden is het engagement van de vrijwilliger vaak van korte duur. Een groot 'verloop' is onvermijdelijk. Als verantwoordelijke van de kringloopwerking probeer je best in te spelen op deze voortdurende switch.

WIE MAG VRIJWILLIGERSWERK DOEN?

In se kan iedereen vrijwilligerswerk verrichten, maar er zijn toch een aantal kanttekeningen te maken:

- **Werknemers en onderwyzend personeel.** Zij kunnen in het vrijwilligerswerk stappen waar en wanneer ze dat willen.
- **Ambtenaren.** Ambtenaren zijn buitenbeentjes omdat ze onder een specifieke regeling vallen: die van de openbare sector en het administratief recht. Voor elke activiteit die een ambtenaar naast het ambt uitoefent, moet hij/zij toestemming vragen. Dat geldt ook voor activiteiten in de privé-sfeer, zoals vrijwilligerswerk.
- **Zelfstandigen.** Ligt het vrijwilligerswerk in het verlengde van de zelfstandige activiteit, dan zou dat door de belastingen kunnen geïnterpreteerd worden als ontduiking van belasting.
- **Gepensioneerden.** Iedere gepensioneerde mag vrijwilligerswerk doen.
- **Jongeren.** Vanaf het jaar dat je 16 wordt, mag je vrijwilligerswerk doen.
- **Kinderen.** Kinderen mogen niet op een systematische basis als vrijwilliger werken. Maar als de school of de jeugdbeweging activiteiten opzet waarbij kinderen zich engageren in een vrijwillige activiteit, is er geen probleem zolang er sprake is van een pedagogische of educatieve dimensie.
- **(Deeltijds) werklozen, mensen in loopbaanonderbreking en (halftijds) bruggepensioneerden.** De wet voorziet dat uitkeringsgerechtigde deze mensen vrijwilligerswerk kunnen verrich-

ten met behoud van uitkeringen, op voorwaarde dat hij/zij dit schriftelijk aangeeft bij de RVA. Indien er binnen de twee weken na ontvangst van de aangifte geen beslissing is genomen, wordt de uitoefening van de activiteiten met behoud van uitkeringen geacht aanvaard te zijn.

- **Arbeidsongeschikten.** De vrijwilliger moet toelating vragen aan de adviserende geneesheer.
- **Slachtoffers van beroepsziekten en arbeidsongevallen.** Deze kunnen als vrijwilliger aan de slag, zonder er iets speciaals voor te doen.
- **Bijstandsgerechtigden (allerlei).** Personen met een handicap kunnen zich zonder probleem inzetten als vrijwilliger. Ook wie een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangt, kan zonder probleem een vrijwillig engagement aangaan. Wie een leefloon ontvangt van het OCMW, meldt dat best aan zijn sociaal assistent. De vergoeding die wordt toegekend aan vrijwilligers is verenigbaar met het recht op leefloon.

DE INFORMATIEPLICHT

Vermits de wet de vrijwilliger wil beschermen, wilde de wetgever een systeem opzetten om de organisatie te verplichten basisinformatie aan de vrijwilligers mee te delen, voorafgaand aan hun engagement. Oorspronkelijk werd gedacht aan een organisatienota: een schriftelijk document.

Maar van die formaliteit is de wetgever ondertussen afgestapt. De informatieplicht blijft wel overeind met als doel een aantal minimum afspraken tussen organisatie en vrijwilliger te regelen.

Vrijwilligerswerk gebeurt uit vrije wil, maar vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend; het houdt een engagement in.

Verantwoordelijkheid en engagement zijn uiteraard niet typisch voor vrijwilligerswerk. Wie even op de kinderen van de burens let, doet dat niet 'vrijblijvend', maar aanvaardt een 'verantwoordelijkheid', een set van impliciete plichten.

Vanaf het ogenblik dat vrijwilliger en organisatie het eens zijn en de vrijwilliger aan de slag gaat, ontstaat er een engagement. De vrijwilliger én de organisatie aanvaarden dan een aantal rechten en plichten ook als ze niet op papier staan. Sommige organisaties zetten de afspraken, regels enz. op papier en gieten dat in een vrijwilligersovereenkomst (voorbeeld hieronder). Daar zijn soms heel uitgebreide 'contracten' bij. Uitgebreid of niet, het is niet het papier dat het hem doet. Hoofdzaak is dat er regels van kracht zijn, ook bij mondelinge vormen van overeenstemming. Anders gezegd: het is niet omdat er géén overeenkomst gemaakt wordt en er niets 'getekend wordt', dat er geen wederzijds engagement is.

De erkenning van een wederzijds engagement heeft een beschermend effect, zowel voor de vrijwilliger als voor de organisatie. Niemand kan tegenspreken dat de organisatie op de vrijwilliger rekt om taken en/of activiteiten tot een goed einde te brengen en niemand twijfelt eraan dat de organisatie haar best moet doen om de vrijwilliger op een zo goed mogelijke manier te ondersteunen, te

EEN VOORBEELD VAN VRIJWILLIGERSOVEREENKOMST

1. De kringloopkracht verbindt er zich toe gedurende * jaar de opgedane kennis en ervaring ter beschikking te stellen van de burger. Deze verbintenis is verlengbaar.
2. De kringloopkracht houdt zich bij zijn optreden als kringloopkracht aan de informatie en de regels zoals die tussen partijen zijn afgesproken.
3. De kringloopkracht verbindt er zich toe de gezamenlijke bijeenkomsten van de kringloopkrachten bij te wonen. Een kringloopkracht ben je niet voor het leven. Wanneer je je niet meer actief wil inzetten, gelieve dit te laten weten.
4. De kringloopkracht verbindt er zich toe van zijn opdracht geen misbruik te maken voor privé of andere doeleinden vreemd aan de opdracht.
5. De organisatie richt een (inter)gemeentelijke werkgroep kringloopkrachten op en staat in voor de begeleiding en de opvolging ervan.
6. De organisatie garandeert aan de kringloopkracht volledige informatie, ondersteuning en bijscholing om zijn opdracht goed te kunnen uitvoeren.
7. De organisatie zal publiek ook altijd het werk van de kringloopkrachten ondersteunen en waarderen.
8. De organisatie stelt al het nodige informatiemateriaal ter beschikking van de kringloopkracht.
9. De organisatie verzorgt elk jaar een kringloopkrachtbijeenkomst ter afsluiting van het werkjaar.
10. De organisatie betreft de kringloopkracht bij alle initiatieven die Vlaco vzw neemt met betrekking tot de werking van de kringloopkrachten op Vlaams niveau.

informereren en te vormen. Kortom, beide partijen verbinden zich er toe de samenwerking zo vlot mogelijk te laten verlopen.

WERKEN MET VRIJWILLIGERS

Kringloopkrachten bieden de gemeenten een unieke kans om het preventieverhaal gestalte te geven. Kringloopkrachten zijn en blijven echter vrijwilligers. Ondersteuning en coaching zijn een must. Aandacht, waardering, voldoende middelen voor de demonstratieplaats en zelfs af en toe een kleine persoonlijke attentie kunnen wonderen doen.

Kringloopkrachten werken al dan niet rechtstreeks voor de gemeente. Ze verdienen en verwachten de nodige morele en financiële steun om hun missie te kunnen waarmaken. Een goede samenwer-

king tussen het volledige college van burgemeester en schepenen, de desbetreffende ambtenaar (milieu, duurzaamheid ...) of coördinator/contactpersoon, en de kringloopkrachten is de noodzakelijke basis voor een goede kringloopwerking. De begeleiding van de kringloopkrachten vraagt tijd van de coördinerende instantie.

Werken met vrijwilligers vraagt een specifieke aanpak. Hoewel je uiteraard ook in de omgang met collega's veel aandacht besteedt aan het menselijke aspect, wordt dit bij vrijwilligers nog een stuk belangrijker. Taken, doelstellingen, concrete afspraken: ze blijven belangrijk maar ze vinden niet plaats binnen hetzelfde kader zoals dat wel het geval is bij loontrekkenden. De beloning voor het verrichte werk bestaat immers uit erkenning en voldoening. Die hopen de kringloopkrachten voor een deel te krijgen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk: een bezoeker die nu eindelijk begrijpt wat er misliep met zijn compostvat, een enthousiaste groep kinderen in het lesje restjeskoken, geïnteresseerde gasten in de opengestelde tuin, ... Wie de gemeente helpt, verwacht op één of andere manier erkenning vanuit die hoek, net als professionele begeleiding en ondersteuning.

AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERING

Werk je met vrijwilligers en ben je hun opdrachtgever dan draag je een belangrijke verantwoordelijkheid. Tijdens hun activiteiten kunnen kringloopkrachten schade veroorzaken aan derden, aan collega's en aan zichzelf. Ook op weg van en naar die activiteit kan het mis gaan. De eerste vragen die dan rijzen, zijn: door wie moet de schade worden vergoed? Wie is aansprakelijk? Bestaat er een verzekering voor?

'Aansprakelijkheid' betekent dat een persoon die een fout heeft gemaakt (waarmee wordt gelijkgesteld 'onvoorzichtig of nalatig was'), verplicht is de schade die daaruit voortvloeit voor derden, te herstellen of te vergoeden. Je kan van 'aansprakelijkheid' spreken als er drie elementen samen voorkomen: er is een fout, er is schade en er is een verband tussen fout en schade. Als diegene die de schade lijdt een vergoeding wil krijgen, zal hij iemand anders aansprakelijk proberen te stellen.

De wet heeft echter een bescherming ingesteld, die vrijwilligers ten goede komt, en waardoor vrijwilligers in bepaalde organisaties 'immuun' worden. Het betekent dat de schadelijder de vrijwilliger die schade veroorzaakte niet langer persoonlijk kan aanspreken. De schadelijder zal zich tot de organisatie moeten wenden.

Deze wettelijke regeling is echter niet op alle vrijwilligersorganisaties van toepassing, maar enkel op de volgende vrijwilligersorganisaties (én behalve in geval de vrijwilliger een lichte maar herhaalde fout maakt, een grove fout maakt of bedrog pleegt):

- Organisaties met private of publieke rechtspersoonlijkheid.
- Feitelijke verenigingen die 1 of meer personeelsleden hebben.
- Feitelijke verenigingen die verbonden zijn aan een organisatie met rechtspersoonlijkheid (en die beschouwd kunnen worden als een afdeling daarvan).

- Feitelijke verenigingen die verbonden zijn aan een feitelijke vereniging die 1 of meer personeelsleden heeft.

Deze wettelijke regeling voorziet geen ‘immuniteit’ voor vrijwilligers actief in feitelijke verenigingen die:

- geen personeelsleden hebben
- die niet beschouwd kunnen worden als een lokale afdeling van een koepel
- ad hoc initiatieven, minder gestructureerde, spontane initiatieven

Wie dus als vrijwilliger actief is onder de rechtstreekse coördinatie van een gemeentelijke ambtenaar of in een losstaande vereniging waarin taken worden verricht op vraag van en in functie van de gemeentelijke afvalaanpak, die is verzekerd.

Wie als vrijwilliger actief is in een pop-up-initiatief, een bottom-up geactiveerd proces, een losstaande wijkactiviteit ... en niet kan aantonen dat hij werkt in functie van de gemeente, een vzw ..., die is niet verzekerd.

De organisaties die onder de aansprakelijkheidsregeling vallen die wettelijke bescherming (en immuniteit) voorziet voor de vrijwilligers, moeten de verzekeringsplicht nakomen. De wet geeft een definitie van de feitelijke vereniging (zie deel 1). Voor wat betreft de aansprakelijkheidsregeling en de verzekeringsplicht maakt ze dus een onderscheid tussen soorten feitelijke verenigingen. Enkel de feitelijke verenigingen die personeelsleden tewerk stellen en of aan zich andere feitelijke verenigingen verbinden moeten de verzekeringsplicht naleven. Voor de feitelijke verenigingen die ‘verbonden’ zijn aan een koepel en kunnen beschouwd worden als een lokale afdeling ervan, is het de koepel die aansprakelijk gesteld kan worden en dus de verzekering moet sluiten.

VERZEKERINGSPLICHT

Organisaties die onder de hogervermelde aansprakelijkheidsregeling vallen die wettelijke bescherming (en immuniteit) voorziet voor de vrijwilligers, moeten uiteraard de verzekeringsplicht nakomen. We overlopen hieronder het soort organisatie en de persoon/instantie bij wie de verzekeringsplicht rust:

- In geval het gaat om private rechtspersoon (vzw, stichting,...) rust de plicht bij de organisatie zelf.
- In geval het gaat om een publieke rechtspersoon (OCMW, lokaal bestuur,...) rust de plicht bij de organisatie zelf (eventueel via algemene polis stad of gemeente).
- In geval het gaat om een feitelijke vereniging die onder de aansprakelijkheidsregeling van de wet valt, dan rust de verzekeringsplicht bij de feitelijke vereniging zelf.
- In geval het gaat om een feitelijke vereniging verbonden aan een feitelijke vereniging met 1 of meer personeelsleden, dan rust de plicht bij de ‘hoofd’ feitelijke vereniging (nl. die met 1 of meer personeelsleden).

- In geval het gaat om een feitelijke vereniging verbonden aan een organisatie met rechtspersoon, waarvan de feitelijke vereniging beschouwd kan worden als lokale afdeling, dan dient de ‘koepel’organisatie in te staan voor de verzekering van haarzelf en van de feitelijke verenigingen die als lokale afdelingen fungeren.

De ‘eenmalige, spontane, occasionele feitelijke verenigingen’ (in de realiteit zijn er ook ‘duurzame’ of al lang functionerende feitelijke verenigingen bij) moeten niet aan deze plicht voldoen. Daar blijft de aansprakelijkheidsregeling gelden, zoals ‘in het gewone leven’ volgens de regels van het gemeen recht. De vrijwilliger kan persoonlijk worden aangesproken, en zal dus zelf voor het vergoeden of herstellen van de schade moeten opdraaien. Die vrijwilliger kan (of moet) dan beroep doen op zijn familiale verzekering. Het is in elk geval aan te raden dat elke feitelijke vereniging de nodige voorzorgsmaatregelen treft en een verzekering sluit om zowel de leden als de vrijwilligers te beschermen.

Deze vrijwilligersverzekering dekt uiteraard niet alle risico’s die vrijwilligerswerk met zich meebrengt, zodat er kan gedacht worden aan andere verzekeringen zoals een brandverzekering, een omniumverzekering voor de auto enz.

Naast de vrijwilligerswet om, is een initiatief genomen door de vroegere staatssecretaris voor overheidsbedrijven waardoor de Nationale Loterij een aanzienlijk bedrag ter beschikking stelt voor een gratis collectieve verzekering. Deze gratis verzekering wordt aangeboden door de provincies. Een belangrijk nadeel aan dit aanbod is dat het beperkt is in aantal vrijwilligersdagen (maximum 100 mandagen), waardoor het eerder een verzekering is die geschikt is voor tijdelijke, occasionele activiteiten. Het belet niet dat elke organisatie (behalve overheidsbesturen) er wel beroep op kan doen.

Wie meer informatie wil over deze gratis verzekering, neemt best contact op met de eigen provincie. Adressen voor de Nederlandstalige organisaties zijn te vinden via www.vrijwilligerswerk.be.

VERGOEDINGEN

Vrijwilligerswerk is per definitie onbezoldigd. Hoewel een vrijwilliger ‘in opdracht van’ de organisatie werkt, is hij/zij geen goedkope arbeidskracht. Als vrijwilligers een prestatievergoeding ontvangen, zit je midden in de arbeidslogica. Dat kan een organisatie duur te staan komen.

Hoewel je ook van vrijwilligers mag verwachten dat ze zich naar behoren inzetten, kan je vrijwilligersovereenkomst niet vergelijken met een arbeidsovereenkomst. Aan dat laatste is een zgn. ‘resultaatsverbintenis’ gekoppeld. Vrijwilligers verbinden er zich enkel toe zich in te zetten naar hun beste vermogen, zonder dat er automatisch of noodzakelijk een resultaat mee verbonden is.

Je mag vrijwilligers dus geen prestatievergoedingen geven, want dan lap je de wet aan je laars en gaat het essentiële karakter van het vrijwilligerswerk verloren.

Kostenvergoeding zijn geen loon. Het is een terugbetaling van echte of forfaitaire kosten die de vrijwilliger heeft gemaakt. De regeling

biedt de kans om vrijwilligers in zekere mate te waarderen. Doel is de kosten om vrijwilligerswerk te kunnen doen (vervoer, telefoon, kantoomateriaal...) zo laag mogelijk te houden, om te vermijden dat vrijwilligers ook nog eens in hun geldbuidel moeten tasten, naast de tijd en energie die ze in hun 'vrijwilligerswerk' al investeren.

Als organisatie heb je de keuzen tussen forfaitaire en reële kostenvergoeding.

- Het **'forfaitaire' systeem** houdt in dat je aan vrijwilligers een vast, door de organisatie bepaald bedrag mag uitbetalen, zonder dat de vrijwilliger daarvoor bewijsstukken moet inbrengen. In deze regeling gelden absolute maxima. In 2014 is dit maximaal bedrag €32,71/dag en €1.308,38/jaar. Deze maximumbedragen gelden per kalenderjaar en worden jaarlijks geïndexeerd.
- Het **'reële' systeem** houdt in dat je de vrijwilligers hun werkelijk gemaakte kosten terugbetaalt, als daar bewijsstukken tegenover staan. De vrijwilligers die hun kosten niet kunnen bewijzen, kunnen er vanzelfsprekend niet voor vergoed worden. De regeling vereist een secure administratie en het bijhouden van de effectieve bewijsstukken wat niet altijd zo vanzelfsprekend is bij een vrijwilligerswerking.

Je kan overigens beide systemen combineren, maar bij het inbrengen van kosten kan je enkel km-kosten (tot een max. van 2000 km per jaar) inbrengen, en geen materiaalkosten.

Een bedenking die we vanuit Vlaco vzw wensen te maken i.v.m. de vrijwilligersvergoeding, is dat ze vaak enkel de Kringloopkracht be- loont die (letterlijk) naar buiten is gekomen, vb. voor het geven van een voordracht of het bemannen van een stand. Wie op zijn laptop aan een folder heeft gewerkt, de facebook- of webpagina onder- handen neemt, materiaal ter beschikking stelt voor een tentoon- stelling, regelmatig foto's trok, thuis de voorbereidingen treft voor een workshop koken ... blijft soms in de kou staan. Wil je de kring- loopkrachten een extraatje geven, beloon ze dan allemaal samen bv. met een nieuwjaarsreceptie of een etentje. Of maak gebruik van de goedkopere groepsaankoop die Vlaco jaarlijks voorbereid!

Meer informatie?

TEKSTMATERIAAL

Vlaco heeft heel wat communicatiemateriaal ter beschik- king. Het gaat om (meer inhoudelijke details in Bijlage 7) :

- Boek 'Composteren en kringlooptuinieren'
- Boek 'Lieske; een verhaal over toverdiertjes'
- Brochure 'Grasbeheer in de kringlooptuin'
- Brochure 'Kippen houden in de kringlooptuin'
- Brochure 'Snoeihout verwerken in de kringlooptuin'
- Brochure 'Thuiscomposteren in de kringlooptuin'
- Brochure 'Vaste planten in de kringlooptuin'
- Brochure 'Vlaco-compost brengt leven in uw tuin'
- Brochure 'Voedselverlies ... en wat u er zelf aan kunt doen'
- Brochure 'Tuin- en keukenresten composteren; dat is kinderspel'
- Folder 'Bodembedekkers'
- Folder 'Compost brengt leven in de kringlooptuin'
- Folder 'Compost en het mestdecreet'
- Folder 'Digestaat en het mestdecreet'
- Folder 'Gazon'
- Folder 'Hoe kiest u vaste planten voor de kringlooptuin?'
- Folder 'Hoe verzorgt u vaste planten in de kringlooptuin?'
- Folder 'Integrale kwaliteitsopvolging'
- Folder 'Mulch in de kringlooptuin'
- Folder 'Thuiscomposteren in compostbakken'
- Folder 'Thuiscomposteren in het compostvat'
- Folder 'Kippen houden in de kringlooptuin'
- Folder 'Thuiscomposteren' (fotofolder - anderstaligen)
- Poster 'Grasbeheer in de kringlooptuin'
- Poster 'Kippen houden in de kringlooptuin'
- Poster 'Snoeihout verwerken in de kringlooptuin'
- Poster 'Thuiscomposteren in de kringlooptuin'
- Poster 'Vaste planten in de kringlooptuin'
- Poster 'Vlaco-compost brengt leven in uw tuin'
- Poster 'Voedselverlies ... en wat u er zelf aan kunt doen'
- Lespakket 'Composteren met kinderen'
- Projectbundel 'Lagere graad secundair onderwijs - De biochemie van het composteren'
- Educatieve bundel 'Secundair onderwijs Technokid(t)s'
- ...

ONLINE-MATERIAAL

Online is Vlaco momenteel actief op ...

- www.vlaco.be
- www.facebook.com/kringloopfeestival2014
- www.facebook.com/vlacovzw
- ...

Haal meer uit je activiteiten!

Vinden in je regio evenementen plaats waar telkens veel volk op af komt – wekelijkse markt, een braderie, een jaarmarkt, dag van het park – dan loont het de moeite om er aanwezig te zijn met een stand van de kringloopkrachten. ‘Bezoekers gegarandeerd’ zal je wellicht denken. Maar zo eenvoudig is het niet. Je herkent het vast wel: voorbijgangers die het kraam naast je interessanter vinden en ongeïnteresseerd het jouwe voorbijlopen. Of kennissen die een praatje komen slaan over alles behalve de biologische kringloop.

Als kringloopkracht streef je er toch naar om je kennis over de biologische kringloop en je enthousiasme voor het thuiskringlopen aan de mensen door te geven, en hen de voordelen ervan te laten ervaren. Een geslaagde activiteit vraagt wat voorbereiding.

Hieronder geven we je een aantal aandachtspunten mee die je helpen om je tijdsinvestering nog beter te laten renderen. We goten die aandachtspunten in enkele bijlagen die jou kunnen helpen bij het communiceren en organiseren van activiteiten. Het gaat om de volgende bijlagen.

BIJLAGE 1 Extra communicatietips

BIJLAGE 2 Kringloopstand

BIJLAGE 3 Demolocatie

BIJLAGE 4 Open Kringlooptuin

BIJLAGE 5 Kringloopfiets- of -wandellus

BIJLAGE 6 Kinderactiviteiten

BIJLAGE 7 Kennis vergaren?

BIJLAGE 8 Thuiskringlopen, anders bekeken?

Deze draaiboeken bevatten voor jou wellicht zowel vanzelfsprekende als ongekennde info. Je kan ze lezen, onafhankelijk van de rest van deze Handleiding ‘Allemaal ThuisKringlopen’.

Communicatietips - algemeen

Vlaco sensibiliseert rond de biologische kringloop aan de hand van zeven hoofdthema's. Je ziet ze in de thematische cirkel hieronder:

Over elk thema van de Biologische Kringloop kan je een poster, folder(s) en brochure downloaden of bestellen via www.vlaco.be/publicaties. Deze materialen kan je gebruiken om mensen te informeren. Er zijn diverse communicatiekanalen om de mensen naar je actie te lokken, nieuwsgierig te maken naar je boodschap, interesse bij hen op te wekken ... Daarover verder meer.

Twee in het oog springende activiteiten zijn het zgn. Kringloopweekend en het KringloopFe(e)stival. Het weekend vindt jaarlijks plaats, terwijl het fe(e)stival op een meerjarige basis plaatsvindt.

Neem bv. het Kringloopweekend; hét jaarlijks weerkerend Kringloop-event. Uiteraard kan je ook op andere momenten activiteiten organiseren en van de materialen en draaiboeken gebruik maken.

We kozen ervoor om het logo van het kringloopweekend naar voorbeeld van het festivallogo op te maken. Via de login op www.vlaco.be kan je extra communicatiemateriaal downloaden:

- Verschillende voorbeelden van aankondigingen die je verder kan personaliseren
- Pijl kringloopweekend
- Logo kringloopweekend
- Foto's in de mediagalerij
- Draaiboeken communicatie, Open Tuin, Kringlooplus, ...

Het Kringloopfe(e)stival kan inspiratie geven voor de lokale activiteiten. Door de gelijkaardige opmaak van logo Kringloopfe(e)stival en Kringloopweekend is het voor de buitenstaander duidelijk dat er een link is tussen beide. Jij hebt toegang tot extra kanalen dus als jij je steentje bijdraagt dan versterk jij de campagne!

Hieronder vind je enkele algemene communicatietips, die je kan gebruiken bij specifieke activiteiten zoals het Kringloopweekend, maar ook bij activiteiten doorheen het jaar.

Communicatietips voor de Intercommunale

Als intercommunale of intergemeentelijke vereniging sta je al wat verder van de burger. Soms heb je rechtstreeks contact met de kringloopkrachten, maar meestal via de gemeentes. Dit neemt niet weg dat je toch heel wat sterke overkoepelende communicatiemiddelen hebt die een ver bereik hebben.

TIP 1: DE INTERGEMEENTELIJKE AFVALKRANT OF INFOBLAD

1. Kalender Lokale Activiteiten: publiceer een kalender samen met foto's van vroegere activiteiten. Gebruik foto's waar lachende mensen, kinderen of veel bezoekers op staan.
2. Perstekst: publiceer een perstekst over de actie samen met eventuele logo's. Vlaco reikt voorbeelden aan. Vergeet niet te vermelden of bezoekers kans maken om iets te winnen of sowieso een cadeautje krijgen. Maak een perstekst zo persoonlijk mogelijk door bv. een anekdote, of een leuke quote van een bezoeker te vermelden bij de foto's.

TIP 2: DE WEBSITE

1. Kalender Lokale Activiteiten: publiceer de kalender van activiteiten.
2. Link naar www.vlaco.be. Daar vindt de bezoeker vaak ook meer inhoudelijke informatie en activiteiten uit andere regio's.
3. Perstekst en een beeld: publiceer perstekst, logo en beeld als begeleiding van de kalender. Zorg er voor dat potentiële bezoekers iemand voor meer info kunnen vragen. Vergeet niet te vermelden of bezoekers kans maken om iets te winnen of sowieso een cadeautje krijgen. Maak de perstekst persoonlijk door bvb een anekdote, of een leuke quote van een bezoeker te vermelden bij de foto's. Je kan in de mediagalerij op de website van Vlaco afzonderlijke beelden krijgen waardoor je je webpagina nog meer luister kan geven.

TIP 3: TV

Soms heb je als intercommunale de gelegenheid tot gratis zendtijd bij een regionale/lokale tv-zender. Steek een scenario in elkaar om het publiek te laten kennismaken met de voordelen van de biologische kringloop. Of vraag de zender op bezoek op een specifieke activiteit. Kom zelf aan het woord, maar laat ook zeker een enthousiaste bezoeker iets zeggen. Vergeet niet te vermelden dat je een prijs verloot of een cadeautje geeft. De uitzending ervan kan dienen als reclame voor de andere activiteiten. Laat hen daarom zeker doorverwijzen naar de kalender op je eigen website of op www.vlaco.be.

TIP 4: BRENG JE ACTIVITEIT OP STRAAT

1. Heb je als intercommunale vrachtwagens (bvb afvalophalers) rondrijden? Het is een kleine moeite om weersbestendige borden te maken die aan de vrachtwagens kunnen hangen. Gebruik een boodschap die je meerdere jaren kan gebruiken. Bvb: 'Het is weer Kringloopweekend. Kijk op de kalender (website) voor een activiteit in je buurt' of 'De Biologische Kringloop werkt; elke dag van het jaar'. Samen met een logo en misschien een lachende tuinier brengt dit jouw actie onder de aandacht.
2. Hang een bord met de geplande activiteit op openbare plaatsen. Dit kan de composteringssite zijn, maar ook een park, of plantsoen. Zorg dan dat het plaatselijk personeel weet waarvoor de aankondiging staat en de burger kan doorverwijzen.

TIP 5: STIMULEER DE GEMEENTES EN KRINGLOOPKRACHTEN

Stimuleer als intercommunale de gemeentes en kringloopkrachten om voldoende communicatie te voeren rond jouw of hun eigen activiteiten. Stem zo veel mogelijk de communicatie op elkaar af zodat een soort 'hype' ontstaat waarbij de burger de activiteiten echt niet wil missen!

Communicatietips voor de gemeente

Als gemeente sta je heel dicht bij de burger. Jouw boodschap bereikt zonder omwegen rechtstreeks de inwoner van jouw gemeente. Je hebt de mogelijkheden om de burger dagelijks te confronteren met jouw campagne of een Vlaco-campagne (bv. Kringloopfe(e)stival). De gemeente is meestal ook het eerste aanspreekpunt voor de kringloopkrachten als ondersteuning.

TIP 1: BESTEL COMMUNICATIEMATERIAAL

1. Vlaco beschikt over publicaties over alle thema's om je activiteit te ondersteunen. Geef je bestelling tijdig door zodat jij zelf tijdig over de nodige publicaties kan beschikken.

TIP 2: JE ACTIVITEIT OP WWW.VLACO.BE

1. Geef details van je activiteit door aan je intercommunale. Vlaco kan een link plaatsen op haar website naar alle activiteitenkalenders van de intercommunales.
2. Geef locatie, datum en thema van je activiteit door aan de intercommunales. Meestal doe je dit best een tweetal maanden voor de activiteit plaats vindt, zodat publicatie zeker lukt.

TIP 3: HET GEMEENTELIJKE INFOBLAD

1. Kalender Lokale Activiteiten: publiceer een kalender samen met foto's van vroegere activiteiten. Gebruik foto's waar lachende mensen, kinderen of veel bezoekers op staan. Doe dit tijdig.
2. Perstekst en beeld: publiceer perstekst, logo en beeld als begeleiding van de kalender. Vlaco bezorgt je graag foto's. Vergeet niet te vermelden of bezoekers kans maken om iets te winnen of een cadeautje krijgen. Maak de perstekst persoonlijk door bvb een anekdote, of een leuke quote van een bezoeker te vermelden bij de foto's.

TIP 4: DE WEBSITE

1. Kalender Lokale Activiteiten: publiceer de kalender van activiteiten. Doe dit ruim op tijd.
2. Link naar www.vlaco.be. Daar vindt de bezoeker meer inhoudelijke informatie.
3. Perstekst en een beeld: publiceer de perstekst, logo en een beeld als begeleiding van de kalender. Zorg er ook voor dat potentiële bezoekers iemand naar meer info kunnen vragen. Vergeet niet te vermelden of bezoekers kans maken om iets te winnen of sowieso een cadeautje krijgen. Maak de perstekst persoonlijk door bvb een anekdote, of een leuke quote van een bezoeker te vermelden bij de foto's. Je kan in de mediagalerij op de website van Vlaco ook afzonderlijke beelden krijgen waardoor je de webpagina nog meer luister kan geven.

TIP 5: BRENG HET BEELD OP STRAAT

1. Heb je als gemeente wagens rondrijden? Het is een kleine moeite om weersbestendige borden of grote posters te maken die aan de wagens kunnen hangen. Gebruik een boodschap die je meerdere jaren kan gebruiken. Bvb: 'Het is weer kringloopweek-end. Kijk op de kalender (website) voor een activiteit in je buurt' of 'Wij kringlopen biologisch. Jij ook?'. Samen met het logo en misschien een lachende tuinier brengt dit de campagne in de wijken van de bezoekers.
2. Hang een bord betreffende de activiteit op openbare plaatsen waar burgers met het aspect 'tuin' worden geconfronteerd. Dit kan het recyclagepark of het gemeentelijk openbaar park zijn. Zorg dan dat het plaatselijk personeel weet waarvoor die aankondiging staat en de burger kan doorverwijzen.
3. Lichtkrant: de meeste gemeentes hebben nu ook een lichtkrant om activiteiten aan te kondigen. Gebruik die.
4. Bij elke andere activiteit voorafgaand aan jouw specifieke kringloopactiviteit kan je de gelegenheid nemen om je plannen aan te kondigen. Bvb op de markt, de parkavonden, op de gemeentelijke school... een flyer is een kleine moeite maar heeft een groot bereik.
5. Andere mogelijkheden:
  - op de vuilniswagens, in de afvalkalender, website van de intercommunale;
  - in de stadskrant, gemeentelijk infoblad (composthoekje);
  - posters in winkels, tuincentra;
  - bekendmaken in verwelkomingsbrochure voor nieuwe inwoners van de gemeente;
  - (elektronische) Infoborden aan de invalswegen van de gemeente;
  - website van de gemeente, nieuwsflash;
  - flyer (zeer efficiënt); uitdelen in tuincentra, winkels, culturele centra...;
  - facebook: vrienden van vrienden van vrienden...;
  - (regionale) radio;
  - regionale TV;
  - grote middelen: bijlage bij de krant (BvL, GvA);
  - met activiteit naar de mensen gaan, op plaatsen waar ze sowieso komen: vb. markt.

TIP 6: STIMULEER DE KRINGLOOPKRACHTEN

1. Stimuleer als gemeente zeker de kringloopkrachten om op het gepaste moment voldoende communicatie te voeren rond al hun activiteiten. Stem zo veel mogelijk de communicatie op elkaar af zodat een soort 'hype' ontstaat waarbij de burger de activiteiten echt niet wil missen!
2. Ondersteun de kringloopkrachten door bv. flyers te drukken, hun mogelijkheden te bieden om op andere activiteiten reclame

te maken voor hun eigen activiteit. Ondersteun hen ook in het voorbereiden van hun activiteitlocatie zodat die er tiptop uitziet.

3. Vlaco biedt allerlei hulpmiddelen aan, zowel digitaal als bestelbaar. Bestel ze tijdig via het bestelformulier op de website. Geef deze middelen ook onmiddellijk aan de kringloopkrachten zodat zij meteen aan de slag kunnen.

Communicatietips voor de kringloopkrachten

Een goede activiteit staat of valt met de aanwezigheid van bezoekers. Anders kan je de kringloopboodschap niet kwijt. Het is trouwens ook veel leuker dat al je tijd, moeite en werk resulteert in gezellige babbels met bezoekers. Besteed daarom bijzonder veel aandacht aan de aankondiging van je activiteit. Begin zeker tijdig volop reclame te maken. Er is vaak overal zo veel te doen dat je de burgers de kans moet geven om jouw activiteit tijdig in te plannen.

Verander nooit zo maar de datum of de plaats nadat je erover communiceerde. Plan dus goed voor je de data verkondigt. Want eenmaal aangekondigd wordt de datum en de plaats niet alleen door jezelf en de gemeente verspreid, ook door de intergemeentelijke vereniging, door Vlaco vzw en door eventuele andere gelieerde instanties.

TIP 1: BEGIN OP TIJD RECLAME TE MAKEN VOOR JE ACTIEDATUM

Timing : Spreek af met je gemeente hoe je de communicatie en reclame wil aanpakken. Breng je gemeente ook op de hoogte van alle data. Dan kan je rekenen op ondersteuning op allerlei vlakken.

Begin tijdig volop reclame te maken voor je activiteit.

Denk aan:

- flyers, posters ...
- verschillende plaatsen (markten, andere activiteiten, recyclageparken ...)
- gemeentelijke en/of intergemeentelijke kanalen (vraag aan je ambtenaar)
- bekijk samen welke middelen bij Vlaco kunnen worden besteld.

Maak gerust een planning met duidelijke taakverdeling.

Beelden en teksten: gebruik steeds het meest geschikte logo, een beeld en maak gebruik van eventuele persteksten die Vlaco aanlevert (vraag ernaar bij je gemeente). Het geniet de voorkeur om een specifiek beeld op alle niveaus te gebruiken waardoor er meer herkenbaarheid wordt gecreëerd.

Heb je meerdere activiteiten? Stop dan zeker niet met reclame te maken. Maar maak wel op steeds andere plaatsen reclame zodat je nieuwe mensen naar je activiteit trekt.

TIP 2: VAN HEINDE EN VERRE TE ZIEN

Een bezoeker vindt jouw activiteit alleen als je ze duidelijk aanduidt. Vlaco biedt digitaal logo's en pijlen aan (ook van bv. het Kringloop-weekend). Zorg ervoor dat je gemeente ze downloadt.

- hang pijlen op ooghoogte tot een straal van 500 m rond de activiteit (en haal ze weg na de activiteit)
- een logo aan de poort, aan de deur, aan de haag verwelkomt de bezoeker duidelijk
- nog meer ideeën lees je in de andere bijlagen

TIP 3: BETREK ANDEREN

Betrek op je activiteit zoveel mogelijk andere organisaties. We denken hier bv. aan Velt vzw, Landelijke Gilden, KVLV, Bioforum, Oxfam, Dag van het park, Week van de Smaak, 11.11.11 .... Met deze organisaties werkt ook Vlaco samen en zo bereiken we een breder publiek. Denk er ook eens aan om je plaatselijk tuincentrum in de activiteit te betrekken. Bv. door je activiteit eens op hun parking te doen, of je te laten sponsoren in demomateriaal. Door bv. met een tuincentrum samen te werken kan je vaak ook beroep doen op hun kanalen (flyers, krantjes, website...).

Je kringloopkennis efficiënt overbrengen

De burger warm maken voor de biologische kringloop is niet zo gemakkelijk: het is een onderwerp waar de burger niet altijd van wakker ligt, maar waar wel een gedragswijziging wordt gevraagd en waar men bijgevolg soms terughoudend op reageert. Daarom moet jij, als vrijwilliger, de biologische kringloop echt verkopen. Al kan je het niet vergelijken met de verkoop van een commercieel product, veel technieken kan je toch gebruiken. We geven er alvast enkele:

BOODSCHAP:

De biologische kringloop toepassen, past bij elke burger, mét of zonder tuin. Ik kan letterlijk de biologische kringloop beleven in mijn buurt. De biologische kringloop is plezierig en ik wil daar zeker aan mee doen.

VERKOOPSTECHNIKEN:

1. Luister naar de bezoeker. Laat uitspreken, denk niet te snel 'daar weet ik antwoord op'. Stel bijvragen om een beter idee te krijgen van de gestelde vraag.
2. Benader de bezoeker positief, breek zijn/haar gewoontes niet af maar stel een alternatief voor dat kan passen in zijn/haar tuin/leven. Er is altijd een kringlooptechniek die bij de bezoeker past (zonder te grote gedragswijziging): 'Als je nu eens bv. een mul-

chmaaier zou proberen. Dan hoeft je niet meer naar het recyclagepark.' Dit bereikt meer resultaat dan 'vervang al het gras door traaggroeiend gras en borders'.

3. Benadruk de voordelen van de biologische kringloop:

- a. gemakkelijk
- b. tijdsbesparend en meer (tijd om te) genieten
- c. milieuvriendelijk

4. Geef structuur aan je verhaal

Hou bv. per kringlooptechniek een lijstje bij van een 5-tal essentiële punten die je over het onderwerp wil vertellen. De zeven posters over de kringlooptechnieken kunnen je daarbij helpen. Oefen je om die punten in 5 à 10 minuten over te brengen. Verwerk die punten in je antwoorden op vragen over die onderwerpen. Door de '5 essentiële punten' te bespreken, zijn jij en je toehoorders gerust dat het belangrijkste gezegd is. Een korte uitleg boeit, een lang verhaal vermoeit.

5. Zorg dat alles wat je toont in 'topconditie' is

6. Laat de bezoeker het idee krijgen dat de biologische kringloop toepassen, in zijn/haar voordeel is. Dit doe je door te luisteren, juiste technieken aan te brengen, goede en concrete uitleg en mooie voorbeelden te tonen. Ook degelijke brochures, folders ... horen bij 'mooie voorbeelden'. Begin zelf niet iets in elkaar te steken dat er nogal rommelig uitziet. Er is immers reeds heel wat degelijk materiaal ter beschikking.

7. Als je zelf het antwoord niet weet op een vraag, dan is dat helemaal geen probleem. De kans is groot dat je het antwoord wel vindt in één van Vlaco's communicatiemiddelen (brochures, folders, posters ...). Je mag de vraagsteller ook altijd verwijzen naar Vlaco (www.vlaco.be, thuiskringlopen@vlaco.be, 015/451.370).

FEEDBACK GEVEN

Als volwassene zal je het niet snel te horen krijgen indien je manier van vertellen niet zo goed overkwam. Spreek op voorhand met collega-kringloopkrachten af dat je mekaar daarin zal helpen. Wees dus vragende partij om feedback te krijgen. Voorzie daarvoor op het einde van een demo, infostand of workshop zelfs een half uur-tje tijd. Je kan bijvoorbeeld afspreken dat ieder twee positieve en een aandachtspunt formuleert. Op zo'n moment kan je het eerst over de vorm hebben en nadien over inhoudelijke aspecten.

Kringlopen op de sociale media

We merken dat veel kringloopkrachten eerder terughoudend zijn ten opzichte van de sociale media. We willen hierbij toch een uitdrukkelijke oproep doen om deze terughoudendheid te laten varen. De sociale media zijn thans het uitgesproken medium om aan directe communicatie te doen én om snel veel (jong of nieuw) volk te bereiken. Als je jezelf houdt aan een aantal criteria, zorg je er

voor dat niemand meer over jou te weten komt dan je zelf wenselijk acht. We geven je enkele tips:

HEB JE NOG GEEN FACEBOOK-PROFIEL?

Facebook is thans hét sociaal communicatiemiddel bij uitstek. Bang van Facebook? Dat hoeft niet. We geven je enkele tips:

1. Surf naar www.facebook.com
2. Vul het registratieformulier in en klik op registreren

3. Vul je persoonlijke gegevens in en upload ev. een foto (indien je geen privégegevens wil openbaar maken, hoef je dit niet in te vullen!)

EEN FACEBOOK-GROEP AANMAKEN

Opgelet: je kan slechts een groep maken indien je minstens 1 Facebookvriend hebt. Voeg bv. alvast 'Vlaco vzw' toe als vriend op Facebook, op die manier hebben wij ook een zicht op je activiteiten.

1. Vul in het zoekveld bovenaan 'mijn groepen' in en klik

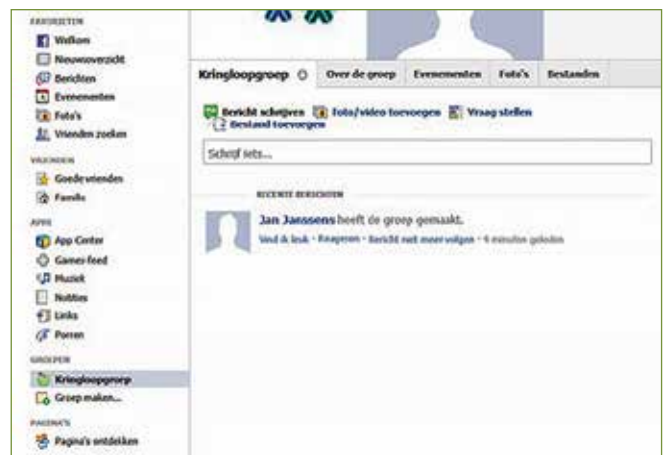

2. Klik op 'Groep maken'
3. Vul een groepsnaam in volgens volgend stramien: "Kringloopwerking[POSTCODE]_[NAAM WIJK, SCHOOL, STRAAT,...]" (zie ook voorbeeld hieronder).

4. Nodig vrienden uit (denk er ook aan om 'Vlaco vzw' toe te voegen)
5. Selecteer de gewenste toegankelijkheid

6. Kies het gewenste icoon
7. In het menu op je startpagina zie je dat de groep werd aangeemaakt

8. Open je groep en post een berichtje: de conversatie kan beginnen!

9. Komen jullie tot vernieuwende ideeën? Dan mogen jullie die altijd posten op een Facebook-pagina van Vlaco:
  - <https://www.facebook.com/thuiskringlopen>,
  - <https://www.facebook.com/kringloopefestival2014>,
  - <https://www.facebook.com/Vlaco.vzw>
  - ...

Heb je nog vragen en/of opmerkingen? Bezorg ze dan aan de mensen van Vlaco via de Facebookgroep Kringloopcoaches van Vlaanderen of via een privébericht!

IS ER NIKS ANDERS DAN FACEBOOK?

Uiteraard zijn er momenteel nog een heleboel andere sociale media die je als Kringloopwerking kan gebruiken. We geven een klein overzichtje:

- **Instagram:** Op Instagram deel je vierkante foto's of filmpjes met je vrienden en de wereld; Je kunt de foto's en filmpjes voorzien van een filter waardoor de het materiaal plots een heel andere, wazige of ouderwetse of artistieke uitstraling krijgt.
- **Pinterest:** De focus van Pinterest ligt bij het visueel delen en ontdekken van ideeën. Door het posten van beelden en video's op je eigen of iemand anders 'bord' ontdek je al snel gelijkgezinden. Het netwerk is heel erg in trek bij vrouwen.
- **Seniorennet:** Dit is een website speciaal voor 50-plussers in België. Deze website bevat informatie over allerlei onderwerpen zoals reizen, toerisme, geld, gezondheid, pensioen en nieuws. Ook een chatfunctie maakt hier onderdeel van uit.
- **Twitter:** Twitter is een gratis internetdienst waarmee gebruikers korte berichtjes van maximaal 140 tekens publiceren. Het is een socialenetworksite waarbij mensen op elkaar kunnen reageren en elkaar kunnen volgen. Veel politici, artiesten, mediafiguren en organisaties hebben een Twitteraccount.
- **Skype:** Dit is een programma van Microsoft, waarmee men over het internet kan telefoneren, met of zonder videobeeld.
- **Google +:** Ook dit is een socialenetworksite die draait op Google-technologie en die door Google wordt beheerd en uitgebaat. In Google+ kunnen geregistreerde gebruikers zgn. kringen aanmaken. Binnen deze kringen kunnen vrienden toegevoegd worden om berichten per vriendengroep mee te delen.

We zetten bij kringloopactiviteiten graag de schoonheid, de creativiteit, de originaliteit, de biodiversiteit, de duurzaamheid, de klimaatrelevantie ... van de biologische kringloop in de verf. Dat is ook de uitdrukkelijke wens van heel wat intercommunales en gemeenten.

Indien er in je regio evenementen plaatsvinden waar jaarlijks veel volk op af komt – wekelijkse markt, een braderie, een jaarmarkt, dag van het park - loont het de moeite om er aanwezig te zijn met een stand van de kringloopkrachten.

‘Bezoekers gegarandeerd’ zal je wellicht denken. Maar zo eenvoudig is het niet. Je herkent het vast wel: voorbijgangers die het kraam naast jou interessanter vinden en ongeïnteresseerd jouw stand voorbijlopen. Of kennissen die een praatje komen slaan over alles behalve de biologische kringloop.

Als kringloopkracht streef je er toch naar om je kennis over de biologische kringloop aan de mensen door te geven en hen de voordelen van thuiskringlopen te laten ervaren.

Een geslaagde activiteit vraagt altijd wat voorbereiding. Hieronder geven we je een aantal aandachtspunten mee die je helpen om je tijdsinvestering bij het uitbouwen van een kringloopstand beter te laten renderen.

TIP 1: LEES ALLE COMMUNICATIEMATERIAAL ROND DE BIOLOGISCHE KRINGLOOP AANDACHTIG NA

Als kringloopkracht heb je heel wat ervaring in je tuin of in je keuken. Elke kringloopkracht heeft zijn eigen stokpaardje. Toch kan het zijn dat een bezoeker een vraag heeft, waar geen van de standhouders ervaring mee heeft.

In plaats van lukraak naar het antwoord te gissen, staat het beter als je het antwoord weet te vinden in je documentatie, de bezoeker dit even kan inkijken of verwijst naar de Vlaco-documentatie die je gerust kan mee geven.

VLACO-DOCUMENTATIE:

Vlaco sensibiliseert rond de biologische kringloop aan de hand van zeven hoofdthema's. Over elk thema kan je een poster, folder(s) en brochure downloaden of bestellen via www.vlaco.be/publicaties.

Posters om je uitleg te ondersteunen, drieluikfolders voor de hapklare info en uitgebreide brochures voor diegenen die het thema al kennen maar zich willen verdiepen in het onderwerp. Je kan dit materiaal aanvragen via je intercommunale of via Vlaco, of je kan ook alles eenvoudig downloaden via de website www.vlaco.be. Of het gewoon openen en nalezen op diezelfde website.

Vraag na welk materiaal gemeentelijk of intercommunaal te verkrijgen is:

Bv. Welk composteersysteem wordt in de regio verdeeld? Wat is de kostprijs? Waar kan je compost kopen? In bulk of in zakken? Wat is de kostprijs?

De verdeling van compost en composteersystemen is regionaal geregeld en vind je niet terug in brochures. Informeer op voorhand bij je gemeente voor welk systeem zij kozen. Maak een handig overzicht met de gegevens waar de bezoeker terecht kan voor compost of een composteersysteem.

TIP 2: OM JE KENNIS TE KUNNEN DOORGEVEN, MOET JE EERST DE ONTVANGER BETER LEREN KENNEN.

We kunnen de bezoeker van de stand onderbrengen in drie categorieën:

1. De bezoeker die komt met een concrete vraag over een kringlooptechniek
2. De bezoeker die graag zijn/haar eigen ervaring wil vertellen
3. De bezoeker die nieuwsgierig is en aangetrokken wordt door iets wat hij/zij ziet op de stand

Hoe geraken deze mensen tot aan de infostand van de kringloopkrachten? Hieronder zal je merken dat de aankleding van je stand bepaalt welke van de drie categorieën tot in je stand komen.

Categorie 1: De bezoeker die komt met een vraag

Dit zijn mensen die een specifieke vraag hebben over één van de kringlooptechnieken of een algemene tuinvraag. Om deze mensen bij de stand te krijgen volstaat het dat je “herkenbaar” bent als kringloopkracht. Bij voorbeeld: een compostvat goed zichtbaar op de stand zegt meteen waar ze terecht kunnen. Als ze bij jou zijn, tracht je te ontdekken wat hun vraag precies inhoud. Goed luisteren dus en zelf de juiste vragen stellen.

**Categorie 2: De bezoeker die zijn eigen ervaring komt vertellen.
Laat je niet vangen:**

- Dikwijls zit in het verhaal een vraag verstopt: heb ik het goed gedaan? Ik heb toch nog een probleem dat niet is opgelost ... of jullie tips zijn precies niet volledig ... hebben jullie nog meer informatie? (brochure?)
- Soms wil zo iemand gewoon een luisterend oor. Een gezellige babbel. Dit is leuk om even ontspannen te kunnen praten, maar let op dat andere bezoekers op de stand niet verwaarloosd worden. Maak op tijd een einde aan de babbel ...
- Maar misschien kan hier wel een toekomstige kringloopkracht gerekruteerd worden? Zorg dat je informatie hebt over geplande infosessies en cursussen.

Ook deze mensen zullen je stand gemakkelijk vinden. Het is meestal voldoende dat je 'herkenbaar' bent.

Categorie 3: De bezoeker die nieuwsgierig is en aangetrokken wordt door iets wat hij/zij ziet op de stand

Dit zijn mensen die op de markt, beurs of het evenement aanwezig zijn los van het feit of je stand er staat of niet. In de meeste gevallen waren ze zelfs niet op de hoogte van jullie aanwezigheid of bestaan. Deze mensen naar je stand lokken vraagt extra inspanning.

De stand moet niet alleen herkenbaar zijn, maar ook aantrekkelijk en opvallend zodat de aandacht getrokken wordt en de nieuwsgierigheid opgewekt.

TIP 3: BESTEED AANDACHT AAN DE STANDOPBOUW

De bezoeker uit categorie 3 zal door je stand of wat er gebeurt aangetrokken worden. Leg op voorhand in overleg met je collega's het concept van je stand vast. Wie is je doelgroep? Ga je voor jonge gezinnen met kinderen? Ga je voor de niet-tuinbezitters? Of ga je voor alle tuinbezitters?

Ook op een infostand kan je een tuin of een keuken nabootsen.

- Een tuinafsluiting om de posters te bevestigen. Waarom niet een kale boom aankleden met de in kijkfolders? Dat bespaart je een tafel die de bezoekers zou weerhouden om je stand te betreden.
- Een hoek van de stand bedekken met plantjes toont op slag drie kringlooptechnieken: snoeihout verwerken in een vlechtboard, de potjes camoufleren met compost geeft je de kans om het onderwerp 'mulchen met compost' aan te brengen en is een voorbeeld van tuinrest verminderen door een deel van het gazon te vervangen door bodembedekkers.
- Stekjes of zaadjes opgekweekt in je eigen potgrondmengsel om je stand te versieren en uit te delen.
- Proevertjes, broodsmearsels, kleine nipglasjes ... doen het ALTIJD! Publiek gegarandeerd als er iets te proeven valt. Als je dan nog kan tonen hoe je het gemaakt hebt en wat je allemaal in je

gerechtje hebt verwerkt (bv. met een recept-strooifolder) dan is de interesse compleet.

TIP 4: ZORG VOOR EXTRA PUBLIEKTREKKERS

Naast de aankleding van de stand kan je ook de aandacht trekken door een spel, quiz, demonstratie of een wedstrijd te organiseren. Zorg er in beide gevallen voor dat je steeds een link met je thema behoudt. Het heeft geen zin dat je een succesvol spel organiseert dat de standhouders zo in beslag neemt dat er geen tijd meer is om de boodschap over te brengen.

Heb je de aandacht van de voorbijganger getrokken en wil je starten met je verhaal? Leer eventueel een openingszin uit het hoofd en probeer de kern van je boodschap (thema, doelstelling) hierin te vatten. Ga dan verder met open vragen stellen en pas je uitleg hieraan aan.

Is er even een minder druk moment? Gun elkaar dan om beurt een korte pauze en laat je niet verleiden tot een gezellige babbel met de ruggen naar het publiek gekeerd of verscholen achter een glas trappist, want dat schrikt potentiële bezoekers af.

Een aantrekkelijke stand is niet alleen belangrijk om publiek te lokken, het is ook voor de kringloopkrachten die de stand bemannen veel aangenamer om te werken op een goed opgebouwde stand.

verschillende intercommunales om de kringloopkrachten nog beter te ondersteunen en schaften ze een 'Compostmobiel' of 'Kringloopmobiel' aan. Dit is een verplaatsbare kant-en-klaare informatiestand.

Hierin is al het nodige materiaal aanwezig om de vrijwilliger te ondersteunen bij zijn opdracht, nl. de bevolking sensibiliseren.

- Infopanelen en posters
- Brochures
- Compostvat
- Compostbak
- Wormenbak
- Hakselaar
- Mulchmaaier

De thema's kippen en voedselverlies ontbreken (niet eenvoudig om levende kippen en eetbaar voedsel in een compostmobiel op te bergen, natuurlijk); we rekenen hier op jullie creativiteit om dit op te vangen (tips vind je in de andere draaiboeken). Een compostmobiel/kringloopmobiel zal al het nodige didactische materiaal op een compacte wijze vervoeren. De gemeenten boeken de compostmobiel voor hun actiedag en meestal levert de Intercommunale de mobiel ter plaatse af. Daar zal je er dan mee aan de slag moeten.

ENKELE TIPS

- Compact betekent: handig voor vervoer en niet per se handig om met verschillende mensen tegelijk uitleg te geven. Tracht daarom de verschillende losse elementen (bak, vat, mulchmaaier ...) zoveel mogelijk over de beschikbare ruimte te verspreiden. Zo sta je niet op mekaars tenen te trappen en stoor je niet mekaar's praatje. Gebruik de beschikbare oppervlakte maximaal!

- Laat je niet verleiden tot een rondleiding doorheen alle mogelijkheden van de mobiel: menige bezoeker zal bewonderd kijken naar jullie stand, maar daar gaat het niet om. Probeer steeds de aandacht bij de kringloopboodschap te houden.
- Posters zijn op een compacte manier opgehangen: "blader" niet te veel door alle tips, ga meteen naar de poster die je nodig hebt om je verhaal te ondersteunen!
- Alle informatie en documentatie bij de hand hebben wil niet zeggen dat je de bezoekers met àl deze informatie moet overladen. Niemand kan alle kringlooptips meteen onthouden en ook gaan toepassen. Beperk je tot wat voor je bezoeker interessant is!
- Tracht toch nog een eigen toets te geven aan je stand, eventueel aangepast aan het thema dat je in de kijker wil zetten:
  - breng composteerbaar materiaal mee in verschillende stadia van vertering;
  - groen en bruin materiaal mooi gepresenteerd;
  - compoststalen;
  - een werkende wormenbak;
  - levende compostorganismen;
  - potjes en vergrootglazen;
  - enkele planten: vaste planten, struiken, bodembedekkers;
  - houtsnippers verkregen van een hakselbeurt van de hakselaar die je toont;
  - een vlechtwerkje;
  - een m²-tuintje;
  - hapjes (van overschotjes) voor de passanten; hapjes trekken altijd publiek;
  - eventueel een mobiel kippenrennetje;
  - ...
- Besteed aandacht aan de kinderen. Dat kan op diverse manieren. Enkele voorbeelden:
  - werpspel (restjes voor kippen - voor compostvat - voor verwerking in een nieuw gerecht)
  - blotevoetenpad (met diverse soorten mulchmateriaal)
  - voelspel (met diverse groenten)
  - compostdiertjes-zoektocht (op zoek naar beestjes in verse compost)
  - ...

De beste manier om de voordelen van de biologische kringloop aan te tonen zijn praktijkvoorbeelden. Een plaats waar de biologische kringloop uitvoerig gedemonstreerd wordt, is daarvoor per definitie een geschikte plek. Op veel zulke demoplaatsen ligt de nadruk (nog steeds) op de compostbereiding en minder op de andere kringlooptechnieken. Hierbij willen we nogmaals een warme oproep doen om je demonstratieplaats zo goed mogelijk aan te passen aan de geldende ThuisKringloop-thematiek. Voor meer info over de (her)inrichting van de demoplaats verwijzen we naar de desbetreffende bijlage.

Algemeen

Klassieke demoplaatsen zijn, mits ze voldoende beantwoorden aan de huidige thematiek van de 'Biologische Kringloop' een interessante locatie om het kringloopverhaal te brengen. Zet er vooral de schoonheid, de creativiteit, de originaliteit, de biodiversiteit, de duurzaamheid, de klimaatrelevantie ... van de biologische kringloop in de verf. Dat is ook de uitdrukkelijke wens van heel wat intercommunales en gemeenten. Het kan zinvol zijn om de verschillende thema's op je demoplaats aan bod te laten komen, maar jaarlijks focussen op één bepaald thema heeft is minstens even zinvol. Een demoplaats – zo is de afgelopen jaren uitvoerig gebleken – heeft enkel nut als ze in een groter geheel opgenomen is en niet eenzaam ergens verkommt in de hoek van een containerpark of openbaar domein, zonder de beurtrol van de vrijwilligers. Je kan overwegen om samen met de aanliggende gemeenten een gemeentegrens-overschrijdende demonstratieplaats aan te leggen.

Hieronder nogmaals de thema's waaruit de communicatie rond de Biologische Kringloop is opgebouwd. De vorige jaren besteedde Vlaco telkens aandacht aan één van de zeven hoofdthema's: Thuiscomposteren – Compostgebruik – Gras – Snoeihout – Vaste planten ... Ook op onze andere thema's kan je focussen (voedselverlies – Kippen).

De beste manier om de voordelen van de biologische kringloop aan te tonen zijn praktijkvoorbeelden. De demonstratieplaats van de kringloopkrachten is daarvoor per definitie een geschikte plek. Op veel demoplaatsen ligt de nadruk op de compostbereiding en minder op de andere technieken. Hierbij willen we nogmaals een warme oproep doen om je demonstratieplaats zo goed mogelijk aan te passen aan de geldende ThuisKringloop-thematiek. Voor meer info over de (her)inrichting van de demoplaats verwijzen we naar de volgende tips waarmee je je demonstratieplaats nog aantrekkelijker kan maken.

10 tips bij de uitbouw van je demonstratieplaats

TIP 1: EEN DEMONSTRATIEPLAATS ONDERHOUDEN IS TEAMWERK

Samen compostbakken vullen en omzetten, gras zaaien en snoeihout vlechten is een plezier. Als je er alleen voorstaat om enkele vierkante meter netels te verwijderen, is dat ... niet leuk. In ploeg (en met wat karton) is het werk zo geklaard. Het is fijner uitleg te geven op een plek waar je zelf aan meewerkte. En de bezoeker merkt ook wel dat het 'jouw' compost is. Dus, ga er samen tegenaan.

TIP 2: MAAK EEN PLANNING OP

Spreek goed af wanneer je samen de demoplaats op orde houdt en de compostbakken bijvult en omzet. Zeker als je een tuintje aanlegt, is degelijk onderhoud van het grootste belang. Laat ieder verantwoordelijkheid dragen over een perceeltje, enkele bloembakken of een deel van de border. Dat voorkomt dat de ene gaat schoffelen waar de ander enkele dagen voordien iets zaaide. Een logboek is daarbij een goed idee. Het zet ook aan tot communicatie. Je noteert erin wat je deed en wat er volgens jou nog moet gebeuren. Een logboek kan via mail of met een heus schrift in de binnenruimte op de demolocatie. Maar ook een groot bord is handig, daar kan je niet naast kijken, op vege en bijschrijven. En waarom de sociale media niet gebruiken?

TIP 3: ZORG VOOR EEN AANTREKKELIJK KADER

Maak de ingang duidelijk herkenbaar en zichtbaar (bv. bord kringloopkrachten ...). Geef je demonstratieplaats een frisse look. Het bezorgt je bezoekers een goed gevoel. De eerste indruk die de bezoekers krijgen bij het binnenkomen, blijft het langst hangen. Een demoplaats op een containerpark moet minstens zo aantrekkelijk zijn als elders: een groene oase. Enkele bloembakken, een border met vaste planten en een groen scherm met bloeiende struiken zorgen voor een aangename omgeving. Wat dacht je van een pergola met een bloeiende klimplant ertegen als inkom?

Vervang afgebleekte posters door het nieuwe kleurrijke Vlaco-materiaal, verwijder onkruid van zodra het de kop opsteekt en vermijd scheefgezakte compostvaten en -bakken. Een uitnodigende demoplaats moet goed toegankelijk zijn, ook voor wie minder mobiel is. Zorg voor fietsstalling en parkeerplaats.

TIP 4: ZORG VOOR GOED WERKENDE COMPOSTBAKKEN EN -VATEN

Je bezoekers leren composteren kan je enkel door ze compostierend materiaal te tonen in alle stadia. Minder vanzelfsprekend dan het op het eerste zicht lijkt. Dat heb je misschien zelf al ondervonden. Drie volle bakken met materiaal van groen en bruin tot verteerde compost en een tweetal compostvaten is een minimum om te kunnen tonen hoe het proces verloopt, de temperatuur stijgt (laat zien op de thermometer), hoe de wormen actief zijn en het materiaal van uitzicht verandert. Dat er geen kwalijke geurtjes mogen rondhangen, is evident. Een vierde bak met enkel bruinmateriaal is een aanrader evenals een doorkijkcompostvat in werking, ideaal geschikt om uit te leggen wat er in de verschillende lagen van het vat gebeurt.

Krijg je geregeld vragen over grasmaaisel dan kan je afzonderlijke composthopen maken met dat materiaal gemengd met bladeren of snippers. Zijn er in de omgeving veel tuinen met eik of naaldbomen, probeer dan eens in een afzonderlijke bak bladgrond te maken.

Wat er in je vaten en bakken vermengd zit en wanneer ze zijn omgezet, kan je noteren op een bordje.

Ook een kleine takkenhakselaar en een eenvoudige zeef kunnen op heel wat belangstelling rekenen.

TIP 5: TOON WAT JE KAN MET COMPOST

Tuinliefhebbers hebben van nature vooral interesse in planten. Door uit te leggen en te tonen dat compost mooie en gezonde planten oplevert heb je meteen hun aandacht. Een moestuin is qua onderhoud een niet te onderschatten onderneming. Al heb je niet veel meer nodig dan een m²-tuin om enkele compostgeteelde groentjes en kruiden te kweken. Overblijvende groenten vragen weinig onderhoud en verschijnen al vroeg in het voorjaar.

Je kan ook tips demonstreren om slakken te vangen en door combinatieteelt schadelijke insecten om de tuin te leiden.

Een siertuin vraagt minder tijd en laat toe om behalve compostgebruik ook het effect van bodemverbeterende en onkruidwerende mulch te tonen. Maak plaats voor enkele vierkante meter gras, wat vaste planten, een assortiment bodembedekkers, enkele struiken en een paar bloembakken met eenjarigen. Alles omgeven door een traaggroeiende haag die weinig haagscheersel oplevert. Enkele inheemse heesters laat je schaduw werpen over de compostbakken. Enkele fruitboompjes zorgen in het voorjaar voor bloei, in zomer of het najaar voor pruimen of appeltjes of... Heb je nog een hoekje over, waarom geen vlinder- of bijmengsel inzaaien?

Met compost kan je prima groentjes kweken. Toon aan de mensen het resultaat van je tuinieractiviteiten (pompoenen, wortelen, sla ... bv.), en maak eventueel wat proevertjes (met dipsausje, broodsmeersel, verkoop van confituur ...). Wees hier zo creatief mogelijk mee, want het is door het tonen van deze voedsel- en kookvoorbeelden dat je heel wat extra nieuwsgierigen naar je demoplaats kan trekken.

TIP 6: WEES KWISTIG MET KRINGLOOPVOORBEELDEN

Ieder onderdeel van de demonstratieplaats kan een voorbeeld zijn van de biologische kringloop. Je bezoekers lopen op een pad van snippers, een takkenwal doet dienst als afsluiting, de wand van het tuinhuisje is bekleed met een insectenhotel, de tafels en stoeltjes staan bij de mulchmaaier op het traaggroeiende gazon, de aanwezige

gen krijgen een hapje aangeboden gemaakt van voedseloverschotten of ander lekkers uit de kringlooptuin.

Kippen brengen leven op de demoplaats en als er een groentetuin is, kan je er hen 's winters in laten rondscharrelen op zoek naar onkruidzaden, slakken en schadelijke insecten. Een kippenren - beveiligd tegen vossen en marters - zal heel wat extra geïnteresseerden lokken.

Hoe rijker je tuintje, des te meer mogelijkheden er zijn om allerlei activiteiten te organiseren: een namiddag over kruiden, een snoei-cursus, onderhoud van tuinmateriaal...

TIP 7: GEEF JE DEMOPLAATS EEN ARTISTIEKE TOETS

Tuinresten bieden ruim mogelijkheden om je demoplaats te verfraaien. Dat verschuift het accent van de locatie meteen van een puur ecologisch betoog naar een creatief geïnspireerd verhaal. Je raakt bij je bezoekers een andere snaar. Veel kringloopkrachten hebben artistiek talent en laten zich graag eens creatief gaan.

TIP 8: ZORG ERVOOR DAT JIJ EN JE BEZOEKERS DROOG BLIJVEN

Voorzie een permanente of een tijdelijke schuilplek. Zo houd je ook de brochures droog. Een afdak is al een hele stap. Bij regenweer heb je een droge plek om de bezoekers uitleg te geven aan de hand van de posters. Een tuinhuis geeft ook de gelegenheid om werk materiaal veilig op te bergen en om regenwater op te vangen, nog een manier om kringloop in de tuin te brengen.

Met een tuinbank, een tafel en wat stoelen bied je de bezoekers de gelegenheid om rustig naar je verhaal te luisteren en de brochures in te kijken.

TIP 9: PLAATS INFORMATIEBORDEN

Erg nuttig zijn natuurlijk de 7 Vlaco-posters, maar je kan ook zelf een kort tekstje maken met een foto of tekening bij ieder kringloopelement: wanneer je het kringloopelement maakte, hoeveel tijd er aan gewerkt werd, welk materiaal je gebruikte ... Je bezoekers komen langs om ideetjes en tips op te doen. Een detailfoto of een extra beschrijving biedt die extra informatie.

Geef aan waar de bezoeker terecht kan voor meer info en verwijst naar de website van de gemeente en van Vlaco (www.vlaco.be) waar ook de folders en brochures kunnen gedownload worden.

Noteer je activiteit in online-agenda's (bv. Uit in Vlaanderen, www.vlaco.be).

TIP 10: VERNIEUW

Bezoekers willen telkens ze bij je langskomen, iets nieuw ontdekken. Zorg dus dat je ze telkens weer met iets anders kan verrassen. Dat kan door ieder jaar een ander thema aan te boren of een thema vanuit een andere invalshoek te benaderen. Gebruik dit om je plek aantrekkelijk te houden. En vooral: laat het weten in je aankondiging. Een levende tuin is voortdurend in verandering. Voor een demoplaats geldt dat evenzeer.

In een aantal gevallen kan het zinvol zijn om in overweging te nemen de demoplaats naar een andere locatie te verhuizen. Dit kan zinvol zijn wanneer de demoplaats een grondige facelift dient te ondergaan, of wanneer ze niet (meer) gunstig gelegen is om nog voldoende bezoekers aan te trekken (bv. in een uithoekje van het recyclagepark). Mogelijke locaties zijn:

- Containerpark (soms minder geschikt afhankelijk van het beheer, de openingstijden ...)
- Langs wandelpad
- Bij een kinderboerderij
- Nabij een volkstuintencomplex
- In een park of natuurgebied
- Bij een school
- In een privétuin die vaak opendeurdagen organiseert

Waar er volk rondkuiert, kan een propere demoplaats veel succes hebben, zelfs in onbemande toestand.

10 tips bij de communicatie op je demonstratieplaats

TIP 1: LOK JE BEZOEKERS

Er is iets waar je op voorhand goed moet over nadenken. Je kan je activiteit nog zo interessant maken, als de potentiële bezoekers er niet van weten of geen extra aanmoediging krijgen om naar je demonstratieplaats te komen, dan is het een maat voor niets. Je kan bijvoorbeeld zorgen voor een extra aantrekkelijke activiteit met een gastspreker of een lesgever. Of je kondigt aan dat iedere bezoeker iets meekrijgt, dat is vaak al voldoende. Je kan er een (zoek) wedstrijd aan koppelen, waarbij iets te winnen valt. Als er maar iets te krijgen valt ...

Je kan bloempotjes uitdelen. Je kan ze op voorhand vullen met compost en zorgen dat er op de dag van je activiteit al iets in groeit en bloeit. Of je kan de dag zelf daar samen met je bezoeker ook gewoon werk van maken. Om mensen de gelegenheid te geven om het product compost te leren kennen, kan je ze compost meegeven. Dat kan compost zijn van je eigen productie of Vlaco-compost.

Heel gericht een bepaald publiek persoonlijk uitnodigen, kan heel succesvol zijn: mensen van een eenzelfde buurt, je vriendenkring en die van de andere kringloopkrachten, de recente kopers van compostvaten en -bakken ... Werk dan wel met voorafgaande inschrijving. Maak er een gezellige 'Tupperware' bijeenkomst van.

Een manier om volk te lokken is samenwerken met de bibliotheek. In de weken voor en na je activiteit vraag je om een tafel te plaatsen met allerhand boeken over de biologische kringloop. Op die tafel komt ook een aankondiging van je activiteit. Op die activiteit verwijst je op jouw beurt ook naar de bibliotheek en naar specifieke boeken die er te vinden zijn.

Een schitterende manier om volk aan je stand te krijgen is het uitdelen van proevertjes. Je maakt deze proevertjes bij voorkeur met groenten die je kweekte op de demoplaats of met groenten- en fruit overschotten die je anders zou moeten weggooiden. Op die manier blijf je mooi binnen de grenzen van de biologische kringloop.

TIP 2: BEREID JE GOED VOOR

Spreek met de collega's duidelijke planning af. Breng hetzelfde verhaal, wie doet demonstraties en wie legt uit. Wees met voldoende kringloopkrachten op de dag waarop de activiteit plaats vindt. Vraag zo nodig bijstand aan vrienden of familie. Mensen ontvangen, een drankje aanbieden, een tent opzetten, ... daarvoor hoef je niet perse kringloopkracht te zijn.

Zorg ook dat je tijdig ter plaatse bent en je materiaal en de koffie klaar hebt tegen de tijd dat de eerste bezoekers toekomen. Check het materiaal (zeef, hakselaar, mulchmaaier) dat je wil demonstreren.

Ben je handig met fototoestel, filmcamera en computer, dan zou je een filmpje kunnen maken over een bepaald kringloophema. Het allerbelangrijkste is natuurlijk dat je een boeiend verhaal brengt en de vragen van je bezoekers correct beantwoordt. Het is dus belangrijk om in de weken vooraf nog eens de Vlaco-brochures en -folders goed door te nemen.

TIP 3: WEES ZICHTBAAR

Zorg dat de bezoekers hun weg vinden naar je demoplaats. Geef duidelijk het adres op en een wegbeschrijving in je communicatie en trek ter plaatse de aandacht met vlag, pijl, bord.... Zorg dat je demoplaats goed aangegeven is vanaf de straat. Plaats een bord met 'De kringloopkrachten helpen u vandaag.' Wees zelf ook herkenbaar. Draag een schort, pet of bodywarmer met een logo en een naambadge.

TIP 4: WEET WAT JE WIL VERTELLEN

Bij de voorbereiding leg je duidelijk vast wat de boodschap wordt van je activiteit. Zorg telkens voor een duidelijk afgelijnde boodschap die voldoende verschilt van de vorige jaren, zo niet krijg je na enkele jaren geen kat meer over de vloer. Focussen op één thema is het meest aangewezen. Dan kan je ook gebruik maken van het Vlaco-materiaal. Breng je verhaal zo aanschouwelijk mogelijk en illustreer het met de beelden van folders en posters.

Communiceer ook duidelijk je thema en wat je daarover zal demonstreren in je aankondiging. Zo lok je volk.

TIP 5: ZORG VOOR ACTIE

Aansluitend bij je boodschap hoort actie en demonstratie. De meeste kringloophema's zijn uitstekend geschikt om heel veel interessants te tonen aan je bezoekers. Bereid je eventuele demonstratie voor. Als je compost maken wil demonstreren, moet je natuurlijk zorgen dat je gebruiksklare compost kan oogsten en dat je tuinresten ter beschikking hebt. Als je een gerecht met restjes (klikjes) wil demonstreren heb je een draagbaar vuurtje nodig, potten, pannen, bestek, keukenpapier .... Dat betekent: ga tijdig aan de slag. Laat de bezoeker zelf meedoen, ruiken en proeven, aanraken ... Enthousiasmeer !! Meerdere activiteiten zijn een extra stimulans en lokken meer volk.

TIP 6: WEES KINDVRIENDELIJK

Alle voorbeelden uit tip 5 zijn ook geschikt om met kinderen aan de slag te gaan. Laat ze hun handjes maar vuil maken. Zorg je voor een afzonderlijke kinderhoekje, geef dat dan duidelijk aan in je voorafgaande communicatie. Je trekt jonge mensen aan die aandachtig naar je verhaal zullen luisteren terwijl zoon of dochter zich onder begeleiding amuseert. Leuke activiteiten voor kinderen zijn: een insectenhotelletje maken, een vierkantemetertuintje vullen met compost en hem beplanten, takjes vlechten, bloempotjes vullen, groenten raspn, fruitsla maken .... Door hen (en hun ouders) de beestjes, planten, schimmels ... te laten zien die bij de biologische kringloop betrokken zijn, vergroot je hun fascinatie voor die biologische kringloop. En waarom geen poppenkast, een specifiek verhaal, een kleurwedstrijd, een kinderkookhoek, een online-tuinspel

TIP 7: VOORZIE EEN HAPJE EN EEN DRANKJE

Met een glas in de hand is het nog zo aangenaam van gedachten wisselen. Het vergroot het welkomstgevoel en wie al een paar uur op weg is van de ene locatie naar de ander, kan best wat vocht gebruiken. Bekijk of je een hapje en drankje wilt en kunt aanbieden. Een pannenkoek, een stuk taart met fruit uit de eigen tuin of een proevertje gemaakt

van voedselrestjes of overschotjes uit de eigen moestuin? Zorg ervoor dat de voedingswaren koel en beschermd kunnen worden bewaard.

TIP 8: GEEF HET INFOMATERIAAL EEN DUIDELIJKE PLAATS

die naar je demoplaats komen zijn op zoek naar informatie, daarom komen ze. Naast de nuttige info die ze van jou kregen, kan je ze nog extra helpen met folders en brochures. Met de A4-folders kan je vrij gul zijn en ze uitstallen en aanbieden in een folderhouder. De dikkere brochures reserveer je voor wie nog meer info nodig heeft. Hang ook de posters duidelijk op waar de bezoekers ze rustig kunnen lezen en wijs hen ook op www.vlaco.be.

TIP 9: PROPERE HANDEN

Vooraleer de bezoekers verder trekken, willen ze graag even hun handen wassen. Zeker als ze de kans kregen om compost te voelen en te ruiken, of een vlechtwerk te maken, of planten in de grond te stoppen.... Ga ook na of je aan bezoekers de gelegenheid kan bieden om naar het toilet te gaan. Dat wordt zeker gewaardeerd.

TIP 10: GEEF JE ACTIVITEIT EEN STAARTJE

Neem foto's van de activiteit en van de deelnemende bezoekers. Neem notities van wat je gastspreker vertelde, noteer reacties van bezoekers en voeg eigen bedenkingen toe. Resultaat: een artikelje voor gemeentelijke infoblad en website, Vlaco doe je er ook een plezier mee voor het tijdschrift of de website, zet de beelden eventueel op je eigen facebookpagina ... en je hebt meteen enkele aantrekkelijke beelden voor de aankondiging van je activiteiten het volgende jaar.

Algemeen

Over de biologische kringloop informeren kan je doen in een tuin waar je de praktijk kan tonen. Op die manier bereik je diverse types tuiniers – jong of oud, met of zonder kinderen. Zet vooral de schoonheid, de creativiteit, de originaliteit, de biodiversiteit, de duurzaamheid, de klimaatrelevantie ... van het kringlooptuinieren in de verf. Dat is ook de uitdrukkelijke wens van heel wat intercommunales. Het kan zinvol zijn om jaarlijks te focussen op een bepaald thema. Hieronder zie je de huidige zeven hoofdthema's.

De beste manier om de voordelen van de biologische kringloop aan te tonen is aan de hand van praktijkvoorbeelden. Er zijn ongetwijfeld héél wat mooie tuinen te vinden in jouw gemeente of intercommunale. En het zal je wellicht niet verbazen wanneer je in vele tuinen voorbeelden van kringlooptechnieken aantreft. Samen met de (andere) kringloopkrachten kan je er naar streven om in zulke tuinen een info- of demostandje te plaatsen. Het is voor ieder van ons een mooie uitdaging om geregeld de tuinkaart te trekken. Voor het welslagen van dit voornemen zijn we uiteraard afhankelijk van elkaar. In sommige gemeenten zal er bottom-up gewerkt worden waarbij de kringloopkrachten het initiatief nemen en hulp vragen aan de intercommunale of gemeente, in sommige regio's zal het initiatief en het plan van aanpak komen van de lokale overheid, en zal dit vervolgens worden ingevuld met kringloopkrachten. Hoe je de activiteit initieert en uitwerkt hangt heel erg af van wat lokaal gangbaar is.

Ben je zelf een échte kringlooptuinier, of ken je mensen die een tuin hebben waar de biologische kringloop mooi aan bod kan komen en waar je een info- of demomoment met de kringloopkrachten of met andere vrijwilligers kan realiseren? Dan liggen hier ongetwijfeld kansen om een leuke en leerrijke kringlooptuin-activiteit te organiseren.

We willen jullie hieronder een reeks aandachtspunten meegeven die jou kunnen helpen om er een geslaagd opentuinvenement van te maken.

10 tips bij het openstellen van een 'open tuin'

TIP 1: BEPAAL DUIDELIJK WELK SOORT OPENTUINACTIVITEIT HAALBAAR IS

STA RUIM OP VOORHAND STIL BIJ EEN AANTAL ZAKEN ZOALS:

- Bedenk vooraf wat mogelijk is voor jou en je kringloopwerking (bekijk de haalbaarheid en de verwachtingen). Niet alles is immers even haalbaar, en niet alle kringloopwerkingen zijn voldoende uitgebouwd om grootse activiteiten op touw te zetten.
- Houd rekening met de infrastructuur en de grootte van de tuin. Bepaal best hoeveel mensen je wil bereiken met welke boodschap. Van diverse kringloopkrachten vernamen we dat het ook belangrijk is om geen te grote oppervlakte met infrastructuur te voorzien. 20 % van je tuin vol zetten met tentjes, standen, demonstratiehoekje, proevertjes ... is een absoluut maximum. Bij meer dan 20 % hebben de bezoekers niet langer het gevoel dat ze zich in een tuinomgeving bevinden, en dat is nu niet de bedoeling.
- Zoek de meest geschikte plaats voor een infostand / welkomstand. In een landelijke omgeving kan dat gerust vooraan bij de straat, in een stedelijke omgeving wordt veelal gekozen voor een ontvangststand net bij de achterdeur.
- Bekijk of je een hapje en drankje wilt en kunt aanbieden. Zorg ervoor dat de voedingswaren koel en beschermd kunnen worden bewaard. Dit hoeft echt niet groot te zijn. Halve beschuitjes met beleg, proevertjes uit de tuin, of kleine proefbekertjes met een zelf gebrouwen drankje volstaan dikwijls al voor de bezoeker. Het hoeft zeker niet om een drank- en eettent te gaan; maar het mag natuurlijk, indien haalbaar.
- Zorg voor een fotograaf die wat sfeerbeelden kan maken van de dag. Zelf heb je hier meestal geen tijd voor. Foto's zijn een leuke herinnering voor achteraf en ze hebben een grote informatieve en communicatieve meerwaarde. Foto's komen van pas als illustratie bij de aankondiging van een volgende activiteit.

- Bedenk een goed concept en houd dat bij de volgende stappen altijd voor ogen, de praktische uitwerking zal hier sterk van afhangen. Ga zeker niet onbezonnen te werk, maar schets reeds bij de eerste prille overlegmomenten wat je aan materiaal hebt, wat je visie is op het evenement, waar je naartoe wil en wat je met activiteit precies wil bereiken.
- Houd de timing in het oog. Zorg dat je voldoende tijd hebt om je tuin en de organisatie in orde te brengen. Begin er op tijd aan en vraag extra hulp indien nodig. Je zou toch minstens 3 maanden op voorhand met de voorbereiding van de activiteit moeten kunnen starten, en 3 weken op voorhand je tuin moeten beginnen opschonen. Voldoende kringloopthema's in de tuin en de aanwezigheid van permanent werkende compostbakken of -vaten zijn een pluspunt.

TIP 2: ZORG VOOR VOLDOENDE HELPERS EN WELOMSCHREVEN TAKEN

DIT KAN HET VOLGENDE INHOUDEN:

- Begin ruim op tijd met het verzamelen van voldoende medewerkers rondom jou.
- Contacteer hen en vertel hen wat je precies van plan bent.
- Definieer de taken en zoek per taak een verantwoordelijke en voldoende helpers.
- Maak een duidelijk schema op van wie wanneer in de tuin komt helpen.
- Maak ook een lijst van verantwoordelijken, zet hier zeker de telefoonnummers bij zodat ze makkelijk bereikbaar zijn. Deel deze informatie op voorhand met alle helpers. Je kunt dan ook meteen inschatten of je voldoende helpers hebt.

TIP 3: ZORG DAT JE TUINACTIVITEIT BEREIKBAAR / VINDBAAR / GEKEND IS

In de breedste zin van het woord betekent dit dat je over het openstellen van de tuin moet communiceren. Hiertoe zijn er diverse kanalen ter beschikking (facebookpagina, gemeenteblad, afvalkrant, website van je afvalintercommunale of gemeente, Vlaco ...). Via je gemeentelijke of intercommunale contactpersoon en via Vlaco (bv. tijdschrift KringloopZINE) kom je te weten welke communicatiekanalen je allemaal kan inschakelen. Een basis-persbericht (dat je in alle mogelijke vormen kan kneden) is bv. het volgende:

XXXX stelt zijn / haar Kringlooptuin open

In kader van XXXX stellen wij onze kringlooptuin open (naam, adres, gemeente). Tuinliefhebbers kunnen er 'schaamteloos' komen rondneuzen, en inspiratie opdoen. Bezoek de kringlooptuin op ..... juni van ....uur tot ..... uur. Naast een interessant tuinbezoek, kan je er bovendien ook terecht voor ....., ..., ... (eventuele extra activiteiten).

Meer info op www.XX.be

Plaatselijk perscontact: naam + telefoonnummer.

Koken met restjes, snoeihout omtoveren tot vlechtwerk, mulchen, XXX, XXX ... zijn enkele kringlooptechnieken. Je voorkomt resten of je hergebruikt ze in de tuin. Dit is de boodschap die de kringloopkrachten willen uitdragen, en die in deze Kringlooptuinen concreet wordt getoond.

Benieuwd naar andere activiteiten? Surf naar www.vlaco.be, www.XX.be of www.facebook.com/XXX, en je komt heel wat meer te weten!

Deze campagne is een initiatief van XXXX, in samenwerking met XXXX.

Andere ideeën om je tuinactiviteit nog beter op de kaart te zetten zijn:

- Plaats wegwijzers / vlaggen / affiches die de bezoekers naar je tuin leiden.
- Je kan ook flyers in de brievenbussen stoppen (bv. binnen een straal van 500 m rond de open tuin).
- Ook de lokale radio en televisie kunnen ingeschakeld worden (via persoonlijke contacten of intercommunale).
- Wat in heel wat gemeenten ook een positieve impact heeft, is het geven van informatie via de al dan niet digitale, gemeentelijke infoborden.
- Probeer je activiteit toch al enigszins aan te kondigen en te omschrijven in de afvalkalender die in de laatste dagen van het voorgaande jaar in de meeste gemeenten verschijnt.
- Probeer je activiteit te koppelen (!!!) aan andere activiteiten op dezelfde dag (imkers, Natuurpunt, Velt ...)
- Langsgaan op de lokale scholen – bv. in gemeenten waar de kringloopkrachten een lokale scholenwerking hebben lopen –, om gerichte reclame te maken voor de tuinactiviteit (eventueel gekoppeld aan een kinderactiviteit in de tuin, of een wedstrijdje in de tuin...)
- Noteer je activiteit in online-agenda's (bv. Uit in Vlaanderen, www.vlaco.be).

TIP 4: PARKEERSUGGESTIES

DIT KAN HEEL BREED OPGEVAT WORDEN:

- Geef vooraf in je aankondiging aan hoe mensen het gemakkelijkst tot bij je tuin geraken.
- Vergeet het openbaar vervoer of de fiets niet!
- Indien er onvoldoende parkeergelegenheid is, laat dat dan zeker weten.
- Baken parkeermogelijkheden voor zowel auto's als fietsen duidelijk af.
- Maakt je tuin deel uit van een kringloop-fietslus, zorg dan dat er voldoende fietsstallingen zijn (voor meer info over deze fiets- of wandellussen verwijzen we naar het desbetreffende draaiboek).

TIP 5: TOEGANG

ENKELE VRAGEN DIE JE ZEKER IN OVERWEGING MOET NEMEN:

- Zijn er meerdere ingangen of is er een duidelijke in- en uitgang? In de meeste gevallen kiezen de kringloopkrachten voor 1 duidelijke in- en 1 duidelijke uitgang. Op die manier kan je de bezoekers ook veel beter in de hand (en in het oog) houden;
- Is er een duidelijke welkomstand? Indien je slechts de personele of ruimtelijke capaciteit hebt om één stand te plaatsen, dan kies je best voor een goeie welkomstand, waar je de bezoekers welkom heet, en hen voorziet van enige basisinfo. Een hartelijk welkom is belangrijk bij het positief overbrengen van de boodschap.
- Vraag je een toegangsprijs of niet? In de meeste gevallen wordt geen toegang gevraagd, maar in bepaalde gevallen kan dit toch nodig blijken (bv. als je samenwerkt met andere organisatie). Je bent daar hoe dan ook vrij in. Er zijn kringloopwerkingen die er prat op gaan dat ze entreegeld vragen; zij gaan er van uit dat mensen pas denken dat er wat te beleven valt van zodra er centjes dienen betaald te worden. Je kan dit geld altijd aan een goed doel schenken.
- Hoe worden de bezoekers ontvangen? (zie verder)
- Krijgen ze standaardinformatie bij de ingang? Indien het niet haalbaar is om de mensen doorheen de tuin te begeleiden (zie verder), geniet het de voorkeur om de mensen bij hun entree een papier of bundeltje mee te geven met daarin alle informatie over de tuin, en een focus op het kringloopbeheer.
- Werk je met een wedstrijdje? Dit hoeft zeker niet uitgebreid te zijn, maar helpt om de bezoeker bij de les te houden. De kinde-

ren kan je eventueel allerlei zaken laten zoeken, die je voordien in de tuin verstopte. Ook een kleine fortorally is een optie. Of een korte kwis die handelt over de precieze weg van het afval. Aan een wedstrijd hoeft je niet altijd een grote prijs te hangen.

- Hoe zal ik opvallen? Écht opvallen hoeft je tuin niet, maar bij de inkom mag je toch een reeks eyecatchers plaatsen, die de bezoekers onmiddellijk bij de les brengen en houden.
- Vergeet de toevallige passant niet? Wanneer toevallige passanten je open tuin passeren zullen ze meer dan waarschijnlijk niet durven binnen gaan in de tuin. Dit kan allerlei redenen hebben (onduidelijk of ze écht wel welkom zijn en het hier niet gaat om een privé-activiteit, niemand om hen rechtstreeks aan te spreken, drempelvrees tout court ...). Indien de locatie en het aantal medewerkers het toelaten kan er iemand aan de straatkant plaatsnemen en toevallige voorbijgangers informeren. Volgens diverse kringloopkrachten heeft dit een zeer grote meerwaarde en wordt vooral op deze manier een écht nieuw publiek aangeboord.

TIP 6: DE TUIN

Bekijk je tuin. Denk na wat je wil vertellen en wil laten zien. Probeer je tuin zo goed mogelijk in orde te krijgen in de week voorafgaand aan de activiteit (uitstekende takken in vlechtwerk zo veel mogelijk wegnippen, composteersystemen in orde brengen, storende onkruiden wieden ...). Benadruk de 'sterke' punten van je tuin, en ga niet of nauwelijks in op de 'zwakke' kanten van de tuin. De bezoekers zullen de 'negatieve' aspecten zelf wel zien, zonder dat je hen daar nog een keer moet op wijzen. Maak hiervoor een rondleidingsconcept op (zie verderop in dit draaiboek)

DRIE VRAGEN (INZAKE DE TUIN) WAAR JE VOORAF EN VOOR JEZELF BEST UITSLUITSEL OVER GEEFT:

- Zijn er plaatsen waar bezoekers niet mogen komen? Zijn er plaatsen die een gevaar inhouden? Bepaal vooraf al duidelijk waar je niet wil dat er bezoekers komen en check ook al eens hoe je deze zones uit het wandelparcours kunt verwijderen (hoe deze zones op een visueel niet-onaantrekkelijke manier afsluiten?).
- Hoeveel bezoekers kan je tuin aan? Is er een mogelijkheid voor vooropvang indien de maximale capaciteit van de tuin is bereikt? Kijk na wat haalbaar is. Van een aantal kringloopkrachten vernamen we richtcijfers van maximaal 30 bezoekers per 5a tuin (geen referentie hieromtrent), om het voor de bezoekers nog enigszins aangenaam te houden.
- Hoe geef ik de bezoekers aan wat ik hen duidelijk wil maken?
  - infobordjes met plantennamen, kringlooptechnieken ... of
  - een infoblad dat de bezoekers mee krijgen bij het binnen komen of
  - een persoonlijke rondleiding of
  - detailinfo die reeds in de media-aankondiging aan bod komt of

- doe ik het wat origineler (bv. werken met gedichten)
- ...

TIP 7: RONDLEIDING

Denk na over de rondleiding. Uiteraard ben je vrij om al dan niet rondleidingen in de tuin te organiseren. Indien je kiest om geen rondleiding te geven, dan kan je je verhaal ook uitschrijven op papier en meegeven aan de bezoekers, of je kunt werken met infopanelen in de tuin, of met kleine wegwijzertjes en infobordjes in de verschillende plantvakken. Als je geen rondleiding geeft, zorg er dan wel voor dat je aanspreekbaar bent voor eventuele vragen.

We zouden echter ten zeerste willen aanraden om toch rondleidingen te geven. Hiervoor zijn meerdere redenen te geven:

- de boodschap wordt hierdoor veel beter én correcter doorgegeven;
- je hebt je bezoekers beter in de hand;
- je kan bezoekers gericht motiveren en onmiddellijk inspelen op expliciete / impliciete vragen. (zie verderop in dit draaiboek 'Tips voor een rondleiding in de open tuin').

TIP 8: EXTRA TRIGGERS

Je kunt extra activiteiten in je tuin organiseren, zoals een workshop of demonstratie. We raden zelfs aan om dat te doen. Uit ervaring weten we dat mensen niet meer zo makkelijk 'uit hun kot komen'. Er is immers in de media en op internet heel veel informatie beschikbaar. Het komt er dus op aan een meerwaarde te bieden aan je bezoekers en een persoonlijk verhaal te brengen. In dat kader is het ook belangrijk om in de mate van het mogelijke ook het eventuele thema (in geval er vooraf een duidelijk thema is afgebakend).

Leg daarvoor contacten met andere verenigingen. Je kan er ook voor kiezen om samen te werken op evenementen van andere verenigingen. We denken hierbij o.a. aan:

- Velt (Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren; opentuinweekend in eerste weekend van Juni),

- Landelijke Gilden (opentuinweekend in het laatste weekend van juni),
- Bioweek (open landbouwbedrijven en moestuinen in 2de week, en 1e en 2e weekend van juni).

Deze organisaties leggen soms andere klemtonen en nuances dan de thema's die de kringloopkrachten willen promoten, maar er zijn veel meer gelijkenissen dan verschillen. Focus op deze overeenkomsten en leg de nodige contacten.

Ook een samenwerking met andere instanties heeft in het verleden reeds aangetoond dat dit een positief effect heeft naar boodschap en bezoekersaantallen, bv. met:

- Natuurpunt
- Lokale imkers
- Gezinsbond
- Milieuraad
- De Volkstuin
- ....

Vlaco, kan je zeker helpen en begeleiden bij het zoeken naar geschikte partners. Neem contact op met het Team Thuiskringlopen van Vlaco (thuiskringlopen@vlaco.be of 015/451.370). Of neem contact op met je lokale coördinator kringloopwerking, duurzaamheidsambtenaar of je intergemeentelijke vereniging.

Om een meerwaarde te bieden aan je bezoekers, is het belangrijk de activiteiten zorgvuldig voor te bereiden. Voor een demonstratie vlechtwand maken kun je het best al het materiaal op voorhand klaarleggen, zodat je werk op de dag zelf beperkt blijft. Het zelfde geldt bv. voor het vullen van een compostbak, het koken met de restjes van gisteren, soep maken....

Beperk het aantal 'extraatjes' in functie van de grootte van je tuin. Je moet door de stands de tuin nog zien (zie hoger). Beperk activiteiten met grote geluidshinder in de tijd of plaats ze ergens in een hoekje van de tuin (zoals bv. demonstraties mulchmaaien of hakselen).

TIP 9: WEES KINDVRIENDELIJK

We willen de kringloopboodschap aan alle lagen van de bevolking verkondigen. Vooral kinderen en jongeren zijn vatbaar voor nieuwe ideeën en originaliteit. Probeer hen te lokken naar je activiteit, door bv. kinderworkshops te organiseren:

- determineren van compostdiertjes,
- maken van een mini-insectenhotelletje,
- in elkaar timmeren van nestkastjes,
- maken van perspotjes

Heb je speciale voorzieningen voor kinderen? Zet dit zeker in het aankondigingsbericht. Kinderen houden heel erg van dieren (konijn, kip, cavia, schaap, geit ... zijn steeds absolute toppers). Heb je speeltoestellen in de tuin staan, hang daar best een bordje bij

waar duidelijk op vermeld staat dat de ouders zelf verantwoordelijk zijn voor eventuele ongevallen. Hetzelfde geldt voor bv. vijvers. Let wel: uw verantwoordelijkheid komt hierdoor niet te vervallen, maar deze melding heeft toch enigszins een sturend effect.

TIP 10: SANITAIR

Tref voldoende sanitaire voorzieningen. Sommige bezoekers zijn een hele dag onderweg (zeker wanneer je open tuin deel uitmaakt van een groter event, zoals het Kringloopweekend) en zullen dus naar het toilet willen. Kan dat in je huis of liever niet? Je kunt ook kiezen voor mobiele toiletten en er bestaan zelfs mobiele composttoiletten.

10 tips bij het geven van rondleidingen in de 'open tuin'

Zoals hoger vermeld, raden we aan om de bezoekers doorheen de tuin te begeleiden. Hieronder vermelden we enkele aandachtspunten hoe je dit best aanpakt.

TIP 1: LEES ALLE VLACO-COMMUNICATIE-MATERIAAL ROND DE BIOLOGISCHE KRINGLOOP AANDACHTIG NA

Vlaco heeft bijzonder veel infomateriaal ter beschikking waarin je quasi alles over de biologische kringloop kan terugvinden. We werken hierbij vanuit een 7-tal thema's, nl.:

- voedselverlies
- grasbeheer
- snoeihout verwerken
- vaste planten
- kippen houden
- thuiscomposteren (vat, bak, hoop, wormenbak)
- compostgebruik

Voor elk van deze thema's zijn uitgebreide brochures (+/- 60 blz) en informatieve posters beschikbaar. Ook een hele reeks drieluikfolders zijn hiertoe reeds beschikbaar:

- voeding
- grasbeheer
- bodembedekkers
- vaste planten kiezen
- vaste planten verzorgen
- thuiscomposteren in het compostvat
- thuiscomposteren in compostbakken
- mulchen
- ...

Je kan dit materiaal aanvragen via je intercommunale of via Vlaco, of je kan ook alles eenvoudig downloaden via de website www.vlaco.be.

TIP 2: WERK VOORAF EEN GLOBAAL CONCEPT VAN RONDLEIDING UIT

De eerste indruk is immers cruciaal! (you'll never get a second chance, to make a first impression)

- Denk na over het aantal gidsen waarmee je gaat werken. Laat ook vooral de eigenaar een (groot) deel van de rondleidingen op zich nemen.

- Denk na over de plaats waar je de bezoekers verwelkomt en hoe je dat precies gaat doen. Werk bij voorkeur met georganiseerde rondleidingen op duidelijke tijdstippen, en zorg voor de opvang van de bezoekers (bv. door andere vrijwilligers).
- Geef duidelijk aan waar en wanneer een rondleiding start; geef eventueel een duidelijk signaal bij de start van een rondleiding. Ga vooral NIET in een hoekje zitten keuvelen met vrienden, want dat geeft aan 'nieuwe' bezoekers de indruk dat ze niet welkom of niet belangrijk zijn.
- Bepaal de stopplaatsen in de tuin. Het aantal stopplaatsen hangt natuurlijk af van de tijd die je ter beschikking hebt. Ga daarom vooraf na over welke plaatsen in de tuin je iets wil zeggen in kader van de thema's van de biologische kringloop. Denk bij deze thema's vooral aan aanleg, kringloopbeheer, beheer van je organische resten, onderhoud, eventuele teeltmaatregelen om voedselverlies te beperken, en het 'waarom en de voordelen' van je manier van werken.
- Welke principes van het kringlooptuinbeheer zijn in de open tuin aanwezig, en wat kan je er over vertellen?
  - Voeding: restjes verwerkt in de hapjes?, teel enkel wat je eet ...
  - Thuiscomposteren: hoe, wat en waarom, de composteersystemen en waar te verkrijgen, enkele belangrijke aandachtspunten, veel gestelde vragen ...
  - Compostgebruik: in gazon, bloemborders, bij bomen en struiken, fruittuin, moestuin, bloembakken en kuipplanten, periode, hoeveelheden, besteladressen ...
  - Snoeihout: bomen en struiken en snoeihout-soorten, snoeihout versnipperen en gebruiken, bouwen met snoeihout, beestjes die van snoeihout houden, bladeren in de kringlooptuin
  - Kippen: afkomst, verzorging, huisvesting, voeding, leg en mest, plaats in de kringloop

- Grasbeheer: aanleg en onderhoud van gazon, verwerken van grasmaaisel, alternatief gazonbeheer.
- Vaste planten: wanneer en hoe aanplanten, mulchen ...
- Andere principes: bv. gebruik van recuperatiemateriaal, teeltplan ...

TIP 3: WERK MET STEEKKAARTEN

Maak per stopplaats een steekkaart en noteer hierop een paar woorden als leidraad. Interessante zaken waarop je kunt wijzen die eigen zijn aan deze tuin, bv. een plekje voor vierkantemetertuinieren, een vogelvoederhoekje ... Denk aan hoofdzaken, maar evenzeer aan bijzaken. Een korte anekdote kan boeiend zijn. Bezoekers komen vooral om iets nieuws te horen. Ga niet teveel in op details, benoem bv. niet alle kippenrassen of alle vaste planten. Probeer best vooraf een inschatting te maken van de interesses van de bezoeker, maar doe dat zeker niet opdringerig. Verdeel vooraf je tijd per stopplaats en respecteer deze (bv. hoe lang wil ik rondleiden?, hoeveel tijd besteed ik aan mijn compostbakken?, hoe lang blijf ik stil staan bij mijn zonneborder, hooiland of mulchpad?). Twintig minuten is een mooie tijdsperiode voor een rondleiding; duurt ze minder lang dan hebben de bezoekers het gevoel dat het niet de moeite was, duurt het langer dan verslapt de aandacht vrij snel. Streef naar twintig minuten (zeg dat ook), en voorzie nog extra tijd achteraf voor vragen of mensen die specifieke interesses hebben.

TIP 4: KEN JE BEZOEKERS

Het is zinvol om je vooraf (tijdens de voorbereiding, maar ook tijdens de start van de rondleiding) een aantal vragen te stellen omtrent de bezoekers die je kan verwachten. Wie komt er? Zijn het leken of gevorderden? Gaat het om mensen met grote tuinen, kleine tuinen, geen tuin of tuin-in-wording? Welke interesses zijn er? Bij het opwachten / binnensijpelen van de bezoekers, net voor de rondleiding van start gaat, kan je hen al enkele vragen stellen in die zin. Zo kom je te weten waarop je de aandacht moet leggen.

ENKELE AANDACHTSPUNTEN:

- Vraag bij aanvang wie al van de 'biologische kringloop' gehoord heeft, wie 'kringloopkrachten' kent, wie een tuin heeft, wie 'Vlaco' kent, wie specifieke vragen heeft ...
- Heeft uw publiek voorkennis? Vele bezoekers zullen misschien nog moeten beginnen aan een kringlooptuin. Of moeten misschien nog overtuigd worden van het nut van het thuiskringlopen?
- Hou steeds (vooral!) rekening met de 'leken', de mensen die er nog niet veel van kennen, de mensen die wat timide zijn en hun vraag niet in de groep (durven) gooien.
- Vergeet de 7 thema's niet (zie hoger)
- Vertel over jouw persoonlijke motivatie
- Sta open voor vragen/ uitwisseling (heel belangrijk!)

- Hou je tijd in de gaten. Verwijs voor uitgebreide info door naar andere kringloopkrachten (spreek vooraf duidelijk af wie welke info verschaft) die in de tuin aanwezig zijn, of verwijs naar specialisten elders (bv. de intergemeentelijke vereniging, de duurzaamheidsambtenaar, Vlaco).
- Motiveer mensen om het zelf te proberen.
- Beantwoord vragen, maar als je iets niet weet, wees daar dan niet beschaamd over. Beter geen antwoord dan een fout antwoord. Verwijs in dat geval naar boeken, andere personen, Vlaco ...
- Laat je niet inpalmen door een bepaald persoon. Vermijd discussies en stel voor om er na de rondleiding verder op in te gaan. Wees hierin assertief.
- Maak het gezellig, gebruik af en toe gepaste humor. Smile and be happy.

TIP 5: SCHEP EEN KADER

Om er voor te zorgen dat de boodschap goed zal blijven hangen moet je van bij het begin een (beperkt) ruimtelijk en organisatorisch kader geven, en met name iets zeggen over:

- de doelstelling van je activiteit;
- hoe het bij jou 'allemaal' begon;
- de kringloopkrachten, de intercommunale, Vlaco, en wat precies hun taken zijn;
- ga kort in op de biologische kringloop (geen afval, negatieve effect van biociden op de kringloop ...)
- vertel heel kort over de geschiedenis van de tuin, qua leeftijd, ligging, bodemtype, vocht ...

Dit hoeft hooguit een 2 à 3 minuten te duren. Het is wel belangrijk dat het gebeurt, zoniet dan blijft de boodschap in het ijle zweven, en raakt ze de bezoeker veel minder.

TIP 6: VERTEL EERST WAAROM JE HET DOET, EN DAN PAS HOE

Laat je bezoeker kennis maken met de kringloop van organisch-biologisch afval en hoe je tuin past in deze kringloop. Vertel over het leerproces dat je zelf doormaakte bij het experimenteren met kringlooptuineren. Mensen 'houden ervan' de fouten te kennen die je zelf maakte; dit zorgt immers voor de nodige herkenbaarheid, die noodzakelijk is om je boodschap over te dragen. Maak er een verhaaltje rond.

TIP 7: TOON MATERIAAL AAN DE BEZOEKER

Vernoem het materiaal en de werktuigen waarmee je je tuin onderhoudt. Toon ook hoe je ermee werkt. Je wil op een deel van je gazon de mulchmaaier even laten draaien, je toont hoe je composterend materiaal uit je compostbak krabt vooraleer het naar de volgende bak over te zetten. Misschien kan je iets knutselen om bepaalde zaken beter te visualiseren, of misschien kan je je tuindagboek boven halen, of misschien kan je een maquette maken van je tuin, of een fotocollage van de tuinevolutie doorheen de jaren of doorheen de seizoenen, of een collage van de 'weg van je snoeihout' (bv. "bosgoed → struik → snoeihout → snippers → snipperwand → composthoop → moestuin", of "perceel netjes maken → compost aanbrengen → met woelvork verwerken → harken → inzaaien/inplanten" ...) ... Wat het 'tonen van materiaal' betreft, kan je het zo gek niet bedenken of het bestaat.

TIP 8: LAAT DE BEZOEKER BELEVEN

Beleven is niet alleen tonen, maar ook laten voelen en ruiken en proeven. Laat bezoekers dingen:

- proeven, bv.
  - eiersla van de eieren van je eigen kippen;
  - proevertjes met kruiden maken (bv. daslook of munt uit je tuin, pesto van zevenblad of radijsjesloof);
  - proevertjes met groenten maken (bv. eventueel nog een mengsel op basis van de pompoenen die je het vorige jaar hebt gekweekt, of soep met voorjaarsgroenten);

- smoskes aanbieden met groenten uit eigen tuin, of een heus ontbijt (bv. met omelet, of een smoothie van kleinfruit...).
- voelen, bv.
  - geef de bezoeker (diverse soorten) snippers in de hand of rijpe compost of vers grasmaaisel en door composteren verhit maaisel;
  - je kan ook bv. werken met een zelfgemaakte voeldoos;
  - je kan de konijntjes of kippen laten aaien.
- ruiken, bv.
  - de typisch bosgeur van compost laten ruiken;
  - de geur van vers hakselhout.
- zien, bv.
  - rijpe compost beantwoordt aan een aantal basiscriteria. Wijs de mensen daar op;
  - beestjes tonen in het composterend materiaal, mulchlaag, nestgelegenheid ...
- uitproberen, bv.
  - de bezoeker die mee helpt vlechten;
  - de bezoeker die mee helpt om van het substraat in oude bloempotten kwalitatieve potgrond te maken door compost toe te voegen;
  - de bezoeker zelf laten mulchen;
  - de bezoeker een dunne compostlaag aan laten brengen op het gazon;
  - de bezoeker compost laten in harken in de moestuin ...
- anderszins ervaren, bv.
  - geef de bezoekers een plantpotje mee met daarin een pompoen; deze kunnen ze planten op de composthoop en in het najaar wordt er een wedstrijd gehouden waarop de bezoekers opnieuw worden uitgenodigd en waarbij zij hun dikste pompoen kunnen mee brengen.

Uit ervaring weten we dat deze 'beleef'-mogelijkheden een grote impact hebben op de bezoeker. Deze onthoudt de boodschap correcter, denkt met plezier terug aan die leuke open tuin. De kans is groot dat zijn mond-aan-mond-reclame het volgende jaar heel wat extra bezoekers op de been brengt. Wie zich welkom voelde in een mooie tuin, zal makkelijker te stap zetten om zelf aan de slag te gaan met de biologische kringloop.

TIP 9: LET OP JE MANIER VAN COMMUNICEREN

- Zorg voor een duidelijk startmoment (via een signaal, iedereen uitnodigen aan te sluiten ...)
- Spreek de ganse groep aan en verwelkom iedereen. Laat mensen die iets later arriveren niet 'in de kou' staan, en vraag hen beleefd om aan te sluiten.
- Stel je zelf voor zodat iedereen je kan aanspreken met je naam.
- Vertel op voorhand hoelang de rondleiding gaat duren en wat

de bezoekers mogen verwachten. Laat je rondleiding niet langer duren dan 20 minuten.

- Let op een open houding: losjes, ontspannen, zelfzeker (je hebt je immers goed voorbereid, en je staat in een tuin die je (door en door) kent).
- Zorg ervoor dat iedereen je kan zien en verstaan. Ben je klein van gestalte, neem dan misschien een draagbaar opstapje mee.
- Zorg er voor dat je bezoekers het meest comfortabel staan (niet met hun gezicht in de volle zon, niet in de wind).
- Je gaat op een afstand staan: midden in de groentetuin of midden in de border en je wacht tot de groep terug aangesloten heeft. Geef geen uitleg op tuinpaadjes of smalle doorgangen. Hier staan de bezoekers op lange rijtjes waardoor alleen de mensen dicht bij iets kunnen horen van je uitleg.
- Als er bezoekers achter blijven kan je (één maal) vriendelijk vragen of ze mee aansluiten. Doen ze dat niet, dan gaan ze ongetwijfeld liever zelf op verkenning uit. Laat ze maar rustig doen, maar probeer hen na je toelichting toch nog even te 'benaderen'.

TIP 10: SLUIT KRACHTIG AF EN WIJS DE BEZOEKERS DE WEG NAAR 'MEER'...

- Motiveer mensen om zelf te gaan kringlopen;
- Vermeld de andere activiteiten in je buurt;
- Vertel kort hoe je infosessies, workshops... kan volgen, of wat je moet doen om kringloopkracht te worden;
- Houd je klaar om desgevallend individuele vragen van bezoekers te beantwoorden;
- Sluit duidelijk het bezoek af, bedank de bezoekers voor hun interesse en geef een positieve boodschap mee: "ik merk veel enthousiasme, ik vond het fijn om met jullie op stap te gaan, als je vragen hebt weet je bij wie je terecht kunt ..."
- Leid zelf de bezoekers tot bij de infostand, proevertjesstand, boekenstand ... en zeg wat ze er kunnen zien, doen, ...
- Indien dit haalbaar is voor jou, trakteer je de bezoekers op de infostand ook op een drankje of een hapje, waardoor er nog wat kan nagepraat worden.

- Het openstellen van een kringlooptuin geeft je de kans om voeding, fruit- en groentesappen en kringlooptuinieren met elkaar te combineren. Wanneer bezoekers iets kunnen proeven blijven ze gegarandeerd langer 'hangen', blijft de boodschap ongetwijfeld langer bij en staat de tuin voorgoed in hun geheugen gegrift.
- Kringloopkrachten die willen, kunnen proevertjes maken en deze aanbieden.
- Dit aanbieden van proevertjes hoeft helemaal niet moeilijk of tijdrovend te zijn. Het meest eenvoudige is de groenten en het fruit uit je tuin laten proeven. Dat vraagt weinig voorbereiding: wassen, in stukjes snijden en op een dienblad aanbieden.
- Je kan versnijden of sap-centrifugeren combineren met bakjes 'voor de compostbak', 'voor de kippen', 'voor het restjesgerecht' ... en op die manier de kringloop in je tuin visualiseren. Het best neem je natuurlijk producten uit de eigen tuin.
- Een bereiding van tuingroenten of tuinfruit maakt het mogelijk om nieuwe smaken mee te geven zodat je ook op die manier je publiek kunt aantrekken en verrassen (bv. pompoenpasta op een beschuitje). Pompoenen groeien op composthopen ....
- Je kan altijd iets speciaals maken voor de kinderen. Kies dan voor gerechten / producten met een vertrouwde smaak of een gekke vorm (bv. fruitbrochette, egeleitjes, boterham in de vorm van een spookje ...)

Tijdsbesteding

Je kan in opentuinactiviteiten heel veel tijd stoppen, maar je kan het ook in enkele uren klaar krijgen. Dit is allemaal zeer afhankelijk van het aantal uur dat je (professioneel) ter beschikking krijgt, het aantal uur dat je er als vrijwilliger wil in steken, en het aantal werkgroepleden die je ter beschikking hebt om mee aan de kar te trekken. Reken voor het openstellen van een tuin minimaal op:

- 1x werkgroepvergadering in de desbetreffende tuin (de vervolgstappen en -afspraken kunnen afgewerkt worden via mail of telefoon), en het noteren van de aandachtspunten en antwoorden op de vragen die hierboven werden geformuleerd;

- 1x op orde stellen van de tuin (met de werkgroep) door te wieden, aan te planten waar nodig, kiempotjes in te zaaien ... Meestal vindt deze actie plaats 2 à 4 weken voorafgaand aan de opentuinactiviteit;
- 1x op de dag van de opentuinactiviteit, deze taak kan je verdelen over verschillende kringloopkrachten (eventueel moet je de dag voordien nog enkele uren werk incalculeren; bv. hapjes, klaarzetten demomateriaal ...).

Timing

Je kan dit type activiteiten op een heel eigen manier plannen. Zelf vinden we volgende timing een goede leidraad (in de vooronderstelling dat de activiteit in juni zou plaats vinden):

- **december – januari:** eerste aftastende gesprekken naar interesse en samenwerking, en zo mogelijk reeds vastleggen van een geschikte datum voor de activiteit.;
- **februari – maart:** werkgroep samenstellen en werkgroep bij elkaar roepen;
- **april – juni:** communicatie via telefoontjes, persberichten, artikels in de gemeente- en intercommunale bladen;
- **mei:** tuinonderhoud met de werkgroep, contacteren van alle helpers en hen het campagnemateriaal bezorgen;
- **juni:** de dag voor de activiteit de bewegwijzering ophangen en vlaggen of herkenningposters aan de ingang van de open tuin hangen.

Kost

Je kan een opentuinactiviteit in elkaar steken die heel wat kosten met zich mee brengt, maar je kan ook een activiteit in elkaar steken die nauwelijks wat kost. Veel zal hierbij afhangen van de omvang van je project en de vrijwillige inbreng van de (mede)organisatoren.

We wensen je heel veel succes !

Algemeen

De beste manier om de voordelen van kringlooptuinieren aan te tonen is aan de hand van praktijkvoorbeelden. Er zijn ongetwijfeld héél wat mooie tuinen te vinden in jouw intercommunale. En het zal je wellicht niet verbazen wanneer je in vele tuinen voorbeelden van kringlooptechnieken aantreft. Samen met de kringloopkrachten kan je er naar streven om in zulke tuinen een info- of demostandje te plaatsen. Het is een mooie uitdaging om volop deze tuinkaart te trekken. Voor het welslagen van dit voornemen zijn we uiteraard afhankelijk van jullie en van de gemeenten.

ORGANISEER EEN KRINGLOOPLUS

Een kringlooptus is een fiets- of wandellus die een reeks interessante kringloop-gerelateerde (tuin)locaties aandoet en beperkt is in kilometers. Misschien hebben je (mede)kringloopkrachten net dát kleine 'opstapje' nodig vooraleer actief deel te nemen aan de kringloopactiviteiten. De intercommunale vertegenwoordiger, gemeentelijke ambtenaar of kringloopwerking-verantwoordelijke kan de lokale kringloopkrachten samenroepen en hen het idee van een kringloop-fiets- of -wandellus toelichten. Denk ook eens aan een lus over de gemeentegrenzen heen door samen te werken met verschillende kringloopwerkingen, waarbij (verschillende types) tuinen, parken, en andere evenementen te bezoeken zijn.

Het betekent voor de promotie van het kringloopverhaal een belangrijke meerwaarde indien er binnen iedere intercommunale zeker één kringloopfiets- of -wandellus zou kunnen gerealiseerd worden. Zet jij dit initiatief mee in de steigers? Alvast hartelijk dank daarvoor.

Heb je vragen? Laat zeker niet na om het 'Team Thuiskringlopen' van Vlaco te contacteren (015/451.370 of thuiskringlopen@vlaco.be).

HOE ORGANISEER JE EEN KRINGLOOPLUS?

Onderstaande lijst is een soort draaiboek dat jou kan helpen bij het organiseren van een kringloop-fiets- of -wandellus. Je zal merken dat de voorbereiding het meeste tijd vraagt. Wat hieronder staat, is uiteraard geen absolute waarheid ... Je bent helemaal vrij in de manier waarop je dit wil aanpakken.

VOORBEREIDING

- Begin met een vergadering (eventueel de gewone eerste vergadering van het werkjaar, of de nieuwjaarsreceptie ...) waarop je je (mede)kringloopkrachten uitnodigt en waarop je het fietslus- of wandellus-idee toelicht. Stel tijdens zo'n vergadering een (fiets- of wandellus)werkgroepje samen. Naast jezelf is het goed om minstens nog een 3-tal kringloopkrachten of andere medewerkers te verzamelen.

Vraag best ook al wie zich actief wil inzetten bij activiteiten op de dag zelf. Leg op deze vergadering de precieze datum van de actie vast. Op deze vergadering kan je samen met de aanwezigen en met de mensen die zich ook in het verdere traject willen engageren, bekijken welke tuinen / evenementen / bedrijven / middenstanders er in aanmerking komen voor het vooropgestelde thema. Hieronder enkele voorbeelden:

- een tuinwinkel met een kringloopgerelateerd aanbod,
  - een kringlooptuin (al dan niet van een kringloopkracht),
  - een tuin die open is in het kader van het Ecotuinweekend van Velt (eerste weekend van juni) of in kader van de Opentuin-dagen van de Landelijke Gilden (laatste weekend van juni), Dag van het Park (laatste zondag van mei).
  - (voor)tuintjes waar een kringlooptechniek te aanschouwen is,
  - markten waar de kringloopkrachten op dat moment met een infostand of compostmobiel staan,
  - natuurgebieden (waar zeker wel wat rond de natuurlijke kringloop is te zien ...),
  - parken, groenzones, demoplaatsen ...
- Op de eerste werkgroepbijeenkomst kan je dan volgende stappen zetten:

- Maak een selectie van de voorstellen uit de vorige vergadering;
  - Duid de geselecteerde tuinen e.d. op een grondplan aan;
  - Stippel alvast een (voorlopige) route uit langs deze plaatsen;
  - Denk al eens na – wanneer je er een wedstrijdje wil aan koppelen –over mogelijke vragen. Kies hierbij bij voorkeur vragen waarbij de antwoorden te vinden zijn ter plaatse, of gewoon aan de hand van parate kennis.
- Je kan werken met uitsluitend bemande stopplaatsen, of je kan werken met bemande en onbemandede stopplaatsen. Je rekent best op een 3 à 4 bemandede stopplaatsen om de fiets- of wandellus boeiend te houden. Een fietslus van een 30-tal kilometer of een wandellus van een 7-tal kilometer is een mooi maximum. Best werk je met een tijdsspanne binnen dewelke de fietsers en wandelaars kunnen starten. Zo behoed je de deelnemers voor niet tijdig klaar geraken. Bv. starten tussen 10 en 13u voor een halfdagse fiets- of wandeltocht is een mogelijkheid.
  - Het wordt altijd heel erg geapprecieerd wanneer er naast het bezoek ook 'iets anders' te beleven is op de bemandede stopplaatsen. Bv.
    - Een wedstrijd of kwis: bij elke halte wordt een vraag en eventueel infoblad goed zichtbaar uitgehangen. Kies hierbij voor permanente stiften / inkt, geplastificeerde uithang-papieren. Let op met tijdgebonden vragen: het uitzicht van bv. vaste planten, bomen ... evolueert soms razendsnel en kan al helemaal anders zijn wanneer de fiets- of wandellus effectief gereden of gestapt wordt. Uiteraard hoef je geen wedstrijd te organiseren; daar ben je zelf helemaal vrij in. Uitsluitend de Vlaco-info promoten, geeft jou in ieder geval minder werk.
    - Een rondleiding: bij bemandede stopplaatsen hoort misschien een bezoekje tot de mogelijkheden. Deelnemers appreciëren altijd heel erg wanneer ze eens mogen rondneuzen in andere tuinen, met de eigenaars of hun "helpers" kunnen spreken, en daardoor heel wat ideeën kunnen opdoen.
    - Een versnapering: bij bemandede (en in enkele gevallen ook bij onbemandede) haltes kan een hapje of een drankje worden aangeboden. Dit mogen écht heel kleine zaken zijn: een appel, een fruitsapje, een koekje, een bekertje huisgemaakte

soep, een halve pannenkoek .... Je kan bv. werken met een soort afstempelkaart; bij iedere afstempeling of wanneer de stempelkaart vol is, krijgen de deelnemers een attentie.

- Een verkorting: zorg – indien realistisch – voor een inkorting van het traject. Soms zit het weer niet mee, soms willen de benen niet mee. Altijd fijn wanneer de mensen dan sneller thuis geraken. Uiteraard is dit geografisch niet altijd haalbaar.
- Noot: de bemandede stopplaatsen zijn bij voorkeur ook start- en eindplaatsen, waar de nodige documenten (wegbeschrijving, antwoordenblad, brochures, folders...) voorhanden zijn en waar het antwoordenblad kan afgegeven worden. Door met meerdere start- en eindplaatsen te werken, bereik je een zo groot mogelijk aantal potentiële deelnemers binnen het rallygebied.
- De voorgestelde stopplaatsen worden vervolgens gecontacteerd. Ieder van de werkgroep kan hier een klein deel van het contacteerwerk op zich nemen. Enkele zaken die je bij het contact kan vragen, zijn:
  - is het toegelaten om hier een wedstrijdvraag te stellen;
  - is het mogelijk om te bezoeken;
  - wat zijn de mogelijkheden ter plaatse (iets te drinken of te eten aanbieden, ...) ...
  - andere zaken: onkosten, voorwaarden, verzekering ...
  - **Noot:** probeer de gecontacteerde persoon zo weinig mogelijk te belasten. De deelnemers verwachten geen enorme belevenissen. Het fietsen of wandelen is voor hen al 90 % van het plezier.
  - **Noot:** je kan eventueel een oproep doen in de milieukrant. Je kan een oproep posten op je facebookpagina. Je kan ook met een flyer (met daarop een enthousiast tekstje) werken voor het 'ronselen' van stopplaatsen... Dit kan je dan bussen of achterlaten bij interessante tuinen
    - (bv. 'Hallo, toen ik vandaag je tuin passeerde, was ik erg onder de indruk. Ik zag dat je heel wat kringlooptechnieken in je tuin toepast. Kringlooptechnieken zijn technieken waarbij je er voor zorgt dat tuinresten effectief ook opnieuw in je tuin worden gebruikt. Ikzelf werk voor ... en tijdens de eerstvolgende editie van het kringloopweekend plannen wij om een ééndaagse fiets-/wandeltocht te organiseren waarbij we deze (duurzame) kringlooptechnieken sterk in de verf zetten. Zie je het zitten om aan deze fiets-/wandeltocht mee te werken (door bv. enkel een infobordje te laten plaatsen, of door je tuin open te stellen)? We zouden dat alvast bijzonder fijn vinden. Je kan me altijd bereiken op xxx/xx.xx.xx. Alvast heel erg bedankt, ...')
- Vervolgens stel je een (voorlopige) wegbeschrijving op, passerend langs de locaties die hebben toegezegd te willen deelnemen. Let bij het opstellen van deze wegbeschrijving goed op de termen 'links/rechts'. Deze wegbeschrijving stel je best met alle werkgroepleden op, om zo weinig mogelijk fouten te maken. Bv. een plannetje op A4, in kleur afgeprint, waarop de route en de

stopplaatsen in fluo worden aangeduid. Denk er aan eventueel pijltjes te plaatsen op bv. verwarrende plekken.

- De werkgroep rijdt of stapt vervolgens het (voorlopige) parcours en past de wegbeschrijving eventueel aan. Bezoek de stopplaatsen en maak bijkomende afspraken. Kijk ook welke wedstrijd vragen je kan stellen, of vraag aan de eigenaar van de bezoekplaats welke vraag hij/zij reeds in gedachten had.
- De wegbeschrijving wordt vervolgens herwerkt, en de vragenlijst opgesteld. Eén iemand kan de wegbeschrijving bijsturen, de andere kan de vragen opmaken. Je kan er voor kiezen om de vragen op te nemen op de informatiefiche die je bij de start mee geeft. Maar je kan er evenzeer voor kiezen om de vragen ter plaatse uit te hangen. In tuinen kan dat alvast een trigger zijn om werkelijk alle delen van de tuin te doorzoeken op zoek naar het vragenbord.
- De werkgroep rijdt vervolgens opnieuw het parcours, best samen met mensen die het parcours en de vragen niet kennen, om zo eventuele onduidelijkheden op te lossen. Je helpt de mensen die het parcours niet kennen zo weinig mogelijk. Op die manier stel je snel vast waar de onduidelijkheden precies zitten.
- Maak publiciteit langs zoveel mogelijk kanalen. De aankondiging bereikt de burgers doorgaans het best wanneer deze verspreid wordt via het milieumagazine van de intercommunale infobladen, gemeentelijke infobladen, facebook-pagina, Streekkrant, Passe-partout, De Zondag, intercommunale website, website Vlaco, de regionale katernen van de belangrijkste dagbladen (Nieuwsblad, Laatste Nieuws), flyers ...

We willen hierbij nog even een lans breken voor het 'flyeren'. Uit de Compostmaand-evaluaties die Vlaco jaarlijks uitvoerde, blijkt dat kleine flyertjes die gericht in de brievenbussen worden gestopt van de woningen die zich binnen een beperkte straal van de activiteit bevinden (bv. straal van 2 km van een stopplaats), heel wat impact hebben.

De publiciteit waarop je als gemeente zelf geen of weinig vat hebt, bereik je best via persberichten (die je bv. een tweetal weken voor aanvang van de fiets- of wandelactiviteit de wereld instuurt). Je bezorgt alle persinfo bij voorkeur ten laatste anderhalve maand voorafgaand aan de activiteit.

- Wanneer de fiets- of wandeltocht quasi in kannen en kruiken is, en de eerste persberichten werden verstuurd, kan je de helpers (de leden van de werkgroep en de mensen die zich engageerden om mee te werken) opnieuw contacteren en brieven ivm de detailafspraken. Dit kan gerust telefonisch of per mail.
  - Enkele dagen voor de fiets- of wandelactiviteit wordt het parcours best snel-snel nog eens gereden (zonder de haltes aan te doen), om na te gaan of alles nog klopt (bv. wegwerkzaamheden, oriëntatiepunten die verwijderd zijn ...). Ervaring leert dat er toch altijd wel ergens iets verandert waardoor de fietser of wandelaar in de war kan geraken. Eén van de werkgroepleden belt best nog eens alle stopplaatsen op om te checken of alles OK is. Doe vervolgens de nog noodzakelijke kleine aanpassingen aan de wegbeschrijving, en ga over tot kopiëren.
- Het is erg moeilijk in te schatten hoeveel mensen zullen deelnemen. Je zal zelf een systeem moeten inbouwen waardoor je te weten komt hoeveel interesse er wellicht zal zijn. Het weer kan hier uiteraard een heel grote spelbreker zijn.
- De leden van de werkgroep zorgen dat tegen de activiteit alle nodige materiaal ter plaatse aanwezig is:
    - bemande stopplaatsen: wegbeschrijvingen, antwoordbladen, folders, infostand, versnapering, ...;
    - onbemane stopplaatsen: het vragenblad en ev. infofiche duidelijk ophangen.

DE DAG VAN DE ACTIVITEIT

- Tijdens de activiteit worden door de werkgroep de diverse stopplaatsen (best meerdere keren) (en best ook het parcours) bezocht: verloopt alles vlot, is alles nog voldoende aanwezig, zijn er geen deelnemers met grotere problemen ... Op die manier garandeer je een gunstig verloop van de tocht, een optimale informatieoverdracht ... en bewerkstellig je voldoende plezier bij de deelnemers ('wie tevreden is, komt terug').
- Na de fiets- of wandellus wordt al het materiaal teruggehaald op de diverse stopplaatsen. Dit gebeurt bij voorkeur nog op de dag zelf om zeker geen materiaal verloren te laten gaan.

NADIEN

- De antwoordbladen worden verbeterd (best door één iemand) en de prijswinnaar(s) worden verwittigd.
- Eventuele prijzen kunnen uitgereikt worden tijdens een receptie en in aanwezigheid van de pers. Je kan hier ook andere zaken aan koppelen. De zomervakantie is hiervoor niet echt geschikt. Best doe je dit in voor- of najaar.
- Rond de prijsuitreiking kan je er ook voor kiezen om de fiets- of wandelactiviteit te evalueren. Wat ging goed, wat kon beter, wat ging niet goed .... Deze verbeterpunten kunnen vervolgens mee genomen worden bij het organiseren van een volgende fiets- of wandelactiviteit.

Tijdsbesteding

Je kan in dit type activiteiten heel veel tijd stoppen, maar je kan het ook in enkele uren klaar krijgen. Dit is allemaal zeer afhankelijk van het aantal uur dat je (professioneel) ter beschikking krijgt, het aantal uur dat je er als vrijwilliger wil in steken, en het aantal werkgroepleden die je ter beschikking hebt om mee aan de kar te trekken. Reken per fiets- of wandellus minimaal op:

- 1x werkgroepvergadering (de vervolgstappen en -afspraken kunnen afgewerkt worden via mail of telefoon)
- 1x proefrijden (met de werkgroep) en het leggen van de contacten (bezoeklocaties) (de volgende keren dat het parcours wordt gecheckt hoeft zeker niet de hele werkgroep mee)
- 1x standby, op de dag van de fiets-/wandelactiviteit, ook deze standby-taak kan je beperken tot enkele uren als er backup is van een aantal andere werkgroepleden
- 1x prijsuitreiking/evaluatie

Noot: wandellussen vragen doorgaans minder voorbereiding.

Timing

Je kan dit type activiteiten op een heel eigen manier plannen. Zelf stellen we volgende timing voor (in de vooronderstelling dat de activiteit in juni zou plaats vinden):

- **februari – maart:** werkgroep samenstellen en werkgroep bij elkaar roepen
- **maart – april:** contacteren stopplaatsen, vastleggen parcours, vastleggen activiteiten ter plaatse, en 1e maal proefrijden
- **april – juni:** communicatie via telefoontjes, persberichten, artikels in de gemeente- en intercommunale bladen;
- **eerste helft mei:** vastleggen vragen en 2e maal proefrijden (met niet-betrokkenen)
- **tweede helft mei:** contacteren van alle helpers en hen het campaignemateriaal bezorgen en nog een laatste maal proefrijden

- **juni:** de dag voor de activiteit de bewegwijzering ophangen en vlaggen of herkenningsposters aan de stopplaatsen hangen.
- **september:** evaluatie en prijsuitreiking.

Afhankelijk van intercommunale: persberichten opmaken doorheen de hele werkperiode; info voor de Vlaco-website is bij voorkeur klaar tegen eind april.

Kost

Je kan een fiets- of wandellus in elkaar steken die heel wat kosten met zich mee brengt, maar je kan ook een lus in elkaar steken die – incl. wedstrijdprijs – nauwelijks wat kost. Veel zal hierbij afhangen van de omvang van je project.

Een alternatief?

Naast een echte fiets- of wandellus is ook een fiets- of wandelrally mogelijk. Het stramien dat hierbij kan gevolgd worden is gelijkwaardig. Een aantal bedenkingen bij het organiseren van een fiets- of wandelrally:

- de kringloopfiets- of wandelrally kan langer dan een dag of weekend (bv. een hele maand lang) gereden worden;
- de fiets- of -wandelrally heeft enkel onbemande stopplaatsen;
- de infobladen, wegbeschrijving, wedstrijdformulier ... kunnen ter beschikking gesteld worden op een aantal openbare plaatsen (bv. bib, gemeentehuis, recyclagepark ...), of de wegbeschrijving kan reeds in de milieukrant of op de website van de afvalintercommunale worden geplaatst. Op de infobladen moet dan wel duidelijk staan waar en tegen wanneer de ingevulde papieren terug moeten ingeleverd worden;
- gemiddeld geldt dat een rally qua tijdsbesteding (voorbereiding, activiteit en natraject) minder tijd in beslag neemt.

Algemeen

Vlaco sensibiliseert rond de biologische kringloop aan de hand van zeven hoofdthema's:

Over elk thema kan je een poster, folder(s) en brochure downloaden of bestellen via www.vlaco.be/publicaties.

Voor de kinderen ontwikkelden we een dunne brochure "Tuin- en keukenresten composteren? Dat is kinderspel!"

Rond de thema's van de biologische kringloop kan je allerlei leuke bedenken in functie van de kinderen: kriebelbeestjes, kriebelwaaier, knutselwerkjes met tuinresten ... maar ook compost- en kringlooplesjes op school. Uit ervaring weten we echter dat het thema 'Thuiscomposteren' nog altijd veruit het meest succes heeft en het best bruikbaar is om de kringloopgedachte bij de kinderen ingang te doen vinden.

Met de scholen in je gemeente en, waarom niet, met je lokale jeugdbewegingen, kan je tal van activiteiten opzetten. Inspiratie daarvoor vind je in dit draaiboek én in de lesmap Composteren met Kinderen. Deze zeer uitgebreide lesmap is op eenvoudige vraag gratis en digitaal beschikbaar bij Vlaco. Mail naar thuiskringlopen@vlaco.be en wij zenden jou asap het gevraagde.

Hoe kinderen bij het kringloopgebeuren betrekken

De activiteiten die in de andere bijlagen reeds aan bod kwamen, kunnen – mits wat creativiteit – makkelijk worden omgevormd tot kindvriendelijke activiteiten. We geven hieronder enkele tips die inspirerend kunnen werken:

Welke activiteit je ook plant, onthoud het volgende:

- Zorg voor actie
- Vermijd theoretische uiteenzettingen
- Toon resultaten

- Laat kinderen mee uitleg geven over composteren en kringlooptechnieken of tonen hoe het moet in je eigen open tuin. Welke tuinbezitter zal er dan nog durven klagen dat kringlooptechnieken toepassen een moeilijke of saaie klus is?
- Op de demonstratieplaats kan je tal van activiteiten organiseren met en voor kinderen. In heel wat gemeenten hebben de kringloopkrachten de voorbije jaren aangetoond dat er voor kinderen vaak veel te beleven valt. Kinderen zijn gek op wriemelende wormen en fier als ze hun zelfgezeefde compost kunnen meenemen naar huis. Ondertussen krijgen ook mama en papa de scheidings- en composteerregels nog eens duidelijk uitgelegd. Zo wordt het voor het hele gezin een leerrijk en aangename trip.
- Kippen in de open tuin als verwerkers van groente-, fruit en tuinafval verschaffen aan de kinderen een beter kringloopinzicht dan eender welk ander organisme in de natuur.
- Laat kinderen zien hoeveel beter de bloemen het doen die wél compost kregen in vergelijking met die zonder. Vergeten doen ze dat nooit!
- Op plaatsen waar tijdens het Kringloopweekend sowieso veel kinderen komen kan je een tentoonstelling of spelletjes organiseren: op een kinderboerderij met speeltuin bijvoorbeeld of in een (provinciaal) domein. En waarom er de uitleg over de kringlooptechnieken niet laten geven door de kinderen zelf?
- In veel gemeenten en intercommunales onderhouden de kringloopkrachten al langer actieve contacten met de lokale scholen. Op bepaalde actiemomenten (bv. Kringloopweekend) kan je de gelegenheid aangrijpen om die samenwerking extra in de verf te zetten. Door tijdig te starten, kan zo een actiemoment een alibi zijn om dit schooljaar de samenwerking te activeren. Je geeft leerlingen, leerkrachten en directie het vooruitzicht dat ze met hun compostproject of schooltuin tijdens het Kringloopweekend extra in de spotlights zullen komen.
- Kringloopkrachten die nog geen contacten met de scholen hebben gelegd, vinden in specifieke activiteiten (bv. het Kringloopweekend) een stimulans. Neem via je gemeentelijke contactper-

soon contact op met de plaatselijke scholen. Doe hen een aantal concrete voorstellen en spreek af hoe de school kan betrokken worden bij deze specifieke activiteit.

- Kinderen vind je niet alleen op scholen. Jeugdbewegingen zijn vaak sterk bezig met natuur- en milieuproblematiek. Ook hen kan je trachten in te schakelen bij je kringloopacties. Daarenboven zijn jeugdbewegingen meestal tijdens het weekend actief wat hun 'beschikbaarheid' nog vergroot.
- Ieder jaar gaan er leerkrachten op pensioen. Uit ervaring weten we dat veel van deze leerkrachten toch nog altijd op één of andere manier verbonden blijven met de school waar ze in het verleden hebben les gegeven. Ze overleggen met leerkrachten, zitten in allerlei schoolwerkgroepen ... Spreek 'afzwaaiende' leerkrachten aan met de vraag of ze geen kringloop-activiteiten willen helpen uitbouwen op school. Uit ervaring weten we dat de meeste hier positief op reageren. Een enorme pedagogische meerwaarde!

Losse ideeën om kinderen bij kringloop te betrekken

MAAK EEN HEUS COMPOSTLIED

Muziek neemt een belangrijke plaats in binnen de jongerencultuur. Met een meezinger over mengen en beluchten, wormen en springstaarten, zaaien en planten in compost blijft de informatie veel beter hangen. Een voorbeeld zie je hierbij ...

Uit: Kinderboek 'Lieske, een verhaal over toverdiertjes'

ZING JEROMLIED 1

(een lied op de melodie van 'Altijd is Kortjakje ziek'):

*Altijd composteert Jerom,
heel de week eet hij zich krom.
Appelschillen, koffiegruis,
voor groentenresten blijft hij thuis
Altijd composteert Jerom,
heel de week eet hij zich krom.*

*Altijd composteren wij,
heel de week sorteren wij.
Appelschillen in het vat,
ook theezakjes, wist je dat?
Altijd composteren wij,
heel de week sorteren wij.*

ZING JEROMLIED 2

(een jeromlied op de melodie van 'Papegaai is ziek').

*Wel, mijn vriend Jerom
Dat moet je weten,
Is grote specialist in afval eten,
Ja onz' Jerom is compostworm
Ja onze allerliefste Jerom Compostworm*

*Hier Jerommeke eet jij maar,
Hieja, deeja,
Leg de blaadjes op elkaar,
Hieja, deeja,
Alles heeft hij opgegeten
En zijn buikje rond gemaakt
Hieja, deeja,
Compost!*

MAAK EEN KRIEBELTWISTER

Wie kent er niet het spel Twister waar je hopeloos met armen en benen in de knoop geraakt. Maak zelf aan de hand van de bijlage een twister met compostdiertjes in plaats van kleurballen.

MAAK EEN KRIEBELWAAIER

Kinderen kan je verbazen met cijfers. Wie staat er niet versteld van dat er meer dan tienduizenden diertjes onder je voetzool in de aarde zitten. Gebruik de waaier van compostdiertjes in bijlage om wétjes te kunnen vertellen.

WEES KIDSACTIEF OP DE DEMOPLAATS

Laat kinderen mee het heft in handen nemen:

- Vraag aan je eigen kinderen om mee te werken;
- Nodig een klasje uit van een nabije school;
- Vraag vrijwilligers uit verschillende scholen;
- Werk samen met een jeugdbeweging.

Maak het boeiend voor de kinderen die je demonstratieplaats bezoeken. Organiseer korte activiteiten:

- Spelletjes;
- attracties (steeds rond composteren);
- een wedstrijd;
- de prijsuitreiking van een voorafgaande wedstrijd.

Maar je kan ook andere activiteiten plannen in je gemeente:

- een kinderzoektocht;
- een fietstocht of wandeling van tuin naar tuin;
- een ritje langs enkele kindertuinen;
- een mobiele tentoonstelling gemaakt door kinderen;
- een vaste tentoonstelling op een plaats waar zich veel kinderen verzamelen;
- stuntactie: vb visuele voorstelling van hoeveelheid organisch afval per inwoner.

Voorzie voldoende begeleiding. Voorkom dat ouders hun kinderen een middagje droppen. Je wil er immers ook de ouders graag bij betrekken.

WEES KIDSACTIEF IN DE KRINGLOOPTUIN

Met kinderen:

- de kinderen van de kringloopkracht stellen hun eigen tuintje open;
- kinderen gidsen de bezoekers langs de composteersystemen in de tuin;
- kinderen hebben eigen compoststandje in de tuin;
- buffet voor de bezoekers met producten uit de eigen tuin: toastjes, hapjes, soep ... met eetbare bloemen, vruchten, kruiden ...;
- winkeltje met: bloemstukjes uit de eigen tuin, geurige kussentjes met gedroogde kruiden, tentoonstelling;
- koken uit eigen tuin;
- vlechten met wilgentenen en andere twijgen;

- geurige kruidenpopjes maken;
- t-shirts verven met natuurlijke kleurmiddelen;
- aquarellen maken met eigen verf.

Voor kinderen:

- een hoekje met tips voor de aanleg van een kindertuintje;
- een infostand met tips voor kindvriendelijk tuinieren;
- een rondleiding op kindermaat;
- een workshop insectenhotel;
- knutselwerkjes maken en verkopen;
- compost-knuffel-beestjes maken (haken, breien, naaien of borduren, uitzagen, knippen), pennembakjes, mobiele, bloempotjes ...;
- kruiden, eetbare vruchten en bloemen kweken in eettuin;
- zelf voeder telen voor je konijn, kip, kanarie in de voedertuin;
- aandacht vragen voor bloemvormen en toegankelijkheid van de stampers en meelraden voor insecten in een vlinder- of bijentuin;
- zorgen voor nestgelegenheid en bessen in de vogeltuin;
- de tover- en verftuin met kruiden en verfplanten.
- werpspel (restjes voor kippen - voor compostvat - voor verwerking in een nieuw gerecht? weet jij het?)
- blotevoetenpad (met diverse soorten mulchmateriaal)
- voelspel (met diverse groenten)
- compostdiertjes-zoektocht (op zoek naar beestjes in verse compost)
- ...

WEES KIDSACTIEF IN DE SCHOOLTUIN

- de schooltuin openstellen tijdens het Kringloopweekend;
- de schooltuin openstellen tijdens schoolfeest op ander Kringloopweekend;
- grote demonstratiedag voor de bezoekers.

WEES KIDSACTIEF IN EEN SCHOOL ZONDER TUIN:

- op de speelplaats: tentoonstelling rond composteren opbouwen;
- de school 'bebloemen' met zelf in compost gekweekte plantjes;
- prijsuitreiking van wedstrijd;
- activiteiten tijdens het schoolfeest, ouder- of grootouderfeest: zang, dans, tentoonstelling, quiz ...

Als Kringloopkracht engageer je je om met kennis van zaken en/ of met veel enthousiasme de kringloopboodschap aan anderen te verkondigen. Maar ook zelf heb je er wellicht nood aan om extra kennis en inspiratie op te doen om met de kringloopwerking volwaardig aan de slag te gaan. Daartoe geeft Vlaco jou verschillende mogelijkheden: het Kringloopfe(e)stival, infosessies, kringloopbabbels, Kringloopweekend ... We geven hieronder een woordje uitleg:

Kringloopfe(e)stival

Om de biologische kringloop aan het grote publiek kenbaar te maken, houden we een Kringloopfe(e)stival. In 2014 vond dit evenement voor de eerste keer plaats. Dit Kringloopfe(e)stival geeft inspiratie voor jezelf, voor je werking en voor specifieke activiteiten die je lokaal (bv. tijdens het Kringloopweekend) organiseert.

Alle facetten van het 'thuiskringlopen' - de nieuwe en actieve levensstijl voor iedereen die milieubewust 'in het leven wil staan' - komen op één of andere manier aan bod tijdens dit Fe(e)stival. En kringlopen is des te plezieriger voor wie het samen met anderen doet. Het is duidelijk dat de biologische kringloop heel veel verre en dichtbij links met andere organisaties en bedrijven heeft en kan maken. Veel standhouders zijn dan ook verwonderd hoe mooi hun activiteiten kunnen ingepast worden in het grote geheel van de zgn. Biologische Kringloop. We hebben gezien dat op die manier veel nieuwe mensen kunnen bereikt worden, en dat 'de biologische kringloop wreed plezierig kan zijn'.

Er is trouwens ook een **facebookpagina** beschikbaar waarop nog dagelijks interessante kringloopideeën worden gepost, waarmee je zelf aan de slag kan.

Kringloopweekend

Eén maal per jaar zetten we de lokale activiteiten in de kijker. Je kan samen met de kringloopkrachten activiteiten op poten zetten rond één of meerdere thema's van de biologische kringloop. Restjes uit keuken of tuin opwaarderen tot lekkere gerechten, tot natuurlijke afsluitingen, tot houvast of vitaminekuur voor je planten, kortom, laat je inspiratie de vrije loop. In het downloadcenter (achter de login) op onze website vind je voorbeelden van **aankondigingsteksten, logo's en beelden** die je kan gebruiken heel het jaar door bij artikels over de activiteiten.

Enkele afbeeldingen die bij je activiteit en doelpubliek passen vind je ook achter de login. Hieronder geven we een aantal voorbeelden. Drie posters zonder het kringloopweekendlogo en een wit vlak om

eender welke activiteit rond de biologische kringloop aan te kondigen. Bijvoorbeeld een kippenactie, infoavond ...

Als je geen activiteit tijdens het Kringloopweekend organiseert, kan je ook aandacht besteden aan de biologische kringloop door een artikel in het infoblad te plaatsen. Voor de inhoud kan je je baseren op de tips in de aankondigingsteksten achter het downloadcenter. Enkele maanden voorafgaand aan het Kringloopweekend krijg je uitgebreide informatie van Vlaco over de diverse (nieuwe) mogelijkheden, de aanpak en de jaarthematiek.

Het Kringloopweekend werkt met een focusweekend waarin bij voorkeur de activiteiten plaats vinden. Er wordt bij voorkeur zo vroeg mogelijk gestart met de communicatie. Vlaco trapt jaarlijks de Kringloopweekend-campagne op Vlaams niveau op gang. Maar een campagne werkt pas als verschillende mediakanalen ingezet worden, zowel op Vlaams als op intercommunale niveau. Hoe meer

we afdalen in de verschillende niveaus (regionaal, lokaal, afvalkrant, website, persoonlijk contact) des te kleiner wordt de rol van Vlaco en des te belangrijker wordt de rol van de lokale vrijwilliger.

Specifieke evenementen

Vlaco participeert ook in een heleboel andere grootschalige events. Je vindt ons op de vijfjaarlijkse Gentse Floraliën, natuurbeurzen, duurzaamheidsmarkten ... Als liefhebber van de biologische kringloop kan je hier aan bijdragen, of kan je hier een heleboel zinvolle informatie vinden.

Vormingen

Vlaco is het kenniscentrum van de 'biologische kringloop' en deelt deze kennis met alle burgers in Vlaanderen, van jong en oud. Vlaco biedt verschillende vormingen aan rond de thema's van de biologische kringloop (bv. thuiscomposteren, kippen houden, grasbeheer, snoeihoutbeheer, voedselverlies ...)

De organisatie van de vormingen gebeurt steeds in overleg met gemeente (milieuembtenaar of duurzaamheidsambtenaar) of intercommunale. Geïnteresseerden schrijven dan ook rechtstreeks in

bij de gemeente of intercommunale. Vlaco zorgt voor lesmateriaal en lesgever.

Wilt u als vrijwilliger optreden binnen de verschillende gemeentelijke werkingen die zich focussen op de Biologische Kringloop, dan vinden we het belangrijk dat u weet wat de biologische kringloop precies inhoudt, welke thema's ertoe behoren ... Zo een vrijwilliger (we geven ze de naam 'Kringloopkracht') hoeft niet alle finesses van alle kringloopthema's inhoudelijk onder de knie

te hebben, maar we verwachten wel dat de Kringloopkracht weet binnen welk kader hij/zij zich beweegt en wat men in Vlaanderen verstaat onder de biologische kringloop. Voor deze geïnteresseerden organiseren wij de zgn. kringloopbabbel.

Vlaco werkt voor haar vormingsaanbod (kringloopbabbel, infosessie of uitdiepsessie) met een verdeelsleutel op basis van het aantal inwoners in de desbetreffende intercommunale. Elke vorming stemt overeen met een aantal credits: de intercommunales bepalen welke vormingen ze willen aanbieden, rekening houdend met een maximum aantal credits in relatie tot hun inwonersaantal.

Indien de intercommunale haar akkoord geeft, kunnen haar gemeenten ook het vormingsaanbod gebruiken om lokaal infoavonden te organiseren.

Op de homepage van Vlaco (www.vlaco.be) kan je een vorming digitaal aanvragen. Achter de knop 'Organiseer een vorming' vind je

een overzicht van alle vormingen met beknopte beschrijving. Doorloop het invulformulier, vul het formulier zorgvuldig in en dien een lesaanvraag in. Vlaco bezorgt jou een lesgever.

KRINGLOOPBABEL

Kringloopbabbels duren twee à drie uur, vinden op permanente basis plaats en houden in dat een Vlaco-lesgever bij een kringloopwerking langs gaat om de kringloopwerking mee te helpen activeren, nieuwelingen in te wijden en kennis te laten maken met de ancients (of de werking te reanimeren waar dat moest nodig zijn). Kringloopbabbels kunnen heel verschillende vormen aannemen:

- Een Kringloopbabbel kan worden aangevraagd om (summiere maar) correcte informatie van het Vlaams beleid, de Biologische Kringloop en haar thematiek en de lokale vrijwilligersmogelijkheden te krijgen.
- Een Kringloopbabbel kan ook een brainstorm zijn waarbij over het nut en de toekomst van het ThuisKringlopen en de kringloopwerking wordt nagedacht.
- Een Kringloopbabbel kan ook een depanagemoment zijn. Indien je merkt dat de vrijwilligerswerking om één of andere reden lichtjes taant of echt aan het afkalven en uiteenvallen is, of indien je merkt dat het van de grond krijgen van de huidige kringloopaanpak (die toch wat verschilt van de vroegere compostmeesterwerkingen) wat moeilijk verloopt of indien je in een open sfeer de nieuwelingen en de ancients met elkaar wil laten kennis maken, dan willen we ten eerste aanraden om een Kringloopbabbel in te plannen. Dit kan al heel wat (aanslepende maar ook zich mogelijks aandienende) problemen en probleempjes uitklaren.

Wie een Kringloopbabbel volgt, en aangeeft dat hij/zij zich wil blijven engageren om binnen een kringloopwerking de Biologische Kringloop uit te dragen, wordt geregistreerd als kringloopkracht en ontvangt vervolgens het tijdschrift KringloopZINE.

Het is ten eerste aan te raden om de reeds (lang) actieve kringloopkrachten (bv. de compostmeesters met een lange staat van dienst) zeker te betrekken bij en ook uit te nodigen op deze Kringloopbabbels. Ervaring leert ons dat dit het welslagen van de vernieuwde aanpak ten goede komt. Kringloopbabbels laten we enkel doorgaan wanneer ook de begeleiders en de (eind)verantwoordelijken van de kringloopwerking aanwezig zijn. Kringloopbabbels worden vaak uitgewerkt in functie van specifieke behoeften van de aanvrager. Om die reden is het belangrijk dat ze ruim op voorhand (2 maanden of meer) worden aangevraagd.

INFOSESSIES

DOELPUBLIEK

Infosessies kunnen zowel door het grote publiek als door de kringloopkrachten bijgewoond worden. De organisator van de infosessie kan altijd zelf beslissen of hij beide toelaat, of de infosessie enkel toegankelijk maakt voor kringloopkrachten.

Als deelnemer kan je de opgedane kennis in de praktijk toepassen of die op jouw beurt doorgeven aan je toehoorders.

VORM

De meeste infosessies zijn gebaseerd op een powerpointpresentatie waarbij de lesgever de leerstof op een interactieve manier overbrengt. Wensen de deelnemers zich te bekwamen om de opgedane kennis achteraf verder te verspreiden en op hun beurt toeschouwers te sensibiliseren, dan wordt best gewerkt met een beperkt aantal deelnemers. Over het onderwerp van gedachten wisselen met collega's, neemt dan een belangrijkere plaats in.

THEMA'S

Alle thema's behandelen een aspect van of zijn te koppelen aan de zgn. biologische kringloop. We verdelen de onderwerpen over de biologische kringloop momenteel in zeven hoofdthema's:

- Voedselverlies,
- Grasbeheer,
- Snoeihoutverwerking,
- Vaste planten,
- Kippen houden,
- Thuiscomposteren,
- Compostgebruik.

Ook neventhema's komen aan bod die gelinkt zijn aan de Biologische Kringloop: o.a. insectenhôtels, mulchen, ergonomie in de kringlooptuin, onderhoud tuinmaterialen, soorten organische meststoffen, stadstuinieren, vierkantemetertuinieren, volkstuinten, moestuinieren, wijkcomposteren, composteren met kinderen, het belang van de biologische kringloop in de milieuproblematiek, professionele gebruikers, vergistingsproducten, duurzame potgrond ...

Bovenstaande neemt niet weg dat als er in de toekomst nieuwe ontwikkelingen zijn of als er vanuit Vlaanderen een sterke vraag is om een bepaald thema voorop te stellen dat die lijst kan uitbreiden.

OP AANVRAAG

Wanneer de locatie en het seizoen er zich toe lenen, kunnen ook aangepaste praktijksessies aangevraagd worden. Variaties op thema's kunnen in onderling overleg.

THEMAGEBONDEN INFOSESSIES: EEN OVERZICHT

VOEDSELVERLIES:

Voedselverlies ... en wat je er zelf aan kan doen (hoofdthema)

Het thema voedselverlies komt momenteel prominent aan bod in de media. Ook de lokale zowel als de hogere overheden beseffen dat dit thema op termijn een belangrijkere rol zal spelen in het beleid. Jaarlijks wordt in de totale productieketen voor een paar miljard euro aan voedsel weggegooid. Hiervan vindt 2/3 plaats in het laatste deel van de voedselketen, bij de consument thuis. Vlaco wil, parallel aan de 'Kringloop in de tuin', ook inspelen op dit knelpunt van 'Kringloop in de keuken', en de mensen informeren over voedselverliezen en hen tips geven over hoe ze voedselverliezen thuis kunnen beperken. In deze bijscholing en de bijbehorende PPT wordt ingegaan op de definitie, soorten voedselverlies, milieupact van het weggooien van voedsel ... De hoofdmoot van de toelichting omvat allerlei tips inzake aankopen, plannen, zelf telen, koken, oude en nieuwe bewaartechnieken, ... incl. allerlei leuke ideeën en internet-tips. De PPT eindigt met ons standaardverhaal inzake het thuis verwerken van keuken- en tuinresten (composteren, kippen ...).

Voedselverlies en kookdemonstratie met restjes

Jaarlijks wordt in de ganse keten van boer tot bord een paar miljard euro aan voedsel weggegooid. Kom naar de infoavond als je er zelf wat aan wil doen. Een Vlaco-lesgever geeft je tips voor plannen en bewaren van voeding, hoe je houdbaarheidsdata interpreteert en maakt een viertal gerechtjes op basis van restjes. Heb je thuis nog brood over? Breng dan 5 sneden oud brood mee en kom zelf proeven welke gerechten de lesgever hiermee bereidt.

Voedselverlies en kookdemonstratie 'koken zonder restjes'

Jaarlijks wordt in de ganse keten van boer tot bord een paar miljard euro aan voedsel weggegooid. Ook jij kan thuis voedselverspilling vermijden. Een Vlaco-lesgever geeft je tips voor aankopen en bewaren van voeding, hoe je vervaldata interpreteert en maakt een viertal gerechtjes onder de noemer 'Koken zonder restjes'. Kom ontdekken en proeven hoe de lesgever schil, vocht en loof verwerkt in lekkere gerechtjes. Laat je inspireren om thuis zelf aan de slag te gaan.

GRASBEHEER:

Grasbeheer: Grasafval voorkomen en verwerken (hoofdthema)

Je hoeft geen ervaren tuinman te zijn en je moet geen 'groene vingers' hebben om een gazon te onderhouden. Dit gegeven maakt dat in onze tuinen tonnen grasmaaisel geproduceerd wordt. Voor vele tuinbezitters is de opbrengst van de wekelijkse maaibeurt een bron van ongemak. Nochtans, grasmaaisel kan op verschillende manieren in de eigen tuin verwerkt worden. Wie wil kan de productie van grasmaaisel aanzienlijk beperken en zelfs helemaal voorkomen. Ook hiervoor hoeft je geen grote tuinier te zijn. Tijdens de workshop bespreken we de verschillende mogelijkheden en wisselen we onze eigen ervaringen uit.

Grasbeheer: mulchmaaien (neventhema)

Wil je graag een behoorlijke grasoppervlakte behouden en toch weinig of geen grasmaaisel produceren? De mulchmaaier of recycler-grasmachine is voor jou de ideale oplossing. Tegenwoordig vind je dit type grasmaaier in het gamma van ieder merk of kan je een mulchingkit op je traditionele maaier plaatsen. In deze workshop bekijken we de verschillende types en krijg je de voordelen en aandachtspunten op een rijtje.

SNOEIHOUD:

Snoeihout: voorkomen en verwerken (hoofdthema)

Een tuin waarin veel moet gewerkt worden, levert ook veel afval op. Eén van de steeds weerkerende karweien is het snoeien van hagen en struiken. Toch kan je ook hier werk en afval voorkomen en kan je het verkregen snoeihout nuttig aanwenden in de tuin.

Snoeihout verwerken: hakselaars (neventhema)

Eén manier om je snoeiafval terug aan te wenden in de tuin, is versnipperen met een hakselaar. Maar hoe raak je wegwijs in het enorme aanbod aan hakselaars? Tijdens deze workshop worden de verschillende types onder de loep genomen en kan je met deze kennis geïnteresseerde bezoekers handige tips meegeven.

Snoeihout verwerken in een afsluiting (neventhema)

Wilgentenen of ander snoeihout kan je verwerken tot een vlechtwand, afsluiting, poortje ... of een levend bouwsel. Tijdens deze workshop gaan de deelnemers actief aan de slag op het terrein. Variante: Snipper- blad- en puiwanden.

Snoeien doet bloeien (neventhema)

Een tuin waarin veel moet gewerkt worden, levert ook veel afval op. Eén van de steeds weerkerende karweien is het snoeien van hagen en struiken. Toch kan je ook hier werk en afval voorkomen door op een doordachte manier te werk te gaan. Wanneer snoeien, hoe vaak en waarom? In deze workshop kom je er meer over te weten en leer je ook van elkaars ervaring.

Bladeren in de kringloop (neventhema)

Is je omgeving in de herfst ook bedekt met een dikke laag afgevalen blad?

In deze workshop gaan we dieper in op de soorten bladeren, hun rol. En maak je kennis met de verschillende manieren om bladeren te verzamelen en te verwerken.

Mulchen, waarmee, hoe, waar en wanneer? (neventhema)

Een mulchlaag vrijwaart de bodem in je tuin tegen erosie, voedt het bodemleven en beschermt de plantenwortels. Welk mulchmateriaal is het meest geschikt? Wanneer kan je best een mulchlaag

aanbrengen? Kan je ook mulchen in de moestuin? Hoe dik moet de laag worden? In deze workshop bespreken we de verschillende mogelijkheden en wisselen onze ervaringen uit.

VASTE PLANTEN:

Vaste planten en bodembedekkers (hoofdthema)

Eénmaal geplant zijn vaste planten in de tuin ook wat ze beloven: een vaste waarde.

Ze bezorgen je nog weinig werk. Op één voorwaarde. Ze moeten in de juiste omstandigheden kunnen groeien. De lage bodembedekkende soorten helpen je nog meer bij het tuinonderhoud. Ze vormen een laag, groen tapijt, zodat 'open ruimte' behouden blijft en zorgen er tegelijk voor dat onkruid geen kans krijgt. De keuze aan vaste planten en bodembedekkers is groot. Voor elk plekje in de tuin, hoe moeilijk ook, is er wel eentje te vinden die zich thuis voelt.

De juiste plant op de juiste plaats (neventhema)

Veel afval in de tuin kan voorkomen worden door de juiste plantenkeuze te maken.

Maak je de verkeerde keuzes, gaan je planten dood, worden ze te groot, overwoekeren ze mekaar. Als je de beplanting vooraf bepaalt, met aandacht voor de omstandigheden in je eigen tuin, zal je niet alleen veel afval, maar ook veel werk voorkomen. Hoe kunnen de omstandigheden in je tuin verschillen met die van je buurman? Hoe weet je welke plant je moet kiezen? Waar kan je raad krijgen? Begin bij deze workshop! Je wisselt ervaringen en vragen uit met andere geïnteresseerden en een lesgever met ruime ervaring.

DIEREN:

Kippen: de verzorging, de huisvesting (hoofdthema)

Kippen zijn prettig gezelschap in je tuin. Ze leggen eieren en helpen bij het verwerken van je organisch afval. Kippen houden is 'in'. Vooral als je bezwijkt voor de verleiding moet je beseffen dat kippen ook verzorging vragen. Hoe willen kippen wonen? Wat moeten ze eten? Worden kippen wel eens ziek? Welke kippen kiezen, en waar kan je ze kopen? Een workshop om nieuwe ideeën op te doen en ervaringen uit te wisselen.

Diertjes in bodem en compost (neventhema)

Composteren is geen mensenwerk. Terwijl miljoenen organismen aan het werk zijn om je afval tot compost te maken, hoef jij alleen de omstandigheden te controleren en bij te sturen. Een goed idee dus om je over het leven in de compost te informeren. Dat het ook op een interactieve en speelse manier kan komt goed uit.

Dieren als bondgenoten in de tuin (neventhema)

Je tuin hoort een plek te zijn waar plant, mens en dier in harmonie samen leven. Dieren brengen niet alleen leven in je tuin, ze helpen

ook bij het onderhoud. Hun aanwezigheid houdt voor ons 'schadelijke' organismen op afstand, of onder controle. Door aandachtig te werk te gaan bij de aanleg, maar ook bij het beheer van je tuin kan je deze bondgenoten een onderkomen bieden.

Dieren als afvalverwerkers (neventhema)

Kippen en andere dieren kunnen een rol spelen bij het verwerken van tuinafval.

Een gedeelte van wat de tuin oplevert aan afval kan als dierenvoeding dienen. Veel kan op een of andere manier aangewend worden tot meerdere vreugde van onze viervoeters, of gevederde vrienden.

Nuttige insecten en hun waardplanten in de tuin (neventhema)

Niet alle insecten zijn er op uit om je het leven lastig te maken. Sommige helpen je zelfs een handje. Wie zijn ze, waar houden ze zich schuil en hoe lok je ze naar de kringlooptuin? Bij de keuze van soorten en rassen bepaal je meteen in grote mate hoe aantrekkelijk de tuin wordt voor hen. Zullen ze zich er in kunnen schuilen, voeden en nestelen? Vooral in inheemse planten voelen de insecten zich goed thuis. Treed binnen in hun wereld tijdens deze workshop.

Solitaire bijen en wespen (neventhema)

Als we over bijen en wespen spreken, denken we in de eerste plaats aan dieren die overlast bezorgen en/of in kolonie bij elkaar leven. Zij vormen echter een kleine minderheid. Verrassend genoeg leven in ons land meer dan 600 soorten solitaire bijen en wespen. Het zijn zeer nuttige dieren voor de bestuiving enerzijds en voor bestrijding van schadelijke insecten anderzijds. In deze workshop leer je meer over hun levenswijze en hoe je ze kan lokken in je tuin.

Insectenhôtels maken in de praktijk

Als we over bijen en wespen spreken, denken we in de eerste plaats aan dieren die in kolonie bij elkaar leven en overlast bezorgen. Zij vormen echter een kleine minderheid. Verrassend genoeg leven in ons land meer dan 600 soorten solitaire bijen en wespen. Het zijn zeer nuttige dieren voor de bestuiving enerzijds en voor bestrijding van schadelijke insecten anderzijds. In deze workshop gaan we, na een korte inleiding over hun levenswijze, met snoeihout aan de slag en maken nestgelegenheden onder de vorm van een groot insectenhôtel of kleine insectenhôtelletjes die je kan meenemen.

THUISCOMPOSTEREN:

Thuiscomposteren in een notendop (hoofdthema)

Een theoretische sessie waarbij in een kort tijdsbestek alle essentiële informatie inzake thuiscomposteren, methodieken, compostkwaliteit, compostorganismen ... aan de toehoorders wordt meegegeven. Voor de tuinliefhebber en thuiscomposteerder met iets te weinig tijd.

Composteren in een wormenbak (neventhema)

De praktijk is de beste leerschool. De kleinste van de composteer-systemen is de wormenbak. Een buitenbeentje waar velen onder ons met enige schroom naar kijken. Een wormenbak opstarten en draaiende houden is nochtans niet zo moeilijk. Door een gesprek met een ervaren 'wormenbakker' leer je meer dan uit een boekje.

FAcQ's, oftewel 'Veel Gestelde CompostVragen' (neventhema)

Het doel van deze bijscholing is het opruimen van de kennis rond thuiscomposteren, het trainen op korte duidelijke antwoorden formuleren en indianenverhalen de wereld uit te helpen. De deelnemers worden opgedeeld in kleine groepjes. Elke groep krijgt een fiche met één of twee vragen van elk thema. De groepjes lossen zelf de vragen op en kunnen ook nieuwe vragen aanbrengen. De lesgever overloopt met hen de antwoorden en toont eventueel een Powerpoint met vraag/antwoord ter controle.

COMPOSTGEBRUIK:

Het gebruik van compost (hoofdthema)

Groencompost, gft-compost, houtgewascompost, wormenbak-compost ... Het invoermateriaal voor deze composttypes verschilt. Maakt dit ook verschil voor het eindproduct? Moet je hiermee rekening houden wanneer je de compost gaat gebruiken? Waar en hoe kan je de compost gebruiken? En hoeveel? Moeilijk is het niet, van zodra je 't eens goed en helder uiteengezet krijgt van mensen die niet alleen de theorie maar ook de praktijk kennen. In deze workshop geven we vooral aandacht aan compostgebruik in de siertuin en in bloembakken. In deze workshop geven we aandacht aan compostgebruik in de moestuin en de fruittuin.

Hoe een compoststaal beoordelen (neventhema)

Wil je controleren of de eigen compost van goede kwaliteit is, of hij geschikt is voor het gebruik dat je ervan wil maken? Misschien ken je de weg naar een laboratorium dat je staal analyseert. Enkele weken wachten en de rekening betalen en je weet het. Wat met de oogst van het volgende seizoen? Is er geen gebruiksvriendelijke manier om de kwaliteit van je compost te bepalen? Wetenschappelijke analyse bevestigt doorgaans wat je ook door visuele analyse en door eigen waarneming al kan controleren. Als je weet waar je moet op letten. Deze workshop zal verschillende compoststalen bestuderen en aan de hand van enkele criteria en precieze aandachtspunten, de kwaliteit ervan beoordelen.

Compostgebruik met testjes (neventhema)

Als kringloopkracht ben je de deskundige bij uitstek om te informeren over composteren in verschillende systemen. Men kan met alle praktische vragen bij je terecht. Ook het verhaal over kringloop-tuinieren help je mee verspreiden. Maar geldt dit ook over compostgebruik? De kringloopkracht die thuis zelf groenten kweekt

zal dit beamen maar velen beheersen dit thema toch iets minder. Wat, hoe, wanneer en waar compost te gebruiken? Ook voor de niet-kringloopkracht is dit zeker een boeiende en leerrijke sessie. Je leert meer over de bodemverbeterende eigenschappen van compost en de toepassingen. Aan de hand van eenvoudige testjes, leer je hoe je je beweringen kan tonen aan je toehoorders.

Bodem en bodemstructuur (neventhema)

Een vruchtbare en humusrijke bodem is de beste garantie voor jarenlang tuinplezier. Hoewel de aarde onder onze voeten behoorlijk vast lijkt, bestaat de bodem uit vaste deeltjes, lucht en water en krioelt het van de meest uiteenlopende levensvormen. Hoe kan je de verschillende bodemtexturen onderscheiden? Wanneer en waarom voeg je bodemverbeteraar toe? Je ontdekt het in deze workshop.

Organische meststoffen en bodemverbeteraars (neventhema)

Geraak jij nog wijs uit de termen potgrond, NPK, meststof, bodemverbeteraar, humus? In deze workshop gaan we dieper in op de materie. Meteen wordt duidelijk waarom compostgebruik zoveel voordelen biedt maar ook de andere producten die in de handel verkrijgbaar zijn passeren de revue.

Bodemverbeteraars, organische meststoffen en substraten (neventhema)

Kringloopkrachten focussen bij het verlenen van advies vooral op het maken van thuiscompost en op het gebruik ervan. In de handel zijn er echter heel wat andere producten beschikbaar die eveneens een meerwaarde kunnen bieden in de tuin en die ook onderdeel uitmaken van een duurzame materialenkringloop. We vinden het belangrijk dat onze compostmeesters ook hierover de nodige correcte info kunnen verspreiden en aan de toehoorder kunnen uitleggen welke rol deze producten kunnen spelen voor bodemleven en – kwaliteit.

KRINGLOOPTUINIËREN (themaoverschrijdende infosessie):

Kringlooptuinieren in een notendop

Een theoretische sessie waarbij in een kort tijdsbestek alle essentiële informatie inzake kringlooptuinieren aan de toehoorders wordt meegegeven. Gaande van snoeihoutverwerking, alternatief grasbeheer, over vaste planten tot kippen. Voor de tuinliefhebber met aandacht voor de materialenkringloop die op zoek is naar een duurzame manier van tuinieren ...

Hoe je tuin omvormen tot een kringlooptuin

Een kringlooptuin begint bij de aanleg ervan. Toch kunnen enkele goed doordachte ingrepen, en een juist beheer een bestaande tuin omvormen tot een kringlooptuin.

De kleine kringlooptuin

De principes van kringlooptuinieren gelden voor elke tuin. In tijdschriften en bij voordrachten krijgen we maar al te dikwijls voorbeelden van grotere tuinen te zien. Toch kan evenwicht ook in een kleine stadstuin, een terrastuin, of gewoon in het voortuintje verkregen worden.

Kringloopprouwen in Comité Jean Pain

In 2008 vroeg Vlaco aan het Comité Jean Pain vzw om in het bezoekerscentrum Hof ter Winkelen in Londerzeel een aantal demonstratieproeven aan te leggen rond kringlooptuinieren. De proeven hebben een dubbel doel. Enerzijds willen we nagaan in hoeverre bepaalde technieken inderdaad 'afval' beperken en tijd besparen maar tegelijk hoe ze de tuin mooier en rijker maken. Er wordt voor iedere techniek gemeten – want meten is weten – en gerekend wat de meerwaarde is. Anderzijds kan de bezoeker van het Hof ter Winkelen de resultaten zelf vaststellen. Verschillende thema's komen in de proeven aan bod: mulchen, bodembedekkers, grasbeheer, hagen, slakkenvraat ...

Kringlooptuinieren ontdekken in Comité Jean Pain

De principes van kringlooptuinieren kan je theoretisch belichten, maar vaak zegt een praktijkvoorbeeld nog meer, en biedt dit extra inspiratie. In Comité Jean Pain in Londerzeel worden praktijkvoorbeelden gegeven. Tijdens deze rondleiding komen deze praktijkvoorbeelden aan bod. Ook rondleidingen op andere bezoekersplaatsen zijn op verzoek mogelijk (bv. domein Palingbeek in Ieper, bioboerderij Ganzenhof in Avelgem, Ambertuin in Hasselt, Heemparktuin in Genk ...)

Vierkantemetertuin

Ook in een kleine stadstuin of een terrastuin kan je sier- of moestuinieren. Tuinieren in potten of verhoogde bakken vraagt een specifieke grondsamenstelling en compostgebruik. Moestuinen op de demoplaats of in de schooltuin kan je tonen in 1 m².

Hoe gaan we te werk? Welke planten zijn geschikt en passen in het kringloopverhaal?

NIET-THEMAGEBONDEN INFOSESSIES: EEN OVERZICHT

KRINGLOOPWERKING:

Hoe de demonstratieplaats inschakelen in de kringloopwerking?

De demonstratieplaats is in veel gevallen de thuishaven van de kringloopkrachten. Om de motivatie van de groep te bewaren is het nodig dat de demonstratieplaats 'goed draait'. Het publiek moet de weg ernaartoe vinden. Hoe maak je de demonstratieplaats aantrekkelijk zowel voor de kringloopkrachten als voor hun doelpubliek?

Hoe acties, uitdenken, opzetten en evalueren

Om een vrijwilligerswerking aantrekkelijk te houden is het nodig regelmatig activiteiten te organiseren. Met het welslagen van de

acties valt of staat het welslagen van de kringloopwerking. Een goede planning, opvolging, en ook niet te vergeten een gezamenlijke evaluatie achteraf is hierbij zeer belangrijk.

Je demoplaats omvormen tot demoplaats kringlooptuinieren

De demonstratieplaats is in veel gevallen de thuishaven van de kringloopkrachten. Een plek waar verschillende composteersystemen aan bod komen. Nu vanuit het beleid eerder de nadruk wordt gelegd op de kringloopgedachte in plaats van afvalpreventie is de tijd rijp om dit ook te laten doorsijpelen tot in de demoplaats. Thuiscomposteren is één aspect van de kringloop in de tuin. Er zijn nog tal van andere kringlooptechnieken die je kan verwerken en tonen op je demoplaats. Na deze workshop ben je in staat om je demoplaats om te bouwen waar je dat wenst.

SCHOLENWERKING:

Composteren met Kinderen

Composteren is kinderspel! Zo luidt het alom. Een kind kan leren composteren. Maar hoe pak je dit compostonderricht aan? Hoe speel je het klaar om tegelijk op een aangename, boeiende, speelse en toch leerrijke manier kinderen bezig te houden? Hoe benader je, al dan niet als kringloopkracht, de scholen in je gemeente? Moet je rustig afwachten tot een school jou uitnodigt, of neemt de kringloopwerking zelf het initiatief? Anderen zijn je hierin al voorgegaan en willen tijdens deze workshop graag hun ervaringen met je delen.

Wat is het verschil per leeftijdsgroep? Onder leiding van een doorwinterd pedagoog en met onze eigen ervaring maken we er een zeer praktijkgerichte workshop van.

Hoe hou je het thema 'compost' levend ook na je vertrek? Misschien heb je zelf ook al heel wat ervaring met compostonderricht? Positieve en negatieve ervaringen. Breng ze mee. Alle wijsheid kan tijdens deze workshop niet van één man komen.

Compostkoffer

Enkele jaren geleden kochten praktisch alle gemeentebesturen één of meerdere compostkoffers of hebben deze de mogelijkheid om ze te ontlenen bij de intergemeentelijke verenigingen. De koffers zitten boordevol materiaal dat kan worden ingezet om een demonstratie mooi in te kleden of om een activiteit in scholen te organiseren (samen met de map 'Composteren met kinderen'). Wat zit er allemaal in? Welke activiteiten kan ik er mee doen? Hoe haal ik het meest uit de koffer? Leer er alles over in deze praktische workshop.

COMMUNICATIE :

Opbouwen van een informatiestand

Vraag je jezelf wel eens af waarom voor de ene verkoopsstand de belangstellenden staan te drummen, terwijl andere verkopers nog nauwelijks hun verving kunnen verbergen?

Hoe kan je een informatiestand aantrekkelijk maken, nieuwsgierigheid opwekken en de voorbijganger voldoende boeien zodat die even met je blijft praten? Geen straffe toeren, maar enkele essentiële aandachtspunten kunnen het verschil maken.

ANDERE

Gebruik en onderhoud van tuinmateriaal

Duurzaam omgaan met materialen maakt ook deel uit van het kringlooptuineren. Door een beter onderhoud, verleng je de levensduur van je tuingereedschap. Hoe onderhoud ik een snoeischaar? Hoe onderhoud ik een riek? Dit zijn maar enkele van de onderdelen die aan bod kunnen komen. Je brengt je eigen gereedschap mee en gaat samen met de lesgever aan de slag.

Ergonomie in de tuin

Wie aan kringlooptuineren doet, tuiniert duurzaam. Misschien nog belangrijker dan duurzaam omgaan met de natuur en je gereedschap is duurzaam omspringen met je lichaam. In deze workshop leer je een aantal houdingen zodat je in de tuin aan de slag kan zonder je rug, nek en schouders te overbelasten.

UITDIEPSESSIES

Naast de infosessies die één thema of één relevant item van de biologische kringloop omvatten, kan er worden overwogen om een Uitdiepsessie 'Alles ... over de Biologische Kringloop' te organiseren. Deze sessie gaat in detail in op alle aspecten van de Biologische kringloop, en alle thema's ervan komen in ruime mate aan bod. Deze Uitdiepsessies omvat zeven lessen. In deze lessen komt het volgende aan bod:

- **Les 1:** Verwelkoming, kennismaking met dé Biologische Kringloop, kennismaking met de communicatiemogelijkheden
- **Les 2:** De biologische kringloop: vaste planten, grasbeheer, snoei-houtbeheer.
- **Les 3:** De biologische kringloop : dieren in de tuin, voedselverlies beperken.
- **Les 4:** De biologische kringloop: thuiscomposteren en compost-gebruik.
- **Les 5:** De biologische kringloop: professionele composteerinstal-laties, testjes ...
- **Les 6:** Praktijkmoment (Comité Jean Pain) (1 volledige dag!)
- **Les 7:** Zelfoefen-moment: informatie overbrengen

Publicaties (en andere communicatiemateriaal)

ALGEMEEN

Voorlopig beschikt Vlaco over volgende publicaties in functie van particulier en/of de kringloopkracht. Geregeld komen er publicaties bij. Het meest recente overzicht vind je op www.vlaco.be/publicaties.

Qua publicaties maken we een onderscheid tussen:

- **Folders:** deze zijn drieluik van formaat, en fungeren als teaser, als een kleinood waarin enkele hoofdlijnen vermeld staan en waarmee we de lezer proberen warm maken om een specifiek thema van de biologische kringloop in eigen huis of tuin toe te passen. Eén folder bestellen is gratis, bij de bestelling van meerdere folders betaal je ±€0,10/st
- **Brochures:** voor elk van de hoofdthema's is er een uitgebreide brochure beschikbaar waarin veel detailinformatie vermeld staat. In principe worden (op standen, evenementen ...) deze brochures pas uitgedeeld wanneer de teaser duidelijk interesse heeft gewekt bij een bepaald thema. Eén brochure bestellen is gratis, bij de bestelling van meerdere brochures betaal je ±€1/st
- **Posters:** een visualisatie (op B1-posterformaat) van de hoofdlijnen van ieder hoofdthema. Poster en brochure lopen in die zin parallel. De posters zijn B1-formaat (70x100 cm). De regen-, wind- en zonbestendige versie, met harde achtergrond (bi-light 2 mm), kost ±€75/st. De regen-, wind- en zonbestendige oprolbare posters (zelfde formaat, vinyl, hoogwaardige kwaliteit kosten ±€35/st (bij bestelling van posters moet rekening worden gehouden met een leveringstermijn van 1 à 2 maanden!!).

EEN OVERZICHT VAN FOLDERS, BROCHURES EN POSTERS

VOEDSELVERLIES

Brochure 'Voedselverlies ... en wat u er zelf aan kunt doen'

We verliezen en verspillen jaarlijks wereldwijd de ongelooflijke hoeveelheid van 1,3 miljard ton aan voedingsmiddelen. Indien een kwart minder voedingsmiddelen slecht zou worden of bij het afval zou belanden, kunnen de 870 miljoen hongerige mensen – in theorie – voldoende gevoed worden. In deze brochure vind je meer informatie

om deze verspilling zelf een halt toe te roepen. Volgende items komen onder andere aan bod: wat is voedselverlies, evolutie in voedselverlies, oorzaken van voedselverlies en wat kunnen we zelf doen.

Poster 'Voedselverlies ... en wat u er zelf aan kunt doen'

Wereldwijd gaat 1/3de van het voedsel verloren. Voedselverlies vindt plaats in de hele productieketen. Redenen en gevolgen van voedselverlies, en concrete tips om het anders aan te pakken vind je terug in deze poster.

GRASBEHEER

Folder 'Gazon'

Is de vrije ruimte in je tuin ingenomen door gazon? In deze folder vind je tips om je grasmat mooi en gezond te houden en je grasresten te beperken.

Brochure 'Grasbeheer'

Kort gras creëert open ruimte in de tuin, waar de kinderen spelen of voor een feestje... Deze brochure geeft aanwijzingen om een mooi gazon aan te leggen en een bestaande grasmat te onderhouden met minder tuinresten. Ze bundelt een aantal interessante tips om het gazon volgens de principes van het kringlooptuinieren te onderhouden.

Poster 'Grasbeheer'

Een gazon betekent niet alleen maaien, maar er zijn ook heel wat andere grasbeheermogelijkheden (hooiland, bollengrasland, mulchmaaien, traaggroeiend gras inzaaien ...).

SNOEIHOOTVERWERKING

Folder 'Mulch in de kringlooptuin'

Mulchen is een heel natuurlijke ingreep. Door te mulchen stellen de tuinresten hun waardevolle voedingsstoffen terug ter beschikking van de bodem en de bodemorganismen. De kringloop is daarmee gesloten. Hoe je precies mulcht en waarmee, belicht deze folder.

Brochure 'Snoeihout verwerken in de kringlooptuin'

Door met een aantal tips rekening te houden, kan je heel wat snoeihout voorkomen. Heb je wel snoeihout, bestaan er tal van creatieve ideeën om je snoeihout zelf te verwerken in eigen tuin en zo zelf de kringloop te sluiten. In deze brochure vind je heel wat fotomateriaal.

Poster 'Snoeihoutbeheer'

Gelaagdheid en plantafstanden spelen een belangrijke rol in het tuinonderhoud. Snoeihout kan je versnipperen, maar je kan er ook heel functioneel (composteren, als mulch gebruiken) of creatief mee omgaan (snipperwanden, plantvakken, takkenrillen, vlechtwerken ...).

VASTE PLANTEN

Folder 'Bodembedekkers'

Op heel wat plaatsen in de tuin kan je planten gebruiken die de grond "bedekken". Van zodra ze een sluitend tapijt vormen, is het onderhoud beperkt en krijgt onkruid weinig kans. In deze folder vind je voor elke standplaats een lijstje met geschikte planten.

Folder 'Hoe kiest u vaste planten voor de kringlooptuin?'

In ieder tuincentrum, bij elke vaste plantenkweker en in een heleboel tuinen vind je vaste planten. Kies deze planten niet alleen op basis van bloei en bladkleur, maar hou ook rekening met hun grootte en specifieke eisen. Op die manier beleef je er lang plezier aan. Hoe je voor jouw kringlooptuin de juiste keuze maakt? Deze folder vertelt het.

Folder 'Hoe verzorgt u vaste planten in de kringlooptuin?'

Vaste planten blijven jaren op dezelfde plek. De voorbereiding van de bodem, het nut van compostgebruik, de manier van aanplanten en het onderhoud van de planten verdienen daarom de nodige aandacht. Deze folder geeft je de nodige tips.

Brochure 'Vaste planten in de kringlooptuin'

Vaste planten zijn bij uitstek planten voor de kringlooptuin. Ze zijn doorlevend en bovengronds maken ze iedere jaar een volledige kringloop door van ontkiemen, groeien, bloeien, afsterven en verteren tot omzetten in nieuwe humus en voedingsstoffen. In deze brochure vind je tips voor aanplant en onderhoud.

Poster 'Vaste planten'

Ook vaste planten en bodembedekkers zijn essentiële onderdelen van een kringlooptuin. Maar hoe kies je deze planten, hoe plant je ze aan en hoe onderhoud je ze?

KIPPEN HOUDEN

Folder 'Kippen in de kringlooptuin'

Kippen zijn prettig gezelschap in je tuin. Ze leggen eieren en helpen bij het verwerken van je organisch afval. Hoe willen kippen wonen? Wat moeten ze eten? Worden kippen wel eens ziek? Welke kippen kiezen, en waar kan je ze kopen? Laagdrempelige info over kippen houden in de kringlooptuin.

Brochure 'Kippen in de kringlooptuin'

Deze brochure behandelt aspecten zoals de voeding, het hok, de leg ... We geven tips en lichten toe welke rol de kip kan spelen in de kringlooptuin.

Poster 'Kippen houden in de kringlooptuin'

Kippen helpen je om je gft te verwerken in eigen tuin. Aan de hand van foto's vergezeld van een beknopte uitleg, kom je de essentie te weten over de kippenren, hok, legnest, voeder, scharrelbak, toom, indringers en ziekten ...

THUISCOMPOSTEREN

Folder 'Thuiscomposter in het compostvat'

In enkele stappen met foto's kom je te weten hoe je een vat opstart, het composteeringsproces opvolgt en compost oogst. Je krijgt ook een opsomming van wat wel en niet te composteren.

Folder 'Thuiscomposter in compostbakken'

Voor wie een grotere tuin heeft kom je in enkele stappen met foto's te weten hoe je een bak opstart, de bakken omzet en compost oogst. Je krijgt ook een opsomming van wat wel en niet te composteren.

Folder 'Thuiscomposter (компостирование, composting, compostare, ...)'

Hoe leg je zonder woorden aan anderstaligen de principes van het composteren uit. Met deze handige folder vol tekeningen kom je al een heel eind uit je woorden.

Brochure 'Thuiscomposter in de kringlooptuin'

Eén van de vele kringloopmogelijkheden blijft uiteraard nog steeds het composteren. Een compostvat of een compostbak in je tuin kan heel zinvol zijn. Wat doe je bv. met bananenschillen of met de resten van kiwi en prei? En wat als je tijdens een warme, vochtige zomer toch te veel grasmaaisel hebt?

Brochure 'Tuin- en keukenresten composteren; dat is kinderspel'

Dit is een (dunne) brochure over het hoe, wat en waarom van composteren, speciaal geschreven voor kinderen uit de lagere school. Jerom de Compostworm neemt in deze erg kleurrijke brochure de kinderen bij de hand en vertelt hen hoe ze thuis – al dan niet samen met mama of papa – composterend aan de slag kunnen. Want wie thuis composteert, levert een positieve bijdrage aan het milieu en leert heel wat bij over de natuur; dat blijft de onderliggende boodschap. Deze brochure kan ondersteuning bieden aan de vele vrijwilligers die naar scholen trekken om de kringloopboodschap uit te dragen.

Poster 'Thuiscomposteren'

Wat is compost, wat is composteerbaar, hoe verloopt de compostering, en welke composteersystemen (bak of vat) gebruik je best? Deze poster is een bundeling van de drie oude posters: Kies het composteersysteem, Afbraakorganismen - compostbakken, Compostvat.

COMPOSTGEBRUIK

Folder 'Compost brengt leven in de kringlooptuin'

Deze drieluikfolder toont je wat compost doet met de bodem, waarvoor je compost gebruikt en hoeveel je moet inzetten.

Brochure 'Vlaco-compost brengt leven in de tuin'

Dit is een complete handleiding over Vlaco-compost. Wat is het, hoe ontstaat het, wat doe je ermee en hoe? Op deze vragen (én veel meer) geeft deze brochure een duidelijke uitleg, geïllustreerd met mooie foto's.

Poster 'Compostgebruik':

Wat is compost, en hoe en wanneer gebruik je compost in de kringlooptuin?

ANDERE

Voor de eerste graad ASO secundair onderwijs stelden we een projectbundel voor het vak Techniek op in samenwerking met VSKO. Deze bundel is ook te vinden op www.vlaco.be/publicaties.

Voor kleuter- en lagere school ontwikkelde Vlaco in samenwerking met de OVAM een lessenbundel 'Composteren met kinderen', een echt standaardwerk voor wie als kringloopkracht een activiteit wil uitbouwen in de scholen. Een waar standaardwerk! Deze bundel is gratis te verkrijgen op aanvraag (mail naar thuiskringlopen@vlaco.be).

Vlaco-downloadcenter

Vlaco's contactpersonen bij gemeenten en Intercommunales beschikken over een login op de Vlaco-website (of kunnen zo een login bekomen) waar ze toegang krijgen tot extra lesmateriaal, affiches, voorbeeldteksten ...

De procedure om aan te melden is de volgende :

Vlaco maakte voor jou mogelijks eerder reeds een login aan. Je kreeg daarover een mail. Weet je dat niet meer? Of ben je die mail kwijt? Probeer dan het volgende:

1. Probeer eerst eens in te loggen op de gebruikelijke manier.
2. De login is altijd het eerste deel van je mailadres waarop je bij ons bekend bent: het gedeelte van vóór de apenstaart (@). Meestal is dit voornaam.achternaam of andersom.
3. Het standaardwachtwoord is het woord 'veranderen'.

Als je bovenstaande stappen correct hebt doorlopen en je bent nog niet ingelogd, dan mag je een mailtje sturen naar info@vlaco.be.

Zij die bovenstaande probleempjes niet ondervinden kunnen onmiddellijk aan de slag:

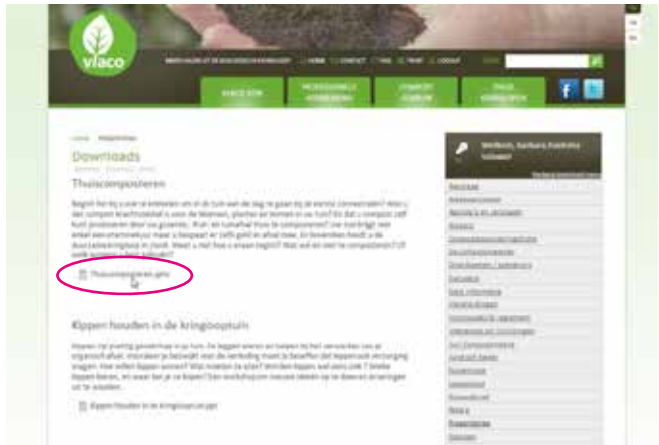
1. Ga naar de homepage van www.vlaco.be.
2. Vul jouw login en paswoord in, in het bruine login-vakje, rechts bovenaan (met een sleuteltje)
3. Klik op het pijltje om de login-gegevens te valideren

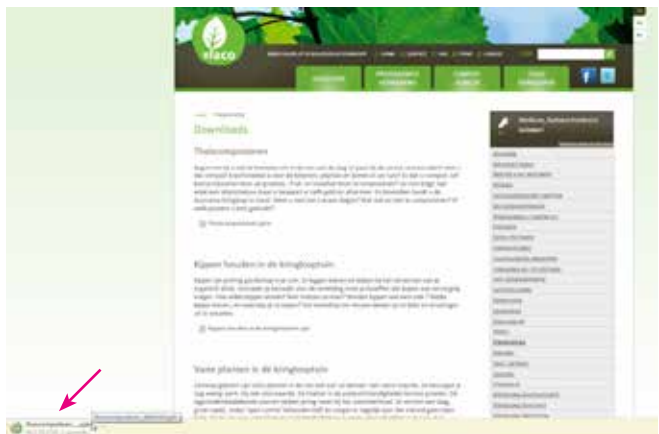
4. Als je inlogt verschijnt er een download menu. Als u dit niet ziet, klikt u op 'Toon download menu'.

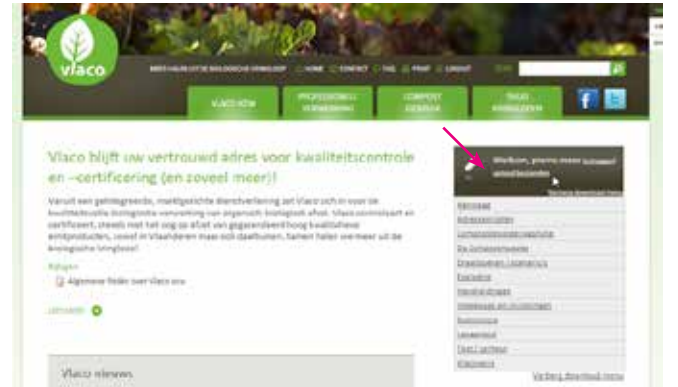
5. Het downloadmenu is voor iedereen verschillend. Je ziet de titels van de onderwerpen die voor jou van toepassing zijn. Klik op een titel en je vindt de informatie over het onderwerp.

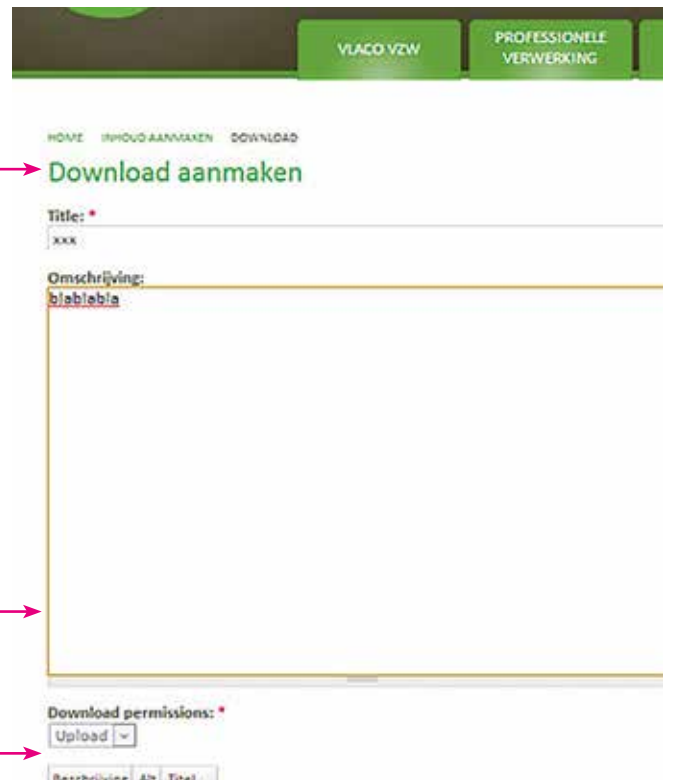
6. Wil je een bestand downloaden, dan klikt je er op. De pc downloadt dit bestand en je kan dit volgen, links onderaan in beeld. Wanneer de download klaar is, kan je dit openen door er dubbel op te klikken. Als je het bestand wil bewaren sla je het op jouw pc in de gewenste map op.

7. Je kan ons ook bestanden bezorgen. Klik in het bruine login-vakje op 'upload bestanden'.

8. Volg de wizard en vul de titel in, eventueel een korte omschrijving, en voeg de bijlage(n) toe. Wacht tot het voortgangsbalkje aangeeft dat het uploaden voltooid is en klik op bewaren.

9. Als je klaar bent, mag je uitloggen (maar dit hoeft niet).

Publicaties uitgeven, cursussen organiseren, vrijwillige kringloopkrachten opleiden ... zijn waardevolle instrumenten in de promotie van de biologische kringloop. Zonder die 'tools' was Vlaanderen nu niet de koploper op het vlak van thuiscomposteren en kringlooptuinieren. 58 % van de Vlamingen composteert thuis of wil dat in de nabije toekomst gaan doen, 75% past thuis één of andere kringlooptechniek toe. Dat is allemaal in belangrijke mate dankzij de inzet en het enthousiasme van de kringloopkrachten.

Maar 75% betekent nog altijd dat 25% van de Vlamingen geen specifieke maatregelen treft om de biologische kringloop thuis in de praktijk te zetten, en dus niet aan het thuiskringlopen is. Om een deel van die resterende Vlamingen te bereiken willen we ook andere kanalen aanboren. We maken plaats om ook nieuwe wegen uit te stippelen die ons doel – die biologische kringloop aan elke Vlaming kenbaar maken – binnen bereik brengt.

We drijven als vrijwilligers mee met de nieuwe stroming van delen, samen, korte engagementen ... en creativiteit en originele ideeën. Naast de traditionele en 'nieuwe' manieren van communiceren zijn er nog andere, vaak minder voor de hand liggende, thuiskringloop-communicatiemogelijkheden.

Wat we hieronder overlopen is voor de één misschien wat gek, onrealistisch of overdreven, maar voor de ander dan weer heel normaal. Speel onderstaande ideeën dan gewoon door; aan andere kringloopkrachten, of aan gewone burgers die de biologische kringloop zeer genegen zijn.

Word kringloopbuurt!

Je kan een lokale groep uit de grond stampen die werkt rond het thema 'kringlopen', die bestaat uit mensen die samen een duurzaam verhaal schrijven en elkaar ondersteunen om actief te kringlopen: in huis, in de tuin ... mét hun directe omgeving. Zo maken we van 'kringlopen' een echte levensstijl, die dynamisme, creativiteit en vernieuwing uitstraalt en die een breed én nieuw publiek aantrekt.

Wie kan deel uitmaken van zo een groep?

- vrienden, kennissen, burens, familie ...;
- mensen die als bewuste burgers zorg willen dragen voor de toekomst. Ze zetten elkaar aan om actief te gaan kringlopen, in de tuin, thuis, in de wijk, op school ...;
- enthousiaste tuiniers, afval- en prijsbewuste keukenpieten, tuinkunst-zinnige creatievelingen, of consumenten die op zoek zijn naar net dat beetje meer ...;
- alle mensen die zich vrijwillig, maar niet vrijblijvend engageren om samen met anderen te kringlopen.

Hoe werkt een kringloopbuurt?

- Je kan starten met een informatiemoment;
- Daarna ga je met je team van start;

- Tussen de acties door, deel je jouw ervaringen en foto's via een eigen Facebookpagina. Als je de naam van je pagina doorgeeft aan Vlaco of Vlaco geregeld op de hoogte houdt van jullie acties, dan kunnen we die zelf online zetten;
- Bepaal zelf wie welke taken wil gaan verrichten binnen je kringloopgroep.

Start jij een kringloopbuurt?

- Je bent contactvaardig. Bewust omgaan met materialen zit je in het bloed. Je bent geen fanatiekeling, maar je scheidt wel plezier in hergebruik. Je keuze is meestal milieuvriendelijk want je weet dat alle beetjes helpen. Je bent iemand die een verschil wil maken. Waarom zou je je passie niet delen met anderen? Je wil samen met vrienden, familie ... je schouders zetten onder een kringloopproject, bij jou in de buurt. Prachtig! Dat juichen we allemaal toe.

Haal zuurstof bij Vlaco!

- Om een kringloopbuurt te trekken of te begeleiden, heb je wat inhoudelijke bagage nodig. Heb je die nog onvoldoende, vind je zelf dat je wat weinig kennis hebt, of wil je meer weten over de biologische kringloop en wat er allemaal uit te halen valt, dan helpt Vlaco je daar graag bij.
- Hoe dan?
  - Vlaco geeft je de 'tools' om een kringloopbuurt te realiseren rond je te verzamelen en een project te kiezen. Elk project is goed zolang het andere mensen aanzet om mee in de biologische kringloop te stappen.
  - Vlaco kan samen met jou helpen opstarten. Een Vlaco-lesgever komt daarvoor graag bij je langs om je aanpak en de mogelijke acties door te spreken.
  - Laat je zelf alvast inspireren door de informatie die Vlaco op haar Facebookpagina aanbiedt. Je vindt er ideeën uit de hele wereld en uit de creatieve koppen van de Vlaco-medewerkers.
  - En je kan uiteraard bij Vlaco terecht met je honger naar informatie. Brochures, folders en een uitgebreide website geven een antwoord op jouw vragen en brengen de hele kringloop in kaart.

Wat handig kan zijn?

- Dat je de kracht hebt om een team te motiveren en te coördineren;
- Dat je creatief en sociaal bent;
- Dat je zin hebt om plezierige, verrassende zaken te doen;
- Dat je goesting hebt om met een team van mensen samen te werken;
- Dat je kennis van het internet én niet benauwd bent van Facebook of andere sociale media.

Word kringloopbuur!

“En als ik nu niemand in mijn buurt heb om zo een kringloopbuurt op te starten?”

- Er zijn heel wat organisaties die milieubewust te werk gaan. Ze denken en doen ecologisch, ze beperken het afval, ze hergebruiken alle (organische) resten, ze zijn op één of andere manier bezig met natuur of klimaatbewustzijn. Misschien ben je zelf wel actief bij zo een vereniging? Misschien kan je er eens een ballonnetje oplaten en vertellen welke leuke acties er allemaal te bedenken zijn om het ‘kringlopen’ (of het creatief en functioneel verwerken van organische resten in tuin en keuken) wel kan zijn.
- En krijg je zo een kringloopactie van de grond, dan horen we dat natuurlijk graag. Ook wij vinden het fijn de biologische kringloop dik in de verf te zetten.

50 (en meer) zotte ideeën

Wat als ik nu geen ideeën heb waarmee ik de biologische kringloop in de verf kan zetten?

Hieronder vind je alvast een overzicht van allerlei creatieve, originele, zotte en nog zottere acties die jij met je vrienden, burens ... in de steigers zou kunnen zetten. Deze lijst is verre van volledig. Kies een uitdaging, pas ‘m aan en knip ‘m bij zodat hij jou als gegoten zit. Het zijn ideeën die je met je kringloopbuurt kan uitvoeren, maar die je evenzeer kan bespreken binnen en laten uitvoeren door de organisatie waar je al deel van uit maakt. De biologische kringloop is immers niet alleen van de kringloopkrachten. De biologische kringloop is van ons allemaal.

Misschien brengen deze uitdagingen je nog op andere ideeën? Prima, voel je heeeeel vrij om er een schepje boven op te doen!

THUISCOMPOSTEREN/WIJKCOMPOSTEREN/COMPOSTGEBRUIK

- Creëer met je groep een wijkcompostering in je eigen wijk of buurt.
- Word met je groep hét kringloop-aanspreekpunt voor alle thuishuiniers, samentuiniers of volkstuiniers in jouw omgeving.
- Organiseer met je groep een wedstrijd voor het mooist versierde compostvat- of bak. Het meest romantische vat, het zwoelste vat, the ‘Pop Art Compost Box’, ... Publiceer een foto van het mooiste exemplaar in het gemeenteblad.
- Organiseer met je groep andere compostgerelateerde wedstrijden (bv. de jaarlijkse PKK- of PompoenKanjerKweek-wedstrijd, de jaarlijkse ‘Hete Compost’-week waarbij je de hoogste composttemperatuur van de gemeente wil halen)
- Organiseer met je groep (en een natuurvereniging in de buurt) een ‘KriebelBeestjes’-moment waarbij je één of meer compostbakken helemaal leeg haalt en screent wat er allemaal in zit aan ongewervelden.

- Organiseer met een compost-gebruikende boer de jaarlijkse ‘Gemeentelijke CompostWorp’ waarbij jute netjes met compost zo ver mogelijk gegooid worden.
- Huur- of maak met jouw groep een grote compostzeef voor de kwalitatieve oogst van de thuis- of wijkcompost. Ineens de gelegenheid om samen compostprobleempjes op te lossen. Ruil bruin of groenmateriaal met elkaar. Organiseer een zeefdag. Maak een compostzeef aangedreven met de fiets (cfr. compostzeef containerpark Oostkamp) en zorg zo mee voor een meer klimaatneutrale gemeente.
- Bestel samen met je burens compost voor ieders tuin. Want je hebt toch altijd te weinig voor je tuin. Sensibiliseer met jouw groep de wijk/volkstuin zodat je zeker 3 camions kan laten leveren!
- Richt met je groep bijzondere composteerlocaties in (bv. midden op het marktplein, boven op de kerktoren (het ‘hoogste’ compostvat!), op het rond punt ...)
- Richt een groep ‘Wormenbakkers’ op en sta in voor de promotie van het in-house-composteren.

SNOEIHOUDVERWERKING, GRASBEHEER, VASTE PLANTEN, MULCHEN

- Organiseer met je groep een grote tuinschoonmaak-dag maar breng niks naar het containerpark!
  - a. Het grote snoeimoment
  - b. Een vlecht-dag, maak samen takkenrillen of creatieve vlechtwerkjes
  - c. Het grote verhakselmoment – huur samen een verhakselaar – verdeel de snippers onder elkaar.
- creëer met je groep een kringloop-kunstwerk!
  - a. een grote Jerom de Compostworm op een rond punt, aan de ingang van het gemeentehuis
  - b. een reuzen-snipperwand bij het binnenrijden van het containerpark
  - c. paaseieren gemaakt van gras en kippengaas
  - d. een verticale vasteplantenwand op de lokale jaarlijkse bloemenmarkt
  - e. organiseer een KKK ofte KringloopKreatieveKerst en maak de mooiste kerstversieringen met kringloopmateriaal
- Word het lokale ‘ontkruid’-team: leer je buurt soep maken met onkruid. Nodig een expert uit of ga zelf op zoek naar lekkere recepten en kook samen met je buurt.

VOEDSEL

- Vorm een ‘Team-in-Verval’ rondom jou en bouw een heel (digitaal) netwerk uit (bv. via Facebook, maar lijfelijk moet ook zeker kunnen). Bv. de grote vervaldatum-facebook- pagina: heb je spullen in de keuken die bijna gaan vervallen? Meld het op Facebook,

daar krijg je receptjes van andere gebruikers om van je overschotjes af te geraken of misschien kan je maaltijden omruilen?

- Organiseer met je groep een 'KringloopKokerelCafé' (cfr. Repair-café's) waarbij je samen met anderen het beste probeert te halen uit je voedseloverschotjes.
- Start met je groep (acties rond) kweken vanuit keukenrestjes. Je maakt Never-ending food en dat nog gratis ook.
- Doe met je groep aan Buurtkoken. Organiseer een dag waarbij moestuinoverschotten, recepten, old school bewaartips en tricks geruild kunnen worden. Met eigen kennis of door een expert aan te spreken maak je met voedselverlies korte metten.
- Organiseer met je groep een 'Lets Eat'-werking waarbij de Lets dient gelezen te worden als 'Local Exchange Trading System' en waarbij iedere groente of ieder stuk fruit een puntensysteem (pluimen, knopen ...) krijgt toebedeeld en op die manier een eerlijke voedselruilhandel op gang kan komen.

KIPPEN / DIEREN HOUDEN

- Organiseer met je groep een 'Kip→Kap'-actie. Restjes uit de keuken zijn ideaal voor kippen. Zorg voor een tiental buurtkippen die jullie restjes omzetten in lekkere eitjes.
- 'Pimp de KipCrib': knap met je groep minimum 5 kippenhokken op tot echte kippenpaleisjes. De kippen, bron van tuinplezier verdienen meer dan een hok op de grond. Met tuinmateriaal kan je de noden van de kippen allemaal inlossen.
- 'Do the CribCrap': een actie die je met je groep op touw zet en waarbij je de mensen laat zien hoe je met rommel toch nog allerlei originele dingen (i.c. kippenhokken) kan maken
- Organiseer met je groep een gezamenlijke kippen-aankoop met een info-avond over kippen houden.

INSECTEN IN DE TUIN

- Maak met je groep insectenhôtels (groot of klein) en deel ze aan de buurt uit. Wees maar zeker dat jouw straat een topvermelding krijgt in de insecten-michelingids.
- Creëer met je groep (i.s.m. bv. bioloog / architect ...) een ware beestenflat, waarin zoveel mogelijk diersoorten terecht kunnen en die volledig is opgetrokken met (organische) resten of die bestaat uit een kader van kringwinkel-meubilair.
- Maak met je groep zaadgranaten met inheemse vlinder- en insectenkruiden en laat ze ontploffen op verschillende plekken in de wijk. Jouw wijk fleurt op van de bloemen en je brengt levenslustig gefladder in de lucht.
- Brandnetels zijn niet zo erg als ze eruit zien. Als waardplant zijn ze super belangrijk voor je fladderende vrienden. Laat samen minstens 10m² brandnetels staan op plaatsen waar je toch niet komt. Werk met je 'Kruidje-roer-me-wel'-groep acties uit om het belang van onkruid in de biologische kringloop extra in de verf te zetten.

TUINMATERIALEN EN -KLUSSEN

- In elke tuin zijn gereedschap en tuinspullen nodig. Maar is het nodig dat iedereen alles zelf aankoopt? Zet een uitleensysteem op tussen minstens 5 burens. Je kunt natuurlijk ook de volledige klussen omruilen. Doe jij mijn gras, dan doe ik jouw haag?
- Betekent tuinieren hetzelfde als pijnlijke spieren? Organiseer dan een avond waarbij een expert (kinesist, osteopaat, rugspecialist) de tuiniers ergonomisch uitlegt wat gezonde houdingen zijn. Of ontwikkel een groep van 'Kringlooptherapeuten' die (kapot) tuingerief om turnen tot rugvriendelijk materiaal, of actief adviseren omtrent ergonomie in de tuin.
- Organiseer met je groep onderhoudsdemo's: tuingereedschap onderhouden is belangrijk voor elke tuinier. Vraag aan de tuwinkel in jouw buurt of ze eens een onderhoudsdemo willen geven voor je wijk of je groep. Professionele uitleg over schoonmaken, slijpen en afstellen helpt jouw groep ongetwijfeld. Meteen de aanleiding om eens over mulchmaaien, snoeimomenten of verhakselen te praten. Of adviseer zelf actief over hoe je tuinmateriaal kunt onderhouden.

KRINGLOOP GUERRILLA – VOOR DE DURVERS

- Word 'Rotonde Rooier': het middenstuk van een rotonde is prachtige plekje om de biologische kringloop in te planten. Zet er een kunstwerk. Doe er iets creatiefs en zinnigs mee en geef jouw buurt een unieke kringlooptoets.
- Ga voor een 'VlinderGuerilla': maak zaadgranaten met inheemse vlinder- en insectenkruiden en laat ze ontploffen op verschillende plekken in de wijk. Jouw wijk fleurt op van de bloemen en je brengt levenslustig gefladder in de lucht. Hou een blog-dagboek bij over de evolutie van je groene vlekje ...
- Doe mee aan de 'Hele Zomer Zon': Plant zonnebloemen naast de bomen in de straat, en in jouw straat schijnt de zon wél de hele zomer.
- Organiseer een etentje van 'Free Food' of vorm een echt 'FreeFood'-team. Free Food zijn eetbare kruiden, bloemen, fruit, groenten die op openbare plaatsen staan. Gratis voedsel dat we gewoon zijn vergeten. Brandnetelsoep, salade van paardenbloemen, eetbare bloemen, confituur van rozenbottel, misschien iets voor jouw groep?

STADSTUINIEREN, VOLKSTUINIEREN, SAMENTUINIEREN, MOESTUINIEREN, ...

- Doe aan 'BodemDelen': deel met je groep een braakliggend stuk grond dat (voorlopig) niet gebruikt wordt, voor een gemeenschappelijk stuk groen (moestuin, fruituin, voetbalveldje, akkerbloemen ...).
- Vorm met al je burens een 'GroenGrens'-buurt: vervang harde tuingrenzen door nuttig groen, zoals een moestuinstrook, fleurig

ge bloemen, bessenstruiken, vijver ... Samen plezier hebben van een groter ruimtegevoel. Dit kan ook bij volkstuinen.

- Ga voor een 'GevelGroen'-buurt: kleed elk balkon aan met bloemen, haal eens wat tegels aan de gevel weg en voorzie de nodige structuur aan de muren om een vrolijke klimmer de weg naar boven te geven (vb. druiven, dat lust iedereen).
- Zet een 'BalkonGroenseel'-buurt op poten: elk balkon kweekt één soort groente – deel de oogst met iedereen. Pompoen, courgette, tomaat, ... lekkernijen die makkelijk teel- en deelbaar zijn.
- Bestel samen met je burens compost voor ieders volkstuin. Want je hebt toch altijd te weinig. Sensibiliseer de wijk/volkstuin zodat je zeker 3 camions kan laten leveren!
- Spreek met de burens een 'Samen-teeltplan' af en ruil de groenten en fruit met elkaar.
- Starten met m²-tuintjes als zinvolle bezigheid voor de bejaarden in het rusthuis.

KRINGLOPEN MET KINDEREN, SCHOLEN EN JEUGDBEWEGINGEN

- Maak en beheer met je groep een 'Blote-voeten-pad': dit pad bestaat uit allerlei kringloopmaterialen die blote kindervoetjes een geweldige ervaring geeft (KringloopKriebelZZZ). Door materialen uit de biologische kringloop te gebruiken, kringlopen de kinderen ineens mee.
- Zet met je groep je schouders onder het schooltuinieren en leg een schoolmoestuin aan waar de leerlingen zelf planten, verzorgen, oogsten én opeten.
- Maak met jouw kringloopbuurt 'SchoolpoortKunst' (Play-yART): dit is een creatief kunstwerk (bestaande uit kringloopmaterialen) dat elk kind en ouder uitnodigt om de school binnen te komen. Insecten zijn minder eng als ze levensgroot de poort over klauteren.
- Maak met je buurt SpeelplaatsSpeelgoed uit kringloopmaterialen. Dat is eens iets heel anders dan moestuinieren en composteren op school. Houten blokken, mini-insectenhotelletjes, wilgenhut, vliegtuigjes, hoolahoops, ... maken de speelplaats nog aantrekkelijker.
- Organiseer met je groep de (jaarlijkse) 'Olympische Kringloop-Spelen'. Creëer een creatief parcours waarbij de leerlingen inventief of sportief met kringloopmaterialen aan de slag gaan. Enkele voorbeelden:
  - hoogspringen over een vlechtwerk,
  - om ter snelste mulchmaaien,
  - verspringen over bak met bladeren,
  - boogschieten met touw en wilgenteen,
  - petanque met oude kalebassen,
  - speerwerpen met rechte takken

- evenwichtsoefeningen met tuinmateriaal
- ... (makkelijk te combineren met de lokale Kringwinkel).

- Organiseer met je groep (jaarlijks) een:
  - Miss Kringloop-verkiezing
  - Verkiezing van de KringloopCrack
  - Modeshow met kringloopkledij
  - Kringloopbal van de Kringloopkrachten

KRINGLOPEN IN DE BREDE ZIN VAN HET WOORD

- We zijn er van overtuigd dat je – door geregeld de periferie van de Biologische Kringloop op te zoeken – nieuwe kansen creëert en nieuwe belangstelling kan genereren en zo (opnieuw) de aandacht kan trekken voor de hoofdthema's van de biologische kringloop. Daarom willen we bij het activeren van pakweg een kringloopbuurt een lans breken voor deze randgevallen van de biologische kringloop. Heel wat van deze acties zijn vlot inpasbaar in de acties van andere organisaties (Kringwinkel, KVLV, Velt ...)
- Organiseer met je groep creatieve workshops in de garage, in het wijkhuis, bij iemand thuis ...
  - Samen salami, bier, wijn ... maken (er is een link tussen fermentatie, gisting, composteren, afbraak ...)
  - Brood bakken
  - Vetbollen maken
  - Koken met onkruid
  - Steriliseren van groenten
  - Confituur maken
  - Tuinkruiden kweken
  - Passata maken
  - Isoleren kan je leren (met krantenpapier)
  - Snipperwand maken
  - Creatief vlechten
- Organiseer met een groep jaarlijks een zwerfvuil-opruimactie (in je wijk of dorp), en maak daarmee zwerfvuil-kunst ('Fart Art')
- Organiseer een 'KledingRuil Party' : ruilen van kledij die niet meer past, in de ruime zin van het woord.
- Organiseer met je groep 'KledingRepairCafés'
- Plaats en beheer met je groep zgn. 'KringloopKasten': iedereen die iets niet meer nodig heeft (van boeken tot kledij) kan dit gewoon achter laten in de kast.
- Bouw samen een gemeenschappelijke mobiele pizza-oven.
- Organiseer met je groep een ruilbeurs op straat. Ruil meubels, schilderijen, groenten.
- De BuurtBonnenBak: iedereen die kortingsbonnen heeft kan deze in ene 'bak' achterlaten. Deze bak kan digitaal bekeken worden door een Facebookpagina op te richten.

- Een groep uitbouwen rond allochtonen / andere taalgroepen / andere culturen / vierdewereldgroepen en bijbehorende buurtwerkingen.
- Een 'kringloop-TV-team' uitbouwen dat allerlei kleine filmpjes uitwerkt rond specifieke thema's van de biologische kringloop en die publiceert (bv. op WeZooz, Vlaco-website, youtube ...)
- Een 'kringloop-APP-team' dat digitaal stevig onderbouwd is en app's kan uitwerken (voor smartphone of tabletcomputer (cfr. farmville, 'landleven' op het internet)).
- Een 'kringloop-facebook-team'.
- Een 'kringloop-TWEET-team'.

MET DANK AAN

REDACTIE

Kristof Van Stichelen
Elfriede Anthonissen
Inbreng van de Vlaamse
intercommunales

v.u.: Vlaco vzw,
Rudy Meeus, voorzitter
Stationsstraat 110,
2800 MECHELEN
tel 015 451 370
fax 015 218 335
www.vlaco.be

FOTO'S

Vlaco vzw
Talrijke kringloopkrachten

Vlaco tracht steeds nauwgezet om te gaan met het copyright op beeldmateriaal. Indien je van oordeel bent dat er toch een foto werd toegevoegd, waarop jij rechten kan laten gelden, dan horen wij dit graag. Alvast dank.

VORMGEVING

Drukkerij Buroform

Meer halen uit de biologische kringloop

Vlaco vzw

Stationsstraat 110 | 2800 Mechelen

T: 015 451 370 | F: 015 218 335

ONTDEK OOK DE VLACO-WEBSITE:

www.vlaco.be